

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SURİYELİ YETİŞKİNLERDE KÜLTÜRLEŞME TUTUMLARININ GÖÇ
BAĞLAMINDA OTOBİYOGRAFİK BELLEĞE ETKİSİ

Hilal ERSOY

Danışman
Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu BAL

İZMİR – 2021

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Hilal ERSOY
Öğrenci No : 2019800054
Tez Başlığı : Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Tutumlarının Göç Bağlamında
Otobiyografik Belleğe Etkisi

Savunma Tarihi : 31/08/2021
Danışmanı : Doç.Dr. İnci BOYACIOĞLU BAL

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Doç.Dr. İnci BOYACIOĞLU BAL	- Dokuz Eylül Üniversitesi	
Doç.Dr. Serap AKFIRAT	- Dokuz Eylül Üniversitesi	
Dr.Öğr.Üyesi Filiz KÜNÜROĞLU	- İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	

Hilal ERSOY tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği() / oy çokluğu() ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Asuman ALTAY
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Tutumlarının Göç Bağlamında Otobiyografik Belleğe Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

...../...../.....

Hilal ERSOY

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Tutumlarının Göç Bağlamında
Otobiyografik Belleğe Etkisi
Hilal ERSOY

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

Göç, kültürleşme süreci ile birlikte bireyin benliğini değiştiren bir deneyimdir. Bu doğrultuda, benlik ile ilgili tüm geçmiş deneyimlerine ait anılarını içeren bellek türü olarak tanımlanan otobiyografik bellek (Fivush, 2011) de göç deneyiminden etkilenmektedir. Bu araştırmanın temel kavramlarından olan kültürleşme, Berry'nin (1992) modeli çerçevesinde incelenirken; otobiyografik bellek ise Conway ve Pleydell-Pearce'in (2000) Benlik-Bellek Sistemi Modeli kapsamında ele alınmıştır.

Mevcut çalışmanın ilk amacı iki dilli olmanın Suriyeli yetişkinlerin otobiyografik bellek özelliklerinde birtakım farklılıklara yol açıp açmadığını sorgulamak iken; ikinci amacı ise Suriyeli yetişkinlerin benimsediği kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerini ve psikolojik sağlığı ne yönde yordadığını incelemektir. Ayrıca, Suriyeli yetişkinlerde göç öncesi ve göç sonrası dönemlere ait otobiyografik anılara ait özelliklerin depresyon, anksiyete ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi de incelenmiştir. Araştırma verileri Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan 297 Suriyeli yetişkinin katılımıyla elde edilmiştir. Bulgular, dilin otobiyografik belleğin görsel imgeleme özelliğinde ve geleceği hayal etmede farklılaşmaya yol açarken; en sağlıklı otobiyografik hatırlamayı bütünleşme yöneliminin sağladığını göstermiştir. Buna ek olarak, sağlıklı otobiyografik hatırlama depresyonu azaltıcı etki göstermiştir. Psikolojik dayanıklılık ise beklentilerin aksine otobiyografik anı özelliklerinden olumsuz etkilenmiştir. Bulgular, mevcut alan yazın ışığında bütünleşme yöneliminin ve hem göç öncesi hem göç sonrası dönemi sağlıklı hatırlamanın psikolojik sağlık

açısından olumlu olduğuna işaret ederken; psikolojik dayanıklılığın ise göçün erken ve geç dönemlerine özgü süreçlerle birlikte daha derinlemesine çalışılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Göçmenler, Kültürleşme, Otobiyografik Bellek, İki Dillilik, Psikolojik İyi Oluş, Psikolojik Dayanıklılık



ABSTRACT

Master's Thesis

The Effect of Acculturation Attitudes of Syrian Adults on Autobiographical Memory in the Context of Migration

Hilal ERSOY

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Psychology

Psychology Program

Migration is an experience that changes the self as a result of the acculturation. In this direction, autobiographical memory, which is defined as a type of memory that includes memories of all past experiences of the self (Fivush, 2011), is also influenced by the migration. The current research examined the acculturation phenomenon within the framework of Berry's (1992) model; while autobiographical memory is studied within the scope of Conway and Pleydell-Pearce's (2000) Self-Memory System Model.

The first aim of the study is to question whether being bilingual leads to some differences in the autobiographical memory characteristics of Syrian adults. The second aim is to examine how the acculturation orientations predict autobiographical memory characteristics, and psychological health. In addition, autobiographical memory characteristics and acculturation orientations' relationships between depression, anxiety, and psychological resilience were also examined. The research data were obtained by 297 Syrian adults living in various cities of Turkey. The findings demonstrated that while the language leads to differentiation in pre-migration visual imagery and future thinking characteristics of autobiographical memory; integration orientation provided the healthiest autobiographical recall. In addition, healthy autobiographical recollection decreased the depression levels of the participants. Contrary to expectations, psychological resilience was effected negatively by autobiographical memory features. The findings illustrate integration orientation and healthy

recollections of both pre- and post-migration memories are favorable for psychological health. Results regarding to the psychological resilience, on the other hand, suggest that resilience variable should be studied in more depth with the processes specific to the early and late periods of migration.

Keywords: Syrian Immigrants, Acculturation, Autobiographical Memory, Bilingualism, Psychological Well-Being, Psychological Resilience



SURİYELİ YETİŞKİNLERDE KÜLTÜRLEŞME TUTUMLARININ GÖÇ BAĞLAMINDA OTOBİYOGRAFİK BELLEĞE ETKİSİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	İV
ABSTRACT	Vİi
İÇİNDEKİLER	Vİİİii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	Xİİii
ŞEKİLLER LİSTESİ	Xİİİii
EKLER LİSTESİ	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. GÖÇ KAVRAMI VE İLGİLİ TANIMLAR	2
1.1.1. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Betimsel Özellikleri	3
1.1.2. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Statüsü	4
1.1.3. Kültürleşme Kavramları	4
1.1.3.1. Birey ve Grup Temelinde Kültürleşme Stratejileri	5
1.2. OTOBİYOGRAFİK BELLEK	8
1.2.1. Otobiyografik Bellek Modelleri	9
1.2.1.1. Benlik Bellek Sistemi Modeli	10
1.2.2. Otobiyografik Bellek ve Dil İlişkisi	12
1.3. PSİKOLOJİK SAĞLIK	16

1.3.1. Kültürleşme Bağlamında Psikolojik Sağlık: Psikolojik Uyum	16
1.4. PS�KOLOJ�K DAYANIKLILIK, G�� VE KÜLTÜRLEŞME	19
1.5. ÇALIŞMANIN �NEM� VE �ZG�NL�ğ�	21

 K NC  BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA DEğ�KENLER� VE H�POTEZLER�	24
2.2. KATILIMCILAR	24
2.3. ��LEM	27
2.4. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VER� TOPLAMA ARAÇLARI	28
2.4.1. Depresyon, Anksiyete ve Stres �l�eğ� – Kısa Formu	28
2.4.2. Kısa Psikolojik Sağamlık �l�eğ�	29
2.4.3. Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Alt Boyutu	29
2.4.4. Anı Paylaşım Pratikleri	30
2.4.5. Otobiyografik Bellek Anketi Epizodik Bellek Alt Boyutu	30
2.4.6. Otobiyografik Hatırlama Testi	31
2.4.7. Vancouver Kültürleşme Yönelimleri �l�eğ�	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. HAZIRLAYICI �STAT�ST�KLER	33
3.2. TÜRKÇE VE ARAPÇA OTOB�YORAF�K BELLEK ÖLÇÜM ARAÇLARININ ÖLÇÜM DEğ�MEZL�ğ� SONUÇLARI	33
3.3. ARAŞTIRMA DEğ�KENLER�N�N BET�MSEL �STAT�ST�KLER� VE DEğ�KENLER ARASI KORELASYONLAR	35
3.4. GRUPLAR ARASI KAR�ILA�TIRMALAR	39
3.4.1. Anketi Türkçe ve Arapça Dolduran Katılımcıların Otobiyografik Bellek Değ�kenleri ��in Karşılaştırılması	39

3.5. REGRESYON ANALİZLERİ	41
3.5.1. Göç Öncesi ve Göç Sonrası Epizodik Otobiyografik Bellek ile Geleceği Hayal Etme Değişkenleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	41
3.5.2. Göç Öncesi Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	46
3.5.3. Göç Sonrası Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	53
3.5.4. Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Semptomlar ve Psikolojik Dayanıklılık Değişkenleri Üzerindeki Etkisi İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	60
3.5.5. Katılımcıların Anı Paylaşım Pratikleri Değişkenleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	63
3.5.6. Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık, Anksiyete ve Depresyon Değişkenleri Üzerindeki Etkisi İçin Hiyerarşik Regresyon Analizleri Sonuçları	69
TARTIŞMA VE SONUÇ	75
KAYNAKÇA	85
EKLER	

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
Ort.	Ortalama
örn.	Örneğin
SS.	Standart Sapma
vd.	Ve Diğerleri



TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Betimsel Özellikleri	s. 25
Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri	s. 26
Tablo 3: Otobiyografik Bellek Ölçeklerinin Ölçüm Değişmezliği Bulguları	s. 34
Tablo 4: Göç Öncesi Otobiyografik Bellek Değişkenlerinin Korelasyonları ve Betimsel İstatistikleri	s. 37
Tablo 5: Göç Sonrası Otobiyografik Bellek Değişkenlerinin Korelasyonları ve Betimsel İstatistikleri	s. 38
Tablo 6: Otobiyografik Bellek Özellikleri İçin Türkçe ve Arapça Karşılaştırma Sonuçları	s. 40
Tablo 7: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Otobiyografik Bellek Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 45
Tablo 8: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 52
Tablo 9: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 59
Tablo 10: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Semptomlar ve Psikolojik Dayanıklılık İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 62
Tablo 11: Katılımcıların Anı Paylaşım Pratiklerini Yordayan Değişkenler İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 65
Tablo 12: Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık, Anksiyete ve Depresyon İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları	s. 70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Epizodik Bellek İçin Ortak Etkisi	s. 43
Şekil 2: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Epizodik Bellek İçin Ortak Etkisi	s. 44
Şekil 3: Kültürleşme Yönelimlerinin Geleceği Hayal Etme İçin Ortak Etkisi	s. 44
Şekil 4: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Canlılık İçin Ortak Etkisi	s. 48
Şekil 5: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Tutarlılık İçin Ortak Etkisi	s. 48
Şekil 6: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Yeniden Yaşama İçin Ortak Etkisi	s. 49
Şekil 7: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Tekrar Hatırlama İçin Ortak Etkisi	s. 49
Şekil 8: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Sahne İçin Ortak Etkisi	s. 50
Şekil 9: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Görsellik İçin Ortak Etkisi	s. 50
Şekil 10: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Yaşam Öyküsü İçin Ortak Etkisi	s. 51
Şekil 11: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Canlılık İçin Ortak Etkisi	s. 55
Şekil 12: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Tutarlılık İçin Ortak Etkisi	s. 55
Şekil 13: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Yeniden Yaşama İçin Ortak Etkisi	s. 56
Şekil 14: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Tekrar Hatırlama İçin Ortak Etkisi	s. 56
Şekil 15: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Sahne İçin Ortak Etkisi	s. 57
Şekil 16: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Görsellik İçin Ortak Etkisi	s. 57
Şekil 17: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Yaşam Öyküsü İçin Ortak Etkisi	s. 58
Şekil 18: Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Dayanıklılık İçin Ortak Etkisi	s. 61
Şekil 19: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Anıların Aile İçi Paylaşım Sıklığı İçin Ortak Etkisi	s. 66
Şekil 20: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Anıların Aile İçi Paylaşım Sıklığı İçin Ortak Etkisi	s. 66

Şekil 21: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Tarihinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi	s. 67
Şekil 22: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Kişilerinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi	s. 67
Şekil 23: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Yerinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi	s. 68



EKLER LİSTESİ

EK 1: Türkçe Katılımcı Onam Formu	ek. s. 1
EK 2: Türkçe Demografik Bilgi Formu	ek. s. 2
EK 3: Türkçe Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği - Kısa Formu	ek. s. 4
EK 4: Türkçe Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	ek. s. 5
EK 5: Türkçe Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Formu	ek. s. 6
EK 6: Türkçe Anı Paylaşım Pratikleri	ek. s. 7
EK 7: Türkçe Göç Öncesi Otobiyografik Hatırlama Anketi	ek. s. 8
EK 8: Türkçe Göç Sonrası Otobiyografik Hatırlama Anketi	ek. s. 10
EK 9: Türkçe Kültürleşme Yönelimleri Ölçeği	ek. s. 12
EK 10: Arapça Katılımcı Onam Formu	ek. s. 13
EK 11: Arapça Demografik Bilgi Formu	ek. s. 14
EK 12: Arapça Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği - Kısa Formu	ek. s. 18
EK 13: Arapça Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	ek. s. 19
EK 14: Arapça Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Formu	ek. s. 20
EK 15: Arapça Anı Paylaşım Pratikleri	ek. s. 21
EK 16: Arapça Göç Öncesi Otobiyografik Hatırlama Anketi	ek. s. 23
EK 17: Arapça Göç Sonrası Otobiyografik Hatırlama Anketi	ek. s. 25
EK 18: Arapça Kültürleşme Yönelimleri Ölçeği	ek. s. 27
EK 19: Etik Kurul İzin Belgesi	ek. s. 28
EK 20: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İzin Belgesi	ek. s. 29

GİRİŞ

Bu tez çalışması özünde benlik, bellek ve çevre ilişkisini inceleyen yarı deneysel bir araştırmadır. Dil, otobiyografik anıların nasıl hatırlandığını etkileyen önemli bir unsurdur ve iki dilli bireylerde otobiyografik bellek süreci her dil için farklılaşabilmektedir (Schrauf ve Rubin, 1998; 2000; Marian ve Neisser, 2000). Göçmenlerde ikinci dildeki uzmanlığı belirleyen en önemli faktörlerden biri kültürleşme yönelimleridir. Dolayısıyla iki dillilik ile otobiyografik bellek arasındaki ilişkide kültürleşme değişkeni de rol almaktadır. Bu tez çalışmasının temel araştırma sorularından birisi, iki dilli bireylerde kullanılan dilin otobiyografik bellek süreçlerini bireysel farklılıklar bağlamında nasıl etkilediğidir. Daha açık bir ifadeyle, Suriyeli göçmenlerin Arapça ve Türkçe ipuçlarının varlığında hatırladıkları göç öncesi ve sonrasına ait otobiyografik anıları arasında nasıl bir farklılık olduğu incelenecektir. İki dilli olmanın yanı sıra, göçmenlerin kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özellikleri üzerindeki yordayıcı etkileri de bu tez çalışması kapsamında araştırılmıştır. Geçmiş araştırmalar, hem kültürleşme yönelimleri (Berry, Phinney, Sam ve Vedder, 2006: 325; Neto, 2002: 17-38) hem de otobiyografik bellek süreçlerinin (bkz., Kuyken ve Dalgleish, 1995: 89-92; Williams ve Scott, 1988: 689-695) psikolojik sağlıkla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, mevcut çalışmada kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik bellek özelliklerinin psikolojik semptomlar ve psikolojik dayanıklılıkla ne yönde ilişkilere sahip olduğu da incelenmiştir. Bilgimiz dahilinde, dil ve kültürleşme ilişkisi ile bağlantılı olarak göç öncesi ve göç sonrası anı özelliklerine özel incelemeler bu çalışma kapsamında alan yazında ilk defa yapılacaktır. Genel olarak, Türkçe ipuçlarının varlığında göç sonrası anıların, Arapça ipuçlarının varlığında göç öncesi anıların otobiyografik bellek özelliklerinin güçlenmesi; göç öncesi anıların hatırlama kalitesinin öz kültürleşme yönelimiyle, göç sonrası anıların hatırlama kalitesinin ise ev sahibi kültürleşme yönelimiyle pozitif yönde ilişkili olması; otobiyografik bellek özelliklerinin psikolojik semptomlar ile negatif, psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönde ilişki göstermesi beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde araştırma kapsamında çalışılan temel kavramlar kuramsal çerçeveleri ve birbirleri ile ilişkileri bağlamında incelenmiştir. Bu doğrultuda, öncelikle göç kavramına genel bir bakışın ardından Türkiye’deki sığınmacıların betimsel özellikleri ile hukuki statüleri hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bunu takiben bu tez çalışmasının temel araştırma konularından biri olan kültürleşme kavramına dair detaylı bir tanımlamanın ardından birey ve grup temelinde kültürleşme stratejileri incelenmiştir. Mevcut çalışmanın bir diğer temel araştırma konusu olan otobiyografik bellek tanımlanmıştır ve çalışmanın çerçevesini oluşturan otobiyografik bellek modeli incelenmiştir. Ayrıca otobiyografik bellek; benlik, göç ve dil bağlamında detaylıca değerlendirilmiş ve alan yazındaki ilgili çalışmalara dair bilgi verilmiştir. Son olarak psikolojik sağlık ile psikolojik dayanıklılık konuları kültürleşme ve otobiyografik bellek olguları çerçevesinde alan yazındaki çalışmalar kapsamında değerlendirilmiştir.

1.1. GÖÇ KAVRAMI VE İLGİLİ TANIMLAR

İnsanlık tarihi göçle şekillenmiştir. Geçmişten bugüne insanlık çeşitli sebeplerden dolayı göç etmektedir. Göç sebepleri, daha iyi hayat şartları gibi kişisel; iklim değişikliği, doğal afetler gibi çevresel veya terör, savaş veya insan hakları ihlallerinden kaçınma gibi siyasal olabilmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayımlanan Göç Terimleri Sözlüğü’nde (2013: 35) göç, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri” olarak tanımlanmaktadır. Göç kavramı farklı koşullara göre farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalar göçün sebeplerine, yöntemine, süresine ve göç edilen yere göre değişmektedir (Yılmaz, 2014: 1687). Göçün zorunlu veya gönüllü bir şekilde olması göçün niteliğini değiştirmektedir. Zorunlu göç, bireyin yaşamına yönelik tehditlerin var olduğu koşullarda zorlama unsuru barındıran göç hareketidir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2013: 103). Bireyin daha iyi bir yaşam hedefi için zoraki bir

durum olmaksızın kendi iradesi ile yer değiştirdiği durumlar ise gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte göç kavramı yöntemine, süresine ve göç edilen yere göre farklı kategorilerde incelenmektedir. Göç, yöntemine göre yasa dışı, yasal, beyin göçü veya işçi göçü olarak; süresine göre geçici veya kalıcı; göç edilen yere göre ise iç göç veya dış göç olarak ayrılmaktadır (Yılmaz, 2014: 1687). Bireyin aynı ülke içinde yaptığı yer değişiklikleri iç göç olarak belirtilirken; doğduğu ülke dışına yaptığı göç ise dış göç olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’deki Suriyelilerin göç hareketleri söz konusu kategoriler bağlamında incelendiğinde zorunlu dış göç olarak sınıflandırılmaktadır. Göç hareketine dahil olan ülkelerin de belirli tanımları bulunmaktadır. Buna göre bireyin çeşitli nedenlerden dolayı ayrıldığı ülke “gönderen ülke (sending country)”, göç edilen hedef ülke ise “ev sahibi ülke (host country)” olarak belirtilmektedir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2013: 38). Bu doğrultuda göçmenlerin göç ettikleri ülkenin, kültürü “ev sahibi kültür (host culture)” olarak tanımlanmaktadır.

1.1.1. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Betimsel Özellikleri

Günümüzde göç evrensel bir olgudur ve doğduğu ülke dışında yaşayan insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Dünya Göç Örgütü (IOM, 2020: 19), 2019 yılı itibariyle tüm dünyada göçmen sayısının 272 milyona ulaştığını belirtmektedir. Benzer şekilde Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMYK, 2019a: 2) sadece 2019-2020 yılları arası toplam 79.5 milyon kişinin zorunlu sebeplerle yerinden edildiğini tespit etmiştir. 2011 yılı Mart ayında başlayan Suriye’deki siyasal krizi takiben Suriye’den Türkiye’ye ilk göçmen kafilesi 252 kişilik bir grup halinde Nisan 2011’de gelmiştir. 2011 yılından itibaren toplam 6.7 milyon Suriyeli ülkesinden göç etmek zorunda kalmıştır (BMYK, 2019c: 4). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM: 3) verilerine göre Türkiye, 4 Kasım 2020 tarihi itibariyle 3.630.702 Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Bu sayılar göz önüne alındığında ülkesinden ayrılan Suriyeli nüfusunun yaklaşık %50’sinin Türkiye’de ikamet ettiği görölmektedir. Halihazırda Türkiye, dünyada en fazla Suriyeli göçmen nüfusuna ev sahipliği yapan ve dünyada en fazla sığınmacı nüfusunu barındıran ülke konumundadır (BMYK, 2019b: 4). Söz konusu bilgiler göz önüne alındığında Türkiye’nin tarihi boyunca yüzleşmek zorunda kaldığı en çetin konulardan birinin göç olduğu açıktır.

1.1.2. Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Statüsü

Ülkemizdeki Suriyelilerin yasal statüsüne dair bilgi verilirken Türkiye’nin tarafı olduğu anlaşmaları kısaca incelemek faydalı olacaktır. Türkiye, 24 Ağustos 1951 tarihinde Cenevre Sözleşmesi’ni coğrafi kısıtlama koşulu ile imzalamıştır. Erdoğan’ın (2020: 4-5) aktardığı üzere, coğrafi kısıtlama koşulu sonucunda Türkiye sadece Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerden gelen göçmenleri mülteci olarak kabul etmektedir ve Suriyeli göçmenlerin yasal statüsü, yoğun kitlesel akınları takiben 11 Nisan 2013’te 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) yürürlüğe konularak belirlenmiştir. Bu kanuna göre Türkiye’deki Suriyeli nüfusunun yasal statüsü geçici korumadır. YUKK’un 91. maddesine göre geçici koruma statüsüne sahip kişiler “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılar” olarak tanımlanmaktadır.

1.1.3. Kültürleşme Kavramları

Geçtiğimiz yüzyılın başından beri devamlı bir şekilde artış gösteren kitlesel göç hareketleri, akademik alanda da yansımalarını göstermiştir. Göç hareketinin göçmen gruplar ile yerel halk arasındaki ilişkiye nasıl etki ettiğini ve farklı kültürel grupların nasıl sağlıklı ilişkiler kurabileceğini açıklamak adına alan yazında pek çok kavram ortaya atılmıştır. Erdoğan’ın (2020: 12) belirttiği üzere geliştirilme amaçları benzer ancak öncelikleri ve bağlamları birbirinden farklılaşan bu kavramlara örnek olarak uyum (adaptation), sosyal uyum (social cohesion), entegrasyon (integration), toplumsal ahenk (harmonization), içerme (inclusion), asimilasyon (assimilation), çok kültürcülük (multiculturalism) ve kültürleşme (acculturation) verilebilir. Bu terimlerin yanı sıra Sam ve Berry (2010: 473), iki kültürlülük (biculturalism) ve küreselleşme (globalization) gibi kültürleşme yerine kullanılabilen kavramların da geliştirildiğini, ancak bu kavramlar arasından en kapsamlı olanın kültürleşme olduğunu ifade etmektedir. Kültürleşmenin niçin en kapsamlı kavram olduğunu yazarlar iki nedenle açıklamaktadır: (1) Kültürleşme karşılıklıdır, kültürleşme sürecinde grupların birbirini iki yönlü etkilemesi söz konusudur; (2) Kültürleşme gruplarda ve grup içindeki

bireylerde farklı sonuçlara yol açar, örneğin asimilasyon kavramı kültürleşme yerine kullanılamaz çünkü asimilasyon sadece kültürleşmenin sonuçlarından biridir. Dolayısıyla kültürleşme diğer kavramlara kıyasla daha kapsamlıdır. Söz konusu bu kavramlar için fikir birliği sağlanamamakla birlikte kavramların tanımlanmasına ve uygulanışına yönelik birtakım eleştiriler de söz konusudur. Örneğin, Kaya'nın (2014: 12) belirttiği üzere, Chicago Sosyoloji Ekolü, gruplar arası uyum konusunda ilk çalışmayı yapan ve eritme potası (melting pot) kavramını ortaya koyan araştırma grubu olarak bilinmektedir. Ancak her ne kadar erime potası yöneliminin amacı birleştirici bir ulusal kimliğin inşası olsa da temelinde göçmen grupların kimliklerini ve kültürlerini yitirip ortak bir Amerikan kültürüne yönelmelerini yani asimilasyonu içermektedir; ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin erime potası politikalarının sonucunda göçmenlerin öz kültürlerine ve kimliklerine daha fazla bağlanarak beklenenin tam aksine tepki verdikleri gözlenmiştir (Kaya, 2014: 12). Entegrasyon kavramı ise hiyerarşik ve mekanik bir yapıya atıfta bulunduğu, nasıl ve kimler tarafından yapılacağını ev sahibi ülkenin belirlediği ve genellikle uyumun tek taraflı bir şekilde göçmen gruplardan beklendiği gibi eleştirilere maruz kalmaktadır (Erdoğan, 2020: 13). Belirtilen eleştiriler göz önüne alınarak bu tez çalışması kapsamında kültürleşme yönelimleri çalışılacaktır.

1.1.3.1. Birey ve Grup Temelinde Kültürleşme Stratejileri

Alan yazında kültürleşme kavramının ortaya çıkışı 1930'lu yılları bulmaktadır. Kavrama dair ilk çalışma 1936 yılında Redfield, Linton ve Herskovits tarafından yapılmıştır. Bunu takiben Graves, 1967'de kültürleşmeyi grup ve birey temelli olarak iki ayrı kategoride incelemiştir. Graves'in yaklaşımına göre grup temelli kültürleşmede grup kültürünün değişimi söz konusu iken birey temelli kültürleşmede bireyin birtakım psikolojik özelliklerinin kültürleşme bağlamında değişimi söz konusudur (Berry, 1997: 7). Kültürleşme, iki farklı kültürden gelen grupların etkileşime girmesinin ardından gerçekleşen kültürel ve psikolojik değişim olarak tanımlanmaktadır (Berry, 1992: 5). Kültürleşme sürecinde hem göçmen birey ve gruplar hem de ev sahibi toplum ve üyeleri birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir. Ancak Berry (1992: 3), göçmen grupların daha fazla etkilendiğini belirtmektedir. Berry (2003: 20), kültürleşme kavramını daha iyi anlamak adına grup ve birey

arasındaki ilişki ve temas bağlamında bir model öne sürmüştür. Bu modele göre kültürleşen bireyler veya gruplar göçün ardından göç öncesi edindikleri çeşitli kültürel ve psikolojik özelliklerini (örn., kültürel değerler, normlar, tutumlar ve kişilik özellikleri) ev sahibi topluma getirirler. Halihazırda ev sahibi toplumda da söz konusu kültürel ve psikolojik özellikler benzer veya farklı biçimlerde bulunmaktadır. Bu noktada karşılıklı kültürel etkileşim başlamaktadır. Farklı kültürle karşılaşan bireyin ya da grubun önünde iki seçenek vardır: Ya kendi kültürünü ve kimliğini koruyacak ya da baskın kültürün bir parçası olmaya çabalayacaktır. Göçmen birey ya da grup öz kültürünü ve kimliğini korumaya ya da ev sahibi ülkenin kültürünü ve kimliğini benimsemeye ne kadar önem verdiklerine göre kültürel yönelimlerini seçmektedir (Berry, 2003: 27). Bu seçeneklerin kesiştiği noktada ise dört kültürleşme stratejisi ortaya çıkmaktadır: Asimilasyon, bütünleşme, marjinalleşme ve ayrışma (Berry, 1992: 4). Asimilasyon stratejisinde göçmenler öz kültürel özelliklerini ve kimliklerini terk edip baskın kültürle tamamen kaynaşmaktadır. Ayrışma stratejisinde baskın kültür ile etkileşim reddedilerek öz kültürü ve kimliği korumak öncelenmektedir. Bütünleşme stratejisinde öz kültür ve kimlik korunup bir yandan da baskın kültüre dahil olmak hedeflenirken; marjinalleşme stratejisinde ise göçmen birey veya grup ne öz kültürün ne de baskın kültürün bir parçası olmaya çabalamaktadır. Berry (1997: 9), bu stratejilerin göçmenlerin kültürleşme stratejilerini seçme özgürlüğünün olduğu ön kabulü ile geliştirildiğini belirtmektedir. Ancak göçmenler için kültürel yönelimlerini seçme şansı her zaman mümkün değildir (Berry ve Annis, 1974: 10).

Her çoğulcu toplum, farklı kültürel grupların nasıl kültürleşeceği sorunuyla yüzleşmektedir (Berry, 1997: 8). Kuşkusuz göçmenlerin hangi kültürel yönelime sahip olacağı çoğu zaman ev sahibi toplumun üyelerine ve ev sahibi ülkenin göçmen politikalarına bağlıdır. Sam ve Berry (2010: 478), kültürleşme çalışmalarında gruplar arası temasın doğasının anlaşılması gerektiğini bildirmektedir. Örneğin, gruplar arası temas ilişkisinin temeli bir grubun üstünlüğüne mi, karşılıklı saygıya ya da düşmanlığa mı dayalı sorusunun incelenmesi önem arz etmektedir. Ev sahibi toplumun özellikleri de göçmenlerin kültürleşme yönelimlerini belirleyen etmenlerden biridir ve bu doğrultuda ev sahibi toplumda da farklı kültürleşme stratejileri görülmektedir. Bu stratejiler çokkültürlülük (multiculturalism), erime potası (melting pot), ayrı tutma (segregation) ve dışlama (exclusion) olarak belirtilmektedir (Sam ve Berry, 2010:

476). Ev sahibi ülke göçmen gruplara asimilasyon politikasını uyguladığında erime potası, göçmen grup ile yerel halk arası ayrışmayı dayattığında ise ayrı tutma stratejisi kullanılmaktadır. Ev sahibi ülke göçmen gruba marjinalleşme politikaları uyguladığında dışlama stratejisi görülmektedir. Buna karşın ev sahibi toplumun her etnokültürel grubu içerecek şekilde çeşitliliği kabul ettiği koşullarda çokkültürlülük, yani bütünleşme stratejisi görülmektedir. Bütünleşme, ev sahibi toplumun kültürel çeşitliliğe açık olduğu durumlarda göçmen grup tarafından seçilen ve hem göçmen grubun ev sahibi toplumun temel değerlerine uyması hem de ev sahibi toplumun göçmenlere daha iyi yaşam koşulları için çeşitli ulusal kurumları düzenlemesi ile ortaya çıkan bir stratejidir (Berry, 2005: 706).

Farklı kültürleşme yönelimlerine duyarlı olsa da, göç sonucunda mutlaka bireysel düzeyde de pek çok psikolojik değişim gözlenmekte ve bu değişimler çoğunlukla değerler, tutumlar, yetenekler ve güdülerde kendini göstermektedir (Berry, 1992: 5). Bireyin bir kültürden diğerine geçişinin ardından iki boyutta değişim görülmekte ve bu değişimler davranış değişimi ve kültürleşme stresi olarak ifade edilmektedir (Berry, 1992: 6). Davranış değişimleri, bireyin kendi kültüründe öğrendiği davranış kalıplarının yeni kültürdeki davranış kalıpları ile değişmesidir. Ancak davranış değişimleri bireyin benimsediği kültürleşme stratejilerine bağlıdır. Dolayısıyla göçmenlerde homojen bir kültürleşme, uyum ve davranış değişimi deseninden söz edilemez (Berry, 1992: 5). Berry ve arkadaşlarının (2006: 316) 13 farklı toplumdan 13-18 yaş aralığındaki göçmen gençlerle yaptığı çalışmanın sonuçları toplumlar arası kültürleşme ile psikolojik ve sosyokültürel uyum farklılıklarının çok yüksek olduğunu göstermiştir. Kuşkusuz göç, pek çok zorlukları da beraberinde getirmektedir. Göçü takiben kültürleşme stresi de göçmen gruplar tarafından sıklıkla deneyimlenmektedir. Kültürleşme stresi çatışmayı içeren ve bireyin günlük hayatındaki işlevselliğini olumsuz yönde etkileyen göç kaynaklı psikolojik olguları ifade etmektedir ve benzer şekilde kültürleşme stratejilerine bağlıdır (Berry, 1992: 4). Örneğin, ayrışma ve marjinalleşme stratejilerinde kültürleşme stresi daha fazladır çünkü bu stratejilerde baskın kültürü reddetme ya da baskın kültür tarafından reddedilme kaynaklı çatışma daha yüksektir. Buna karşın asimilasyon ve bütünleşme stratejilerinde ise baskın kültürü kabul etme veya baskın kültür tarafından kabul edilme

söz konusu olduğu için çatışma ve dolayısıyla stres daha az görülmektedir (Berry, 1992: 5).

Göç, bireyin benliğinde bir yapılanma sürecini beraberinde getirmekte ve dolayısıyla benlikle ilintili psikolojik mekanizmalarla güçlü etkileşimleri içermektedir. Bireyin benliğini yapılandırma sürecinde temel benlik kaynaklarından biri de otobiyografik bellektir (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 282; Fivush, 2007: 560). Özetle, göç deneyimi ile birlikte bireyin hayatı köklü bir şekilde değişmektedir ve bu değişim bireyin benliğinde de birtakım farklılaşmalara yol açmaktadır. Göçü takiben kişinin hayatındaki hızlı değişim ve göç deneyiminin doğasından kaynaklanan birtakım zorluklar bireyin psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Göçmen bireyin bir yandan göç edilen ülkenin sosyal, kültürel ve politik koşullarına ayak uydurması gerekirken bir yandan da değişmekte olan benliğine uyum sağlaması gerekmektedir. Bu doğrultuda otobiyografik bilgiler, göç gibi benliğin değişime zorlandığı durumlarda daha fazla önem teşkil etmektedir (Robinson, 1986: 22). Bu noktada sağlıklı bir otobiyografik bellek süreci, göçmen bireyde göç öncesi dönem ile göç sonrası dönem arasında bir köprü işlevi görerek benlik sürekliliğine destek vermektedir. Bununla birlikte otobiyografik bellek işlevleri ile psikolojik semptomlar arasındaki ilişkiye psikolojik kaynakların (örn., benlik saygısı) aracılık etkisi bilinmektedir (Hallford ve Mellor, 2015: 1311-1320). Psikolojik sağlık ile kültürleşme süreci arasındaki yakın ilişki göz önüne alındığında, otobiyografik belleğin de bu ilişki kapsamında değerlendirilmesinin bilimsel anlayışımızı derinleştireceğine inanmaktayız. Bu bölümde otobiyografik bellek kavramına dair giriş niteliğinde bir bilgilendirme yapılacaktır ve bu tez çalışmasının çerçevesini oluşturan otobiyografik bellek modeli ile otobiyografik belleğin dil, psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi detaylı bir biçimde incelenecektir.

1.2. OTOBİYOĞRAFİK BELLEK

Bireyin benliğinin en önemli öğelerinden biri olan otobiyografik bellek, yalnızca bireyin geçmişine ait kişisel olayları hatırlaması olarak tanımlanamaz. **Otobiyografik bellek, kültürel norm ve değerler aracılığı ile benliğimizi şekillendirir (Markus ve Kitayama, 1991: 246; Wang, 2004: 9),** amaçlarımıza uygun hatırlama sürecini sağlar (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 264) ve bireyin benliğini, sosyal

ilişkilerini ve geleceğini yönlendirme işlevlerini gerçekleştirir (Bluck, Alea, Haberman ve Rubin, 2005: 108). Bunun yanı sıra otobiyografik bellek ile psikolojik iyi oluş arasında da yakın ilişki vardır (Garcia, 2013: 657-672). Bireyin kişisel deneyimlerine ve bilgisine dayanan epizodik bilgilerin depolandığı bellek sistemi olarak tanımlanan (Williams, Conway ve Cohen, 2008: 28) otobiyografik bellek, özünde bireyin hayatında anlam ve amaç oluşturan tutarlı ve sürekli bir benliğin hatırlanmasıdır (Bluck ve Alea, 2003: 3; Fivush, 2011: 563). Fivush (2011: 561-562), otobiyografik belleğin epizodik bellekten farkına yol açan unsurun, hatırlama eyleminde geçmişteki deneyimi hatırlayan şimdiki zamana ait bir benliğin var olduğu bilinci olarak belirtilen otonoetik bilinç olduğunu belirtmektedir. Otobiyografik bellek için ilk koşul şimdiki zamana ait bir benlik temsilinin olmasıdır. İkinci koşul ise hatırlanan olayı deneyimlemiş bir geçmiş benlik temsilinin olmasıdır. Daha detaylı bir anlatımla, bireyin geçmişte var olmuş bir varlık olarak *kendisinin* deneyimlediği bir şeyi hatırladığının farkında olması, yani otonoetik bilincinin olması gerekmektedir. Son olarak, geçmiş olayı deneyimleyen benliğin şimdiki zamandaki benlikle aynı olduğuna dair farkındalık geliştirebilmesi için geçmiş ve şimdiki zaman benlikleri arasında bir bağlantının olması gerekmektedir. Bu nedenle bireyin zaman içinde değişmeyen bir benlik sürekliliği olmalıdır. Özetle otobiyografik belleğin epizodik bellekten farklılaşmasına yol açan otonoetik bilinç, (1) benliğin şu andaki temsilini, (2) geçmişteki benliğin temsilini ve (3) zaman içinde tekrar deneyimlenen benliğin temsilini gerektirmektedir (Fivush, 2011: 563). Göç, kültürleşme süreci dolayısıyla bu bütünlüğün yeniden kurulmasını gerektiren büyük bir kırılma noktasıdır. Dolayısıyla, otobiyografik bellek süreçlerinin göç sonrası önemli değişimlerden geçtiği varsayılabilir. Ancak bu değişimlerin anlaşılabilmesi için otobiyografik bellek alan yazınında ilişkili kuramsal yaklaşımların temel alınması gerekmektedir.

1.2.1. Otobiyografik Bellek Modelleri

Otobiyografik belleği daha iyi açıklamak adına geçmişten bugüne pek çok kuram ve model geliştirilmiştir. Bu kuramlara örnek olarak otobiyografik belleği beyin ve nöral sistemlerin yapısına ve işleyişine göre inceleyen Otobiyografik Belleğin Temel Sistemler Modeli (Rubin, 2005: 79-83), otobiyografik belleğin içeriğinin ve düzeninin bireyin yaşamına göre şekillendiği görüşünü savunan Geçiş Kuramı

(Brown, 2016: 128-134) ve otobiyografik belleğin bireyin yaşam öyküsünü oluşturduğunu vurgulayan Yaşam Öyküsü Kuramı (Bluck ve Habermas, 2000: 121-147) verilebilir. Otobiyografik bellek alan yazınında büyük çeşitlilik gösteren bu kuramlar, benlik ve bellek süreçleri arasındaki ilişkilere değinseler de bu ilişkiler ya yaklaşımlarının merkezinde yer almamış ya da bu ilişkilerin belirli noktalarına odaklanarak benlik-bellek etkileşimine bütünlüklü bir yaklaşım üretmemişlerdir. Bu tez çalışmasında göç bağlamında benlikteki ve otobiyografik bellekteki değişimler birlikte inceleneceği için, yani benlik ve bellek etkileşimine odaklanılacağı için Benlik-Bellek Sistemi Modeli (BBSM; Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 261) temel alınmıştır. Benliğin ve otobiyografik belleğin birlikte nasıl çalıştığını açıklamaya ve her iki sistemi birbirine bağlayan bilişsel-duygulanımsal-motivasyonel mekanizmaları tespit etmeye çabalayan BBSM göç süreciyle de ilişkilendirilerek aşağıda detaylı şekilde açıklanacaktır.

1.2.1.1. Benlik Bellek Sistemi Modeli

Bu çalışmanın bilimsel çerçevesini oluşturan ve Conway ve Pleydell-Pearce (2000: 261-288) tarafından geliştirilen BBSM, otobiyografik anıların benliği tanımlama ve yönetme işlevlerine hizmet etme amacıyla hiyerarşik olarak nasıl organize edildiğini açıklamaktadır. Otobiyografik belleği benlik ve amaçları arasındaki ilişki bağlamında açıklayan bu model, otobiyografik belleği üç temel bileşende incelemektedir. Bu bileşenler çalışan benlik, kavramsal benlik ve otobiyografik bilgi tabanıdır. Modelin açıklamasına göre, otobiyografik bilgi tabanındaki bilgiler ile kavramsal benlikteki bilgiler birleşerek hatırlama eylemini oluşturmaktadır (Uzer, 2018: 58). BBSM'nin temelinde Conway ve Pleydell-Pearce (2000: 265) tarafından çalışan benlik (working memory) olarak ifade edilen benlik türü vardır. Modele göre benlik, otobiyografik bilgiler hatırlanırken geçmiş ve şimdiki benlik temsillerini birbirine bağlamaktadır. Bununla birlikte çalışan benlik, kısa süreli ve uzun süreli amaçları hiyerarşik olarak düzenleyerek otobiyografik bilgi tabanını kontrol etmektedir. Dolayısıyla epizodik anılar ile benlik arasındaki bağlantı zarar gördüğünde (örn., beyin hasarı veya psikopatolojik rahatsızlıklar) otobiyografik bellek uyumsuz bir şekilde çalışmaya başlar (Conway, 2005: 599). Çalışan benliğin temel amacı, otobiyografik bilgi tabanı ile amaç hiyerarşisini yöneterek bütüncül ve tutarlı

bir benlik algısını (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 266) elde etmektir. Dolayısıyla epizodik anılar ile benlik arasındaki bağlantı zarar gördüğünde (örn., beyin hasarı veya psikopatolojik rahatsızlıklar) otobiyografik bellek uyumsuz bir şekilde çalışmaya başlar (Conway, 2005; 599). Kimi travmatik yaşantılar sonucunda otobiyografik belleğin işleyişinde birtakım uyumsuzluklar BBSM'nin incelediği konular arasındadır (Conway, Singer ve Tagini, 2004). Zorunlu göç çoğu zaman travmatik deneyimleri içeren bir süreç olarak otobiyografik belleğin sağlıklı işleyişini tehdit eden bir bağlam yaratabilir.

BBSM travmatik deneyimler gibi döneme veya bağlama ait konuları benlik-bellek etkileşimi çerçevesinde incelerken, bu etkileşimi şekillendiren sosyal süreçleri de modelin kendisine dahil etmeye başlamıştır. Otobiyografik bellek sisteminin bir diğer ögesi olan kavramsal benlik, Conway ve Jobson (2012: 4) tarafından modelin sosyal ve kültürel yaklaşım eksikliğini gidermek amacıyla modele sonradan eklenmiştir (Uzer, 2018: 55). Kavramsal benlik, benlik algıları, yaşam hikayesi şemaları, yaşam taslakları, değerler, inançlar, tutumlar vb. benlik yapılarını içermektedir (Conway, Singer ve Tagini, 2004: 500). Model, kültürün amaç hiyerarşisini şekillendiren bir etmen olduğunu öne sürmektedir. Daha detaylı bir anlatımla, hatırlama eylemi gerçekleşirken kavramsal benlik, çalışan benlik ve otobiyografik bilgi tabanı birbiriyle etkileşime girerken bir yandan da bireyin içinde bulunduğu kültürden etkilenmektedir (Uzer, 2018: 58). Bu çerçevede, göç sürecinde ağırlıklı hale gelen kültürleşme yönelimlerinin çalışan belleğin amaç hiyerarşisini etkileyeceği ve buna uygun hatırlama eğilimleri doğuracağı varsayılabilir.

Otobiyografik bellek sisteminin son bileşeni olan otobiyografik bilgi tabanında bilgiler yaşam dönemleri, genel olaylar ve olaya özgü detaylar olmak üzere genelden özele doğru konumlandırılmıştır (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000: 262). Bunlardan yaşam dönemleri, bireyin hayatında belli dönemlere ait bilgileri (örn., lisans dönemimdeki yıllar, ergenlik dönemim) içerirken; genel olaylar, tekrar eden rutin eylemleri (örn., akşam yemekleri) ve daha geniş bir zaman diliminde gerçekleşen olayları (örn., işe başladığım ay) içermektedir. Olaya özgü detaylar ise epizodik olaylara dair bilgileri kapsamaktadır. Kişinin olağan hayatının sekteye uğraması veya sosyal durumundaki beklenmedik değişimler birey tarafından benlik tutarlılığına yönelik zorlayıcı bir deneyim olarak algılanmaktadır (Conway, Singer ve Tagini,

2004: 511). Bu zorlayıcı deneyimlerin yaşandığı durumlarda çalışan benlik, otobiyografik bilgileri ketleme işlevini terk edip benlik tutarlılığını korumak adına uzun süreli benlikteki otobiyografik anıları geri getirme işlevine yönelmektedir. Şüphesiz göç olgusu da bireyin hayatını ve sosyal konumunu kökünden değiştirme gücüne sahip bir deneyimdir. Bu değişim bireyin benlik sisteminde uyum ve tutarlılıkla ilgili çeşitli zorluklara yol açabilmektedir. Göçmen birey bir yandan tutarlı bir benlik algısını korumaya çalışırken bir yandan da yeni kültüre uyum sağlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla göç kaynaklı kültürleşme sürecinin otobiyografik bellek süreçleri ile benlik sisteminde birtakım değişikliklere yol açacağı açıktır. Göç bağlamında, kültürleşme yönelimleri, benlik ve bellek süreçlerini birbirine bağlayan bir diğer unsur ise göçmenlerin dil kullanımlarıdır.

1.2.2. Otobiyografik Bellek ve Dil İlişkisi

Ana dilinden başka bir dili bilen ve günlük hayatında iki dil kullanan bireyler iki dilli (bilingual) olarak tanımlanmaktadır. İki dillilik, otobiyografik anıların nasıl hatırlandığını belirleyen bireysel bir farklılıktır (Schrauf ve Rubin, 1998: 453; Marian ve Neisser, 2000: 366; Schrauf ve Rubin, 2001: 84; Esposito ve Baker-Ward, 2016: 10). Kültürleşme sürecinde bireyler, ev sahibi kültürün dilini öğrenmektedir. Kültürleşme ve ikinci dili öğrenme birbiriyle ilişkili süreçlerdir (Schrauf 2000: 389) ve ikinci dilin öğrenilme aşamasında dil, sosyalizasyon sürecinde aracı rol üstlenmektedir (Schieffelin ve Ochs, 1986: 167). Dil, bireyin deneyimleri için kodlama işlevi görmekte ve bu yüzden geri getirme işlemi sırasında kullanılan dil, iki dilli bireyin otobiyografik anılarına ulaşılabilirliğini etkilemektedir (Marian ve Neisser, 2000: 361-368). Dil ve kültür kişinin benliğini şekillendiren etmenlerdir. Ewing (1990: 259), bireyin bağlama göre değişen birden çok benlik temsiline olduğunu söylemektedir. Bu doğrultuda Schrauf (2000: 410), otobiyografik anıların belirli benlik temsilleri için adeta bir özgeçmiş işlevi gördüğünü bildirmektedir. Daha detaylı bir anlatımla, kişilerin farklı bağlamlara uygun olacak şekilde geliştirdiği benlik şemaları hangi otobiyografik anıların hatırlanıp hangilerinin unutulacağını belirlemektedir. Bireyin halihazırdaki benlik şemalarını doğrulayan otobiyografik anılar daha sık hatırlanırken, benlik şemaları ile uyuşmayan otobiyografik anılar ise unutulmaya eğilimlidir (Markus, 1977: 64). Dolayısıyla iki dilli bireylerde dile bağlı

gelişen benlik şemaları otobiyografik anıların nasıl ve ne kadar hatırlanacağını etkilemektedir. Otobiyografik bilgilerin hatırlanması, şimdiki zamanda aktive edilen benlik temsili tarafından belirlenen bir davranıştır (Schrauf, 2000: 391). Bu doğrultuda dile bağlı benlik temsilleri (örn., Türkçe benlik ile Arapça benlik) kişisel anıları hatırlama sürecinde filtre görevi görmektedir. Dolayısıyla dil ile kültür şimdiki zamandaki benlik temsilini koşullayarak kişisel anıların hatırlanmasını kolaylaştırmakta veya zorlaştırmaktadır (Schrauf, 2000: 391). Sonuç olarak kültürleşme, dil, benlik ve otobiyografik bellek birbirleriyle yakından ilişkili kavramlardır.

Schrauf (2000: 390), otobiyografik bellek ve iki dillilik ilişkisine dair alan yazındaki ilk çalışmaların deneysel psikoloji çalışmaları ile psikanalitik yaklaşım kapsamında tedavi görmüş vakalardan geldiğini bildirmektedir. Deneysel yaklaşım, iki dilli bireylerde otobiyografik belleği Ayrı Depo Modeli (Separate Stores Model) ve Ortak Depo Modeli (Common Store Model) olmak üzere iki şekilde açıklamaktadır. Ayrı Depo Modeli'ne göre birey her dil için birbirinden ayrı bellek depoları kullanmaktadır. Buna karşın, Ortak Depo Modeli her iki dil için de hatırlama sürecinde aynı ortak deponun kullanıldığını iddia etmektedir. Bu iki modele dair yapılan çalışmalar zaman içinde iki yaklaşımı birleştiren Düzenlenmiş Hiyerarşik Model'i (Kroll ve Sholl, 1992: 191-204; Dufour ve Kroll, 1995: 166-180) doğurmuştur. Hiyerarşik Model, iki dilli bireylerde otobiyografik belleğin üç bileşenden oluştuğunu söylemektedir. Bu bileşenler, her iki dil için birer tane olacak şekilde toplam iki anlamsal depo ile bir kavramsal depodur. Bileşenler arası bağlantının gücü ise bireyin ikinci dildeki uzmanlığına göre değişmektedir. Buna göre ikinci dili yeni öğrenme aşamasındaki iki dilli bireyde bu bileşenler arası bağ zayıfken uzun süredir ev sahibi ülkede yaşayan ve ikinci dilde yeterince uzmanlaşmış olan bireyde bu bileşenler arası bağ çok güçlüdür (Schrauf, 2000: 390).

İki dilli bireylerin otobiyografik bellek özelliklerine dair alan yazındaki ilk veriler klinik psikoloji alanından gelmiştir (Buxbaum, 1949: 279-289; Greenson, 1950: 18-23; Javier, Barroso ve Munoz, 1993: 319-338; Movahedi, 1996: 837-862). Örneğin, Buxbaum'un (1949: 280) vakasında ana dilde anksiyeteyi ortaya çıkaran bir anı ikinci dilde geri getirilememiştir. Benzer şekilde Javier'in (1995: 430) çalışmasında vaka, ikinci dilinde babasıyla ilgili anılarını daha duygusuz ve renksiz

anlatmışken ana dilinde babasıyla olan anılarını daha canlı betimlemiştir. Her ne kadar iki dilli otobiyografik belleğe dair ilk bulgular klinik vakalardan gelse de bu konunun alan yazındaki yerini deneysel çalışmalar belirlemiştir. Deneysel yaklaşım üç temel yöntem üzerinden ilerlemektedir. İpucu ile hatırlama yöntemini kullanan çalışmalar deneysel yaklaşımın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Bugelski, 1977: 39-52; Schrauf ve Rubin, 1998: 437-457; Marian ve Neisser, 2000: 361-368; Schrauf ve Rubin, 2000: 616-623; Matsumoto ve Stanny, 2006: 378-390; Mortensen, Berntsen ve Bohn, 2015: 138-156). Kodlama özgüllüğü (Tulving ve Thompson, 1973: 353; Marian ve Neisser, 2000: 361) ilkesine göre ise, geri getirme anındaki koşullarla anının oluşma anındaki koşullar birbiriyle yeterli miktarda benzer olursa hatırlama en iyi şekilde gerçekleşmektedir. Kodlama özgüllüğü ilkesi iki dilli otobiyografik belleğe uyarlandığında, ipucunun dili ile otobiyografik anıyı oluşturan deneyimin dili eşleştğinde hatırlamanın daha iyi olacağı sonucuna ulaşılmaktadır (Schrauf, 2000: 308).

İki dilli otobiyografik belleğe dair yapılan ilk çalışmalardan biri olan Bugelski'nin (1977: 39-52) İspanyolca-İngilizce iki dilli bireylerle yaptığı araştırmasının sonucunda İspanyolca ipucu koşulunda katılımcıların düşüncelerinin %45'inin çocukluk dönemine ait olduğu görülmüştür. Buna karşın İngilizce ipucu koşulunda katılımcıların anılarının %70'inin göç sonrası döneme ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Schrauf ve Rubin'in (1998: 437-457) araştırmasında ise İspanyolca konuşulan ülkelerden gelen ve 30 yıldır Anglo-Sakson kültüründe yaşayan 12 katılımcı yer almıştır. Birbirine eşdeğer İspanyolca ve İngilizce kelimelerin ipucu olarak kullanıldığı çalışmanın sonucunda katılımcıların göç öncesine ve sonrasına ait anılarının yaş ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç araştırmacılar tarafından katılımcıların 30 yıl gibi uzun bir süre boyunca Anglo-Sakson kültürü içinde yaşamasından dolayı İngilizce'de uzman olmaları sonucunda her iki dil için de aynı otobiyografik bellek deposunu kullandıkları şeklinde yorumlanmıştır. Bununla birlikte aynı çalışmada katılımcıların kendi zihinlerinde konuşurken kullandıkları dile göre bir deney deseni oluşturulmuş ve bunun sonucunda göç öncesi anıların çoğunlukla İspanyolca (toplam anıların %82'si) ve göç sonrası anıların ise İngilizce (toplam anıların %65'i) hatırlandığı görülmüştür. Göç öncesi anılar İspanyolca dilinde daha iyi hatırlanmaktadır çünkü anıların kodlandığı dil

İspanyolcadır. Aynı mekanizma göç sonrası anılar ve İngilizce için de geçerlidir. Benzer şekilde Marian ve Neisser (2000: 361-368), Rusça ve İngilizce bilen iki dilli göçmenlerle yaptığı çalışmada kelime ipuçlarını kullanmıştır. Çalışmanın sonucunda Rusça görüşmelerde katılımcıların göç öncesi Rusya'daki hayatlarına ait anıları daha çok hatırlarken İngilizce görüşmelerde göç sonrası hayatlarına ait anıları daha sık hatırladıkları görülmüştür. Javier ve arkadaşları (1993: 319-338), anlatı analizi yöntemini kullanarak iki dilli bireylerde otobiyografik anıların her iki dilde nasıl düzenlendiğini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda ana dildeki kişisel anı detaylarının ikinci dile kıyasla daha zengin olduğu ve otobiyografik anıların her iki dildeki organizasyonunun niteliksel ve niceliksel olarak birbirinden farklılaştığı görülmüştür. Yazarlar söz konusu farklılığı ikinci dildeki anının adeta ana dildeki anının sadeleştirilmiş versiyonu olduğu şeklinde betimlemiştir (Javier, Barroso ve Munoz, 1993: 330). Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 23 iki dilli (İngilizce ve İspanyolca) göçmenle yapılan bir diğer çalışmada ise **ikinci dildeki uzmanlık seviyesinin dile bağlı hatırlama işlemini etkilediği görülmüştür (Esposito ve Baker-Ward, 2016: 11).** Çalışmanın bulguları ikinci dilde yeterli uzmanlığı olan bireylerin otobiyografik anılarını geri getirirken tek kavramsal depoyu kullandığı görüşünü desteklemiştir. Matsumoto ve Stanny'nin (2006: 378-390) Japonca ve İngilizce bilen iki dilli Japon katılımcılarla yaptığı çalışmada katılımcılara 20 İngilizce ve 20 Japonca olmak üzere 40 adet ipucu sunulurken bu ipuçlarının çağrıştırdığı en erken anılar istenmiştir. Çalışmanın sonucunda Japonca ipuçlarının varlığında daha fazla otobiyografik anının hatırlandığı ve İngilizce ipucu koşuluna göre hatırlanan anıların daha erken döneme ait olduğu bulunmuştur. Larsen ve arkadaşlarının (2002: 45-54) Polonya'dan Danimarka'ya göç eden 20 göçmenle yaptığı araştırma da benzer şekilde katılımcıların göç öncesi kişisel anılarını Lehçe, göç sonrası anılarını ise Danca kodladığı sonucuna ulaşmıştır. Görece güncel çalışmalardan biri olan Mortensen ve arkadaşlarının (2013: 138-156) araştırmasında hem İngilizce hem Danca bilen katılımcılara bu iki dilde birbirine eşdeğer ipucu kelimeler sunulmuştur. Katılımcıların, Danca kelimelere tepki süresi İngilizceye kıyasla daha kısadır; çünkü kelimenin kodlandığı dil ile geri getirildiği dil aynıdır. Buna karşın İngilizce kelimelere tepki süresi daha uzundur çünkü ana dili Danca olan katılımcılarda eşdeğer kelime ilk önce Danca kodlanmıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların ana dilinde sunulan

ipuçlarının olduğu koşulda otobiyografik anıları geri getirmenin daha kolay olduğu görülmüştür. Mortensen ve arkadaşlarının çalışması, iki dilli bireylerde otobiyografik belleğin her iki dile özgü iki ayrı depoyu kullandığı görüşünü desteklemektedir.

Alan yazındaki bulgular değerlendirildiğinde, kültürleşme sürecinin önemli bir parçası olan iki dilli olmanın otobiyografik hatırlamanın niceliksel ve niteliksel özelliklerinde birtakım değişimlere yol açtığı görülmektedir. Dille birlikte g  n getirdiği tüm değişimler, otobiyografik bellek süreçlerine yansıma potansiyeli taşımadır. Kültürleşme yönelimleri çerçevesinde incelenecek tüm bu değişimlerin psikolojik sağlık açısından da ıktıları bulunmaktadır. Aşağıda bu tez çalışmasının bir diğer önemli bileşeni olan psikolojik sağlık olgusu kültürleşme ve otobiyografik bellek bağlamında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.3. PSİKOLOJİK SAğLIK

Bu tez çalışmasında psikolojik sağlık, katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres seviyeleri ile ölçülecektir. Depresyon, kişilerin günlük hayatlarında verimli bir şekilde işlev görmelerini engelleyen göçü bir depresif ruh hali olarak tanımlanmaktadır (Passer ve Smith, 2012: 567). Depresyona en sık eşlik eden psikolojik bozukluk olan anksiyete (Couwenbergh vd., 2006: 319) ise yüksek düzeyde gerginlik ve kaygı hali olarak tanımlanmaktadır (Passer ve Smith, 2012: 571). Yoğun duygusal ve fiziksel gerginlik hissi ile kendini gösteren psikolojik stres ise kişinin baş etme kaynaklarının yetmediği durumlarla karşılaştığı zaman gerçekleşmektedir (Lazarus ve Folkman, 1986: 63). Psikolojik sağlık kavramı aşağıda kültürleşme ve otobiyografik bellek çerçevesinde irdelenmiştir.

1.3.1. Kültürleşme ve Otobiyografik Bellek Bağlamında Psikolojik Sağlık

Uyum, kültürleşme sürecinde kullanılan tüm stratejiler ile bu stratejilerin sonucunu ifade eden bir kavramdır (Berry, 1992: 3). Uyum kavramı, psikolojik uyum ve sosyokültürel uyum olmak üzere ilk kez Searle ve Ward (1990: 453) tarafından iki farklı boyutta incelenmiştir. Birey temelinde psikolojik değişimler basit davranış değişimleri ( rn., konuşma, giyinme ve yeme davranışlarındaki değişiklikler) veya kültürleşme stresine yol açan problemler ( rn., belirsizlik hissi, anksiyete veya depresyon) şeklinde kendini gösterebilmektedir (Sam ve Berry, 2010: 478). Psikolojik

uyum, açık ve net bir kişisel ve etnik kimlik, psikolojik sağlık ve göç edilen ülkedeki kişisel memnuniyeti ifade ederken; sosyokültürel uyum ise yeni kültürel ortamdaki günlük problemlerle (örn., okul veya aile ortamı) baş edebilme yeteneğini belirtmektedir. Sosyokültürel uyum davranış problemleri, okul başarısı, sosyal yetkinlik gibi alanlarda işevuruklaştırılmıştır. Dolayısıyla psikolojik uyum içsel, sosyokültürel uyum ise dışsal bir süreci belirtmektedir (Berry, 2003: 21).

Kültürleşmenin sonucu olan uyum, kültürleşme stratejileri ile yakından ilişkilidir (Sam ve Berry, 2010: 479). Bütünleşme, en yüksek; marjinalleşme ise en düşük seviyede psikolojik ve sosyokültürel uyumla ilişkilenen kültürleşme stratejisidir (Berry, Phinney, Sam ve Vedder, 2006: 325). Bütünleşme ve marjinalleşmenin yanı sıra, Berry ve arkadaşlarının (2006: 321) çalışması, ayrışma stratejisini kullanan göçmen gençlerde psikolojik uyumun iyi iken sosyokültürel uyumun düşük olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte çalışmada asimilasyon stratejisini benimseyen gençlerde psikolojik uyumun bütünleşme stratejisini benimseyenlere kıyasla daha düşük olduğu, sosyokültürel uyumun ise ayrışma stratejisini benimseyenlere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik uyumu inceleyen çalışmalarda depresyon ve anksiyete gibi psikolojik sağlık bileşenleri sıklıkla ölçülmektedir (Abu-Rayya ve Abu-Rayya, 2009: 325-331; Asvat ve Malcarne, 2008: 114-124; Ji ve Duan, 2006: 235-270; Neto, 2002: 17-38). Örneğin, yaş ortalaması 15 olan Afrika ve Hindistan kökenli 313 göçmen gençle yapılan çalışmanın sonucunda düşük düzeyde stresin bütünleşme stratejisini yordadığı, marjinalleşme stratejisinin ise anksiyete, depresyon ve psikosomatik semptomlar üzerinde artırıcı yönde etki yaptığı görülmüştür (Neto, 2002: 34). Sovyetler Birliği'nden gelen göçmenlerle yapılan başka bir çalışmada ise asimilasyon stratejisini benimseyen katılımcıların depresif semptomları diğer kültürleşme stratejilerini benimseyen göçmenlere kıyasla en düşük düzeydedir (Turjeman, Mesch ve Fishman, 2008: 40). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Güney Asyalı göçmenlerle yapılan araştırmada ise sosyal desteğin varlığında bütünleşme stratejisini benimseyen katılımcıların ayrışma stratejisini benimseyenlere kıyasla daha düşük düzeyde depresif semptomlar bildirdiği görülmüştür (Needham vd., 2018: 796). Başka bir deyişle, ev sahibi kültürleşme yönelimi, göçmen örnekleminde depresyonu azaltıcı yönde etki etmektedir (Ji ve Duan, 2006: 265; Meghani ve Harvey, 2016: 12; Starck vd., 2020:

5). Ancak Ortadoğulu Müslüman göçmen örneklemleri ile yapılan çalışmalar farklı sonuçlar öngörmektedir. Örneğin, Müslüman üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmanın sonucunda öz kültürlerini daha fazla benimseyen göçmenler daha az depresif semptom bildirirken; ev sahibi kültürü benimseyenler ise daha fazla depresif semptom bildirmiştir (Asvat ve Malcarne, 2008: 120). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Pakistan ve Filistin kökenli Müslüman göçmenlerde de öz kültürleşme yönelimi kişilerarası ilişkilerden kaynaklanan depresif semptomları azaltıcı yönde etki göstermiştir (Driscoll ve Wierzbicki, 2012: 52). İsrail'de yaşayan Filistinlilerde ise öz kültürle özdeşleşmenin daha yüksek düzeyde psikolojik sağlık ile ilişkilendiği görülmüştür (Abu-Rayya ve Abu-Rayya, 2009: 330). Benzer şekilde altı farklı Avrupa ülkesinde yaşayan toplam 736 Türkiye kökenli ergen katılımcılarla gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda ise iki kültürlü yönelim ile etnik yönelimin psikolojik uyumu (yüksek düzeyde yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı ile düşük düzeyde psikolojik semptomlar) arttırdığı görülmüştür (Vedder, Sam ve Liebkind, 2007: 131). Alan yazındaki bu çelişik bulgular, kültürleşme ve psikolojik sağlık değişkenleri arasındaki ilişkileri açıklayacak psikolojik mekanizmaların dahil edildiği araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu açıdan, görece uzak (göç öncesi) ve yakın (göç sonrası) geçmişli sağlıklı hatırlama eğilimleri kültürleşme ve psikolojik sağlık tartışmalarını kuramsal olarak zenginleştirebilecek kavramlardır. BBSM'ye göre, benlik tutarlılığını korumak otobiyografik bellek süreçlerinde temel iki ihtiyaçtan birisidir. Model, benlik tutarlılığının zarar gördüğü durumlarda bellek hatalarının ortaya çıkacağını ve sağlıklı hatırlama özelliklerinde bozulmaların olası hale geleceğini öngörmektedir (Conway ve ark., 2004). Bu sebeple, mevcut araştırmada göç öncesi geçmişli sağlıklı hatırlamanın benlik tutarlılığına katkı sunacağı ve göç öncesi otobiyografik anı özelliklerinin psikolojik sağlık açısından olumlu etkiler göstereceği varsayılmaktadır.

Otobiyografik belleğin psikolojik sağlık ile ilişkisine dair alan yazındaki bulgular, özellikle depresyonun otobiyografik bellek süreçlerindeki bozulma ile ilgisi olduğunu göstermektedir (Brewin, Reynolds ve Tata, 1999: 511-516; Kuyken ve Dagleish, 1995: 89-92; Williams ve Scott, 1988: 689-695). Bununla birlikte zorunlu göç deneyimi, travmanın yanı sıra kişisel ve sosyal hayattaki bozulmadan kaynaklanan sebeplerle psikolojik sağlıkla birlikte bellek gibi bilişsel işlevlerde de birtakım

olumsuzluklara yol açmaktadır (Graham, Herlihy ve Brewin, 2014: 375-380; Panter-Brick, Grimon, Kalin ve Eggerman, 2015: 814-825). Örneğin, travma sonrası stres bozukluğu ve depresyonun mültecilerde otobiyografik belleğe zarar vererek anıların aşırı genel hatırlanması ile sonuçlandığı (Graham, Herlihy ve Brewin, 2014: 375-380; Wittekind vd., 2017: 247-253) ve zorunlu göç deneyiminin göçmenlerin otobiyografik anılarının tutarlılığına zarar verdiği bilinmektedir (Panter-Brick, Grimon, Kalin ve Eggerman: 2015: 814-825; Herlihy, Scragg ve Turner, 2002: 324-327; Petta vd., 2018: 19-31). Otobiyografik anıların özgüllüğü ve tutarlılığının yanı sıra, anıların canlılık ve doğruluk özelliği de göç deneyiminden etkilenmektedir. Örneğin, göçmen örneklemleri ile yapılan çalışmalarda olumsuz duygularla ilişkilendirilmiş anıların olumlu duygularla ilişkilenen anılara kıyasla daha canlı ve doğru hatırlandığı görülmüştür (Békés, Perry ve Starrs, 2017: 1072-1079; Weine vd., 1995: 152-536). Alan yazındaki bulgular dikkate alındığında, göç sürecinde sağlıklı hatırlama eğilimlerini koruyabilmek göçmenlerin psikolojik sağlıkları açısından koruyucu işlevlere sahip olabilir.

1.4. PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, GÖÇ VE KÜLTÜRLEŞME

Alan yazında psikolojik dayanıklılık olgusuna dair süregelen tartışmalar, dayanıklılığı kişilik özelliği (bkz., Rabkin, Remien, Katoff ve Williams, 1993: 162-167; Wagnild ve Young, 1993: 165), gelişimsel bir süreç (bkz., Cicchetti ve Garmezy, 1993: 492-502; Masten, Best ve Garmezy, 1990: 425-444) veya öz kaynaklar (bkz., Güngör ve Perdu, 2017: 1-12; Masten, Cutuli, Herbers ve Reed, 2009: 793-796) açısından değerlendirmektedir. Bu tartışmalara ek olarak, psikolojik dayanıklılığın, göçmen bireyler için ayrı bir şekilde kavramsallaştırılması gerektiği savunulmaktadır; çünkü göçmenler sadece gelişim dönemine özgü problemlerle değil, en az iki kültürün talep ettiği kültürleşme zorluklarıyla da başa çıkmaktadırlar (Coll vd., 1996: 1907; Motti-Stefanidi ve Masten, 2013: 23). Bu görüşe göre göçmenlerde psikolojik dayanıklılığın hem gelişimsel dönemin hem de kültürleşme sürecinin gerektirdiği görevler kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir (Motti-Stefanidi, 2019: 2). Bu görüş doğrultusunda göçmenlerde psikolojik dayanıklılığı inceleyen bir model öne sürülmüştür. Model, psikolojik dayanıklılığı üç temel faktörde incelemektedir. Bu faktörler dıştan içe doğru ilerleyecek şekilde küresel güçler (örn., savaş, terörizm,

lkeler arası ekonomik eşitsizlikler), politik ve sosyal bağlam (rn., kültürel inanęlar, sosyal temsiller ve ideolojiler) ve mikrosistemdir (rn., aile, akran, ęretmen vb. ile kişilerarası etkileşimler) (Suárez-Orozco, Motti-Stefanidi, Marks ve Katsiaficas, 2018: 786).

Güngör ve Perdu (2017: 3), iki kültürlülüğün, başka bir deyişle bütünleşme stratejisinin her iki kültürdeki kaynakları kullanabilme imkanından dolayı göçmenlerde koruyucu bir faktör olduğunu söylemektedir. Kültürleşme, göçmenlerin baş etme kaynaklarına ulaşılabilirliğini açıklayabildiği için göçmen örnekleminde psikolojik uyumu daha iyi açıklamak adına psikolojik dayanıklılık ile birlikte incelenebilir (Güngör ve Perdu, 2017: 3). Kültürleşme ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi inceleme amaçlı Quiang’lı depreszedelerle gerçekleştirilen bir çalışmada (Han, Berry ve Zheng, 2016: 7), psikolojik dayanıklılık ile kültürleşme stratejilerinin ilişkilendiği ve göçmen bireyin kültürleşme stratejisinin psikolojik dayanıklılığını etkilediği bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda bütünleşme stratejisinin psikolojik dayanıklılık için en elverişli strateji olduğu ve onu sırasıyla asimilasyon, ayrışma ve marjinalleşme stratejilerinin izlediği görülmüştür. Bu bakımdan ev sahibi kültürleşme yönelimini içeren bütünleşme ve asimilasyon stratejilerinin diğer iki stratejiye kıyasla psikolojik dayanıklılık açısından daha avantajlı olduğu söylenebilir. Keleş ve arkadaşlarının (2016: 7) Norveç’te yaşayan 918 mülteciyle yaptığı araştırmada ise katılımcılar depresif semptomlarının zaman içindeki değişimine göre dayanıklı, hassas, klinik ve sağlıklı olmak üzere dört alt gruba ayrılmıştır. Birey temelli analiz yapılan araştırmada göç sonrası kültürleşme kaynaklı zorluklar ve kültürel yetkinliğin mülteci gruplarda psikolojik sağlığı farklılaştırdığı görülmüştür. Ancak psikolojik dayanıklılık ile kültürleşme yönelimleri arasındaki ilişki incelendiğinde dayanıklı gruptaki bireylerin ev sahibi toplumun kültürünü diğer gruplara kıyasla en düşük, kendi kültürünü ise en yüksek seviyede benimsediği, yani ayrışma stratejisine sahip oldukları gözlenmiştir. Diğer çalışmalarla çelişen bu bulgunun alan yazında tekil örneklerden biri olduğu görülmektedir. Örneğin, Güngör ve Perdu’nun (2017: 8) Belçika’daki Türk ergenlerle yaptığı çalışmada ev sahibi toplumun kültürünü ve değerlerini benimsemenin ilişkisellik ile birlikte psikolojik dayanıklılık kaynakları olarak kullanılarak göçmen gençlerde psikolojik iyi oluşu artırdığı görülmüştür. Araştırma, farklı kültürleşme yönelimlerine sahip göçmenlerin

sosyal güçlüklerle başa çıkabilmek adına birden fazla kaynağa dayandığını ve bu kaynaklardan en yüksek düzeyde yararlanabilmek adına kültürleşme stratejilerini kullandıklarını göstermektedir. Mevcut tez çalışmasında, ev sahibi kültürleşme yönelimleri ve özellikle göç sonrası anılar başta olmak üzere geçmiş deneyimlerin sağlıklı hatırlanması psikolojik dayanıklılığı besleyen öz kaynaklar olarak değerlendirilmektedir.

Psikolojik dayanıklılık, psikolojik sağlık ile olduğu gibi otobiyografik bellek ile de ilişkili bir olgudur (Philippe, Lecours ve Beaulieu-Pelletier, 2008: 170-175; Speer ve Delgado, 2017: 3-5). Örneğin, dayanıklı bireylerde kendiliğinden gelişen pozitif duygular, pozitif duygu değeri olan otobiyografik anılar aracılığı ile sağlanmaktadır (Philippe, Lecours ve Beaulieu-Pelletier, 2008: 170-175). Ayrıca, psikolojik dayanıklılığı yüksek olan mültecilerde geçmişi hatırlamanın benlik sürekliliğini güçlendirdiği görülmüştür (Wildschut vd., 2019). Sonuç olarak, dil ve kültür tarafından şekillenen otobiyografik bellek, kültürleşme bağlamında psikolojik iyi oluş ile psikolojik dayanıklılığa katkı sağlayan önemli bir benlik kaynağıdır.

1.5. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ VE ÖZGÜNLÜĞÜ

Türkiye, halihazırda başta Suriyeli göçmenler olmak üzere dünyada en fazla sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapan ülke konumundadır (BMYK, 2019b: 4). Bu yoğun nüfusa rağmen ülkemizde Suriyelilerin psikolojik özellikleriyle ilgili yapılan akademik çalışmaların sayısı halen kısıtlıdır. YÖK Veri Tabanı'nda yapılan alan yazı taramasının sonucunda 2015 yılından itibaren Psikoloji Anabilim Dalı kapsamında Suriyeli örnekleminde yapılan tez çalışmalarının sayısının 53 tane olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmaların başlıcalarını travma (Acar, 2020: 1-131; Erbaş, 2020: 1-117; Binay, 2016: 1-133), gruplararası temas (Antmen, 2019: 1-108; Padır, 2019: 1-137; Yurtbakan, 2019: 1-92), önyargı ve sosyal kimlik (Fırat, 2019: 1-97; Üner-Yanılmaz, 2018: 1-97) ile psikolojik dayanıklılık (Aydın, 2020: 1-85; Pak, 2019: 1-140) konularının oluşturduğu gözlenmiştir. Mevcut araştırmanın konusuna en fazla benzeyen çalışma Çavuşoğlu (2014: 1-164) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak Çavuşoğlu'nun çalışması ile mevcut çalışma pek çok açıdan birbirinden farklılaşmaktadır. Çavuşoğlu'nun çalışmasında ülkemizde nüfusu oldukça az

Bulgaristan göçmenlerinin ilk otobiyografik anı özelliklerinin kültürleşme stratejileri tarafından nasıl yordandığı incelenmiştir. Mevcut tez çalışmasında ise Suriyeli örnekleminde otobiyografik belleğin epizodik ve fenomenolojik özellikleri kültürleşme yönelimleri bağlamında göç öncesi ve göç sonrası olmak üzere ayrı ayrı incelenmiştir. Göç gibi bireyin benlik sürekliliğinde önemli değişimler yaratma potansiyeline sahip bir deneyimi incelerken benliğin yapı taşlarından biri olan otobiyografik belleğin de göç öncesi ve sonrası olacak şekilde incelenmesi önem arz etmektedir. Buna ek olarak, bu çalışmada iki dilli olmanın otobiyografik bellek özelliklerinde yol açtığı farklılaşmalar çalışılmıştır. Kültürleşmenin bir sonucu olan ikinci dilin otobiyografik bellek özelliklerinde yarattığı değişim alan yazında daha önce sıklıkla çalışılan bir konu olmasına karşın, bu çalışmaların neredeyse tamamı Batı ülkelerindeki Doğulu göçmenlerle yapılmıştır (Javier, Barroso ve Munoz, 1993: 319-338, Marian ve Neisser, 2000: 361-368, Schrauf ve Rubin, 1998: 437-457; 2000: 616-623). Ancak her göç deneyimi gerek göç öncesi sosyopolitik koşullar, gerek taşınma dönemindeki zorluklar ile göç edilen ülkedeki yerel halkın ve göçmen politikalarının özellikleri bakımından her etnik grup için biricik bir deneyimdir. Bu doğrultuda, iki dilli olmanın otobiyografik bellek özelliklerini nasıl farklılaştırdığı sorusu ülkemizdeki Suriyeliler bağlamında ilk kez çalışılacak bir konudur. Yarı deneysel bir araştırma olarak yapılandırılan bu tez çalışması, Arapça ve Türkçe dil manipülasyonunun göçmenlerin hatırlama süreçleri üzerindeki etkisini dikkate alarak kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik hatırlama süreçleri arasındaki ilişkiyi inceleyecek olması noktasında uluslararası alan yazına da katkı sunabilecektir.

Önceki bölümlerde detaylı bir şekilde incelendiği üzere, psikolojik sağlık hem kültürleşme hem de otobiyografik bellek değişkenleri ile ilişkilidir. Olumlu bir benlik algısı ile psikolojik sağlık için sağlıklı bir otobiyografik bellek süreci gerekmektedir (Waters ve Fivush, 2015: 441-451; Fivush ve Baker-Ward, 2005: 455-462). Zorunlu göçe maruz kalan bireyler sadece ülkelerini değil aynı zamanda kültürlerini, ana dillerini, aile üyelerini ve arkadaşlarını da kaybetmektedirler (Carta vd., 2005). Göç gibi değişim ve stres dönemlerinde bireyin benlik sürekliliğinde zedelenme görülebilmekte (Habermas ve Köber, 2015b), benlik sürekliliğinin zarar görmesi ise bireyin psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (King, Scollon, Ramsey ve Williams, 2000). Zorlayıcı yaşam koşullarına ve travma geçmişine rağmen

psikolojik sağlığın korunması psikolojik dayanıklılık olgusu ile açıklanmaktadır (Betancourt ve Khan, 2008). Psikolojik sağlık ve psikolojik dayanıklılık ile iyi işleyen otobiyografik bellek süreci arasındaki ilişki göz önüne alındığında, söz konusu ilişkilerin göçmen örnekleminde benliği değiştiren bir olgu olan kültürleşme bağlamında değerlendirilmesinin yerinde olduğu anlaşılabacaktır. Ancak bu kapsamda bir bilimsel araştırma bilgimiz dahilinde alan yazında mevcut değildir. Bu bakımdan, bu tez çalışmasının alan yazındaki önemli bir boşluğu doldurması beklenmektedir.

Yoğun göçmen nüfusuna sahip ölkelerde kültürleşme süreci üzerinde durulması gereken bir konudur. Göç alan ölkelerde, göçmenlerin benimsediği kültürleşme yönelimleri yerel halk için de önem teşkil etmektedir; zira yerel halk ile göçmenler arasında karşılıklı bir kültürel etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim her iki tarafta da kültürel değişime yol açmakla birlikte gruplar arası ilişkinin niteliğini de belirlemektedir (Zagefka ve Brown, 2002: 176). Benzer şekilde kültürleşme, göçmenlerin baskın kültüre sosyokültürel uyum düzeyleri ile psikolojik sağlık düzeylerini belirlemektedir (Berry, Phinney, Sam ve Vedder, 2006: 303-332). Bu bakımdan göçmenlerin sağlıklı bir psikoloji içinde ev sahibi kültürle başarılı bir şekilde bütünleşmeleri barışçıl bir toplumsal yapının oluşması için önemli bir faktördür.

Sonuç olarak, yukarıda bahsi geçen gerekçeler doğrultusunda, bu tez çalışmasının bulgularının, ilerleyen dönemlerde Suriyeli yetişkinlerin psikolojik sağlığına ve adaptasyonuna yönelik geliştirilecek devlet politikalarına ve müdahale programlarına otobiyografik bellek olgusu da eklenerek rehberlik etmesini hedeflemekteyiz. Bu doğrultuda söz konusu çalışma Suriyeli göçmenlerin psikolojik özelliklerine bütüncöl bir bakış açısı sunarak alan yazındaki boşluğu doldurmayı ve alandaki uygulamalara katkı sunmayı amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ VE HİPOTEZLERİ

Araştırmanın bağımsız değişkenleri kültürleşme yönelimleri (ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi) ve iki dillilik (Türkçe ve Arapça) iken; bağımlı değişkenler göç öncesi ve göç sonrası döneme ait otobiyografik anıların canlılık, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi özellikleri; psikolojik semptomlar (depresyon, anksiyete ve stres) ile psikolojik dayanıklılık düzeyidir.

Hipotez 1: Arapça anketi dolduran Suriyeli yetişkinlerin göç öncesi otobiyografik bellek özellikleri puanları, Türkçe anketi dolduran Suriyeli yetişkinlere kıyasla daha yüksekken; Türkçe anketi dolduran Suriyeli yetişkinlerin geleceği hayal etme ile göç sonrası otobiyografik anı özellikleri puanları Arapça anketi dolduranlara kıyasla daha yüksektir.

Hipotez 2: Suriyeli yetişkinlerin ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe göç sonrasına ait epizodik kişisel anıları hatırlama kalitesi ile geleceği hayal etme düzeyleri artar ve göç sonrası otobiyografik anılarının fenomenolojik özellikleri (canlılık, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi) güçlenir.

Hipotez 3: Suriyeli yetişkinlerin ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe geleceğe yönelik hayallerinin kalitesi güçlenir.

Hipotez 4: Ortak etki örüntüsünde, ev sahibi kültürleşme ve öz kültürleşme yönelimlerinin her ikisinin de güçlü olduğu durumda (örn., bütünleşme stratejisi), göç öncesine ve göç sonrasına ait tüm otobiyografik bellek özellikleri ev sahibi kültürleşmenin güçlü, öz kültürleşme yöneliminin zayıf olduğu duruma (örn., asimilasyon stratejisi) kıyasla daha güçlüdür.

Hipotez 5: Suriyeli yetişkinlerin ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe psikolojik dayanıklılık düzeyleri artarken; öz kültürleşme yönelimi güçlendikçe psikolojik semptom düzeyleri azalır.

Hipotez 6: Göç öncesi ve göç sonrası otobiyografik bellek özellikleri güçlendikçe psikolojik semptomlar azalırken; psikolojik dayanıklılık düzeyi artar.

2.2. KATILIMCILAR

Araştırmada toplam 303 Suriyeli göçmen yer almış; ancak 6 katılımcının 18 yaşın altında olduğu belirlendikten sonra bu katılımcıların verileri çıkarılmıştır. 297 katılımcının verileri analiz edilmiştir. Katılımcıların betimsel ve demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1 ve Tablo 2’de detaylı olarak verilmiştir. Katılımcıların yaş aralığı 18 ile 62 arasında değişmekte olup, örneklemin yaş ortalaması 31.02 (SS = 10.75) olarak bulunmuştur. Katılımcıların 139’u erkek, 152’si kadın iken 4 tanesi cinsiyetini belirtmemiştir. Katılımcıların eğitim seviyesi ilkokuldan lisansüstüne kadar değişmekte olup ortalama eğitim seviyesi lisedir. Katılımcıların etnik kökenleri incelendiğinde, %90.2’sinin (n = 268) Arap, %4’ünün Kürt (n = 12) ve %5.1’inin (n = 15) Türk kökenli olduğu görülmüşken 1 katılımcı da başka bir etnik kökene sahip olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %22.3’ü Sünni (n = 64), %2.3’ü (n = 7) Şafii, %61.8’i (n = 186) sadece Müslüman olduğunu, %9.6’sı (n = 28) ise dini inancının olmadığını bildirirken %4’ü (n = 12) dini inancını belirtmemiştir. Katılımcıların %86’sı (n = 258) hayatının büyük kısmını şehirde veya büyükşehirde, %13.1’i (n = 39) ise kırsalda geçirmiştir. Katılımcıların Türkiye’de ortalama 7 yıldır yaşadıkları belirlenmiştir (SS = 1.846). Sosyoekonomik durum incelendiğinde, aile aylık gelirlerinin ortalamasının 3.118 Türk Lirası olduğu ve %69.4’ünün (n = 206) düşük, %20.9’unun (n = 62) orta, %3.4’ünün (n = 10) ise yüksek gelir grubunda olduğu görülürken katılımcıların %6.4’ü (n = 19) gelir durumunu belirtmemiştir. Bununla birlikte, katılımcıların %46.8’inin (n = 139) düzenli, %20.2’sinin (n = 60) düzensiz çalışırken; %32.3’ünün (n = 96) işsiz olduğu sonucuna ulaşılmışken 2 katılımcı çalışma durumu hakkında bilgi vermemiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Betimsel Özellikleri

	Minimum	Maksimum	Ortalama	S.S.
Yaş	19	62	31.02	10.75
Türkiye’de Yaşam Süresi (Yıl)	1	13	7	1.846
Aile Gelir Düzeyi	1	3	1.3	.531
Türkçe Uzmanlık Seviyesi	1	5	3.61	.916
Arapça Uzmanlık Seviyesi	1	5	4.71	.566

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

	N	%
Cinsiyet		
Erkek	139	46.8
Kadın	152	51.2
Diğer	4	1.3
Boş	2	0.7
Etnik Köken		
Arap	268	90.2
Kürt	12	4.0
Türk	15	5.1
Diğer	1	.3
Boş	1	.4
Eğitim		
İlkokul	40	13.5
Ortaokul	36	12.1
Lise	125	42.1
Lisans	90	30.3
Lisansüstü	6	2.0
En uzun süreli yerleşim yeri	52	17.5
Şehir	206	69.4
Büyükşehir	39	13.1
Kırsal		
Aile Gelir Düzeyi	206	69.4
Düşük	62	20.9
Orta	10	3.4
Yüksek	19	6.4
Boş		
Çalışma Durumu	139	46.8
Düzenli	60	20.2
Düzensiz	96	32.3
İşsiz	2	0.7
Boş		
Din/Mezhep	257	86.4
Müslüman	201	9.6
Ateist	4	4.0
Boş	52	17.5
Toplam	297	100.0

2.3. İŞLEM

Söz konusu tez çalışmasının uygulama aşaması için önce Dokuz Eylül Üniversitesi'nden etik kurul izni (Ek-19) alınmıştır. Ayrıca İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden uygulama izni alınmıştır (Ek-20). Araştırma soruları gereğince dil, katılımcılara hazırlama etkisi yaratmak amacıyla anketin dilini Türkçe veya Arapça yaparak manipüle edilmiştir ve hazırlama etkisi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda örnekleme oluşturan katılımcılara Türkçe ile Arapça olmak üzere iki ayrı veri toplama setinden birisi rasgele elden verilmiş veya internet linki olarak iletilmiştir. Özetle, kar topu örnekleme yöntemi ile dağıtılan anketler katılımcıların bir kısmına Türkçe, diğer kısmına Arapça olacak şekilde rasgele uygulanmıştır. Ancak katılımcılara Türkçe ve Arapça veri toplama setlerinin dağıtımında seçkisiz atama prosedürü izlenemediğinden, çalışma yarı deneysel bir araştırma desenine sahiptir.

Araştırmanın veri seti hem çevrimiçi hem de basılı anketler halinde hazırlanmıştır. Türkçe anket, Türkçe ve Arapça dilinde uzman iki dilli bir tercüman tarafından Arapçaya çevrilmiştir. Çevirinin ardından Arapça anket benzer şekilde Türkçe ve Arapça dilinde uzman bir psikolog tarafından kontrol edilmiştir. Her katılımcı araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğuna dair önceden bilgilendirilmiştir. Araştırmanın anketi katılımcılara kar topu örnekleme yöntemi ile dağıtılmıştır. Çevrimiçi anketler Türkiye'nin her yerindeki katılımcılara çeşitli sosyal medya kanalları aracılığı ile uygulanırken; basılı anketler ise İzmir'in Basmane, Eskiizmir ve Tepecik semtlerindeki katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Sonuç olarak 152 katılımcı Türkçe, 145 katılımcı ise Arapça anketi cevaplamıştır. Anket ortalama 20 dakikada cevaplanmıştır.

Araştırmada katılımcılardan belirli bir anıyı hatırlamaları istenmemiş, genel olarak geçmişe ait anılarını ne şekilde hatırladıklarına dair genel hatırlama eğilimleri ölçülmüştür. Araştırmada göçmenlerin dile bağlı olarak göç öncesi ve göç sonrası yaşadıkları olaylara ilişkin genel hatırlama eğilimlerinin karşılaştırılması hedeflenmiştir. Bu nedenle, Otobiyografik Hatırlama Anketi ile Otobiyografik Bellek Ölçeği aynı katılımcıya iki kez uygulanmıştır. Katılımcılar tarafından cevaplanan ilk Otobiyografik Bellek Ölçeği, göç öncesi Suriye'deki anılarına yönelik iken; ikinci ölçek göç sonrası Türkiye'deki anılarını genel olarak ne şekilde hatırladığına yöneliktir.

2.4. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışma kapsamında kullanılan anket formu sekiz bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, Bilgilendirilmiş Onam Formu'ndan (Ek-1) oluşmaktadır ve bu bölümde katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmekte ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmektedir. Anket formunun ikinci bölümünde katılımcıların demografik bilgileri ile birlikte Türkiye'ye kaç yılında göç ettikleri, Türkçe ve Arapça uzmanlık seviyesi ile günlük hayatlarında yer alan kültürleşme pratiklerine dair sorular yer almaktadır (Ek-2). Üçüncü bölümde katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres seviyelerini ölçen psikolojik iyi oluş ölçeği yer almaktadır (Ek-3). Dördüncü bölümde katılımcıların psikolojik dayanıklılığını ölçen bir ölçek bulunurken (Ek-4); beşinci bölümü otobiyografik belleğin gelecek alt boyutuna ait bir ölçek oluşturmaktadır (Ek-5). Altıncı bölümde katılımcıların anı paylaşım pratiklerini inceleme amaçlı geliştirilen bir form yer almaktadır (Ek-6). Anket formunun yedinci bölümünde, katılımcıların göç öncesi epizodik otobiyografik anılarını hatırlama kalitesini ölçen iki ölçek yer almaktadır (Ek-7). Sekizinci bölümde de benzer şekilde katılımcıların göç sonrası epizodik otobiyografik anılarını hatırlama kalitesini ölçen aynı iki ölçek uygulanmaktadır (Ek-8). Anket formunun son bölümünde ise katılımcıların kültürleşme yönelimlerini ölçen bir ölçek yer almaktadır (Ek-9).

Arapça uygulanan ölçekler de Türkçe ankette yer alan ölçeklerle aynı sırada olup sırasıyla Ek-10, Ek-11, Ek-12, Ek-13, Ek-14, Ek-15, Ek-16, Ek-17, Ek-18 ve Ek-19'da verilmiştir.

2.4.1. Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği – Kısa Formu

Ölçek, katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini ölçme amaçlı Lovibond ve Lovibond (1995b) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek Depresyon, Anksiyete ve Stres olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her boyut 7 madde içermekte ve ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin kısa formunun Türkçe uyarlaması Yılmaz, Boz ve Arslan (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Depresyon alt boyutu için örnek madde “Hiç olumlu duygu yaşayamadığımı fark ettim.”; anksiyete alt boyutu için örnek madde “Ağzımda kuruluk olduğunu fark ettim.”; stres alt boyutu için örnek madde “Kendimi gevşetip salıvermek zor geldi.” olarak verilmiştir.

Türkçe ölçeğin iç tutarlık katsayısı Depresyon alt boyutu için .82, Anksiyete alt boyutu için .81 ve Stres alt boyutu için .75 olarak bulunmuştur. Ölçek 4'lü Likert tipinde (0=Bana hiç uygun değil 3=Bana tamamen uygun) puanlanmaktadır. Ölçeğin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır. Mevcut araştırmada Türkçe ölçek için iç tutarlık katsayısı Depresyon alt boyutu için .88, Anksiyete alt boyutu için .92 ve Stres alt boyutu için .89; Arapça ölçek için ise iç tutarlık katsayısı Depresyon alt boyutu için .88, Anksiyete alt boyutu için .92 ve Stres alt boyutu için .89 olarak bulunmuştur.

2.4.2. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Ölçek, bireylerin psikolojik dayanıklılığını ölçme amacıyla Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 6 maddeden oluşan ölçek 4 farklı örneklem grubunda toplam varyansın %61'ini, %61'ini, %57'sini ve %67'sini açıklamaktadır ve tek faktörlü bir yapıdadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .80 ile .91 arasında değişmektedir. Ölçeğin örnek maddesi olarak “Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çok rahat toparlayabilirim.” verilmiştir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Doğan (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir ve Türkçe ölçeğin iç tutarlık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır. Mevcut araştırmada Türkçe ölçek için iç tutarlık katsayısı .87; Arapça ölçek için ise .87 olarak bulunmuştur. Tek faktörlü yapıda olan ölçek 5'li Likert tipinde (1=Hiç uygun değil 5=Tamamen uygun) puanlanmaktadır.

2.4.3. Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Alt Boyutu

Otobiyografik anıları anımsama biçimlerini ölçme amacıyla Palombo, Williams, Abdi ve Levine (2013) tarafından geliştirilen orijinal ölçek epizodik, semantik, uzamsal ve gelecek olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Ece ve arkadaşları (yayın aşamasında) tarafından yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçeğin epizodik ve gelecek olmak üzere sadece 2 alt boyutu kullanılacaktır. Gelecek alt boyutu toplam 6 maddeden oluşmakta olup örnek madde olarak “Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde gözümde resimler (örn., insanlar,

nesneler vb.) canlandırabilirim.” verilmiştir. Gelecek alt boyutu toplam varyansın %21’ini açıklamaktadır. Ölçek, 5’li Likert tipinde (1=Kesinlikle katılmıyorum 5=Kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. Gelecek boyutu göç öncesi ve sonrası olarak iki ayrı şekilde incelenemeyecek bir kavram olduğu için, diğer otobiyografik bellek ölçeklerinin aksine bu boyut veri toplama setinde bir kez yer almıştır. Ölçeğin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır. Mevcut araştırmada hem Türkçe hem Arapça ölçek için iç tutarlık katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

2.4.4. Anı Paylaşım Pratikleri

Toplam 12 maddeden oluşan soru formu, araştırmacılar tarafından Suriyeli yetişkinlerin anı paylaşım pratiklerini belirleme amacıyla bu tez çalışması için geliştirilmiştir ve her bir anı paylaşım pratiği için yazılmış tek maddelik soruları içermektedir. Formda aile arasında hangi tür anıların paylaşıldığı, göçten önceki ve sonraki döneme ait anıların ne sıklıkla konuşulduğu ve bu anıların baskın duyguları, aile içi anı paylaşımında belirli anı özelliklerinin ne sıklıkla yer aldığı, anıların en çok hangi aile üyesi ile paylaşıldığı ve Türkiye’ye göç etmeden önceki ve sonraki döneme ait anıların en çok hangi etnik grup üyesiyle paylaşıldığına dair sorular yer almaktadır. Madde örnekleri olarak “Aile üyeleri arasında göç öncesi döneme ait anılarınızı ne sıklıkla konuşursunuz?” ve “Aile içerisinde paylaşılan göç sonrası anıların baskın duygusu nedir?” verilebilir. Soru formu bu çalışma kapsamında Arapçaya çevrilmiştir.

2.4.5. Otobiyografik Bellek Anketi Epizodik Bellek Alt Boyutu

Otobiyografik anıları anımsama biçimlerini ölçme amacıyla Palombo, Williams, Abdi ve Levine (2013) tarafından geliştirilen orijinal ölçeğin epizodik bellek alt boyutudur. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Ece ve arkadaşları (yayın aşamasında) tarafından yapılmıştır. Epizodik bellek alt boyutu hatırlama kalitesini ölçen 8 maddeden oluşmaktadır ve örnek madde olarak “Olayları hatırlarken, genellikle insanları, nasıl göründüklerini veya ne giymekte olduklarını hatırlayabilirim.” verilmiştir. Epizodik bellek alt boyutu toplam varyansın %21’ini açıklamaktadır. Ölçek, 5’li Likert tipinde (1=Kesinlikle katılmıyorum 5=Kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. Ölçeğin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır.

Mevcut araştırmada Türkçe ölçek için iç tutarlık katsayısı hem göç öncesi hem de göç sonrası için .90 olarak bulunmuştur. Arapça göç öncesi ölçek için iç tutarlık katsayısı .90; göç sonrası ölçek için ise .88 olarak bulunmuştur.

2.4.6. Otobiyografik Hatırlama Testi

Anket, otobiyografik bellekteki bireysel farklılıkları ölçme amacıyla Berntsen, Hoyle ve Rubin (2019) tarafından geliştirilmiştir ve otobiyografik anılardaki bireysel farklılıklarla ilişkilendirilmiş yedi bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler olayı yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama (reliving), canlılık (vividness), görsel imgeleme (visual imagery), sahne (scene), anlatı tutarlılığı (narrative coherence), yaşam öyküsüyle ilgisi (life story relevance) ve tekrar tekrar hatırlamadır (rehearsal). Anketin orijinali her bileşen için üç adet madde olmak üzere toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışma kapsamında anketin her bileşen için tek maddeden oluşan toplam 7 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Anketin maddelerine örnek olarak tekrar yaşama alt boyutu için “Geçmiş anılarımı hatırlarken, sanki onları tekrardan yaşıyormuş gibi olurum.” ve görsel imgeleme alt boyutu için “Geçmiş olayları hatırlarken onları zihnimde görebilirim.” olarak verilmiştir. Anket 7’li Likert tipinde (1=Kesinlikle yanlış 7=Kesinlikle doğru) puanlanmaktadır.

Anketin Türkçe uyarlaması Ece ve arkadaşları (yayın aşamasında) tarafından yapılmıştır. Türkçe anket için 7 bileşenin tüm anketteki toplam varyans değişiminin %5’ini açıkladığı görülmüştür. Anketin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında tek maddelik ölçümlerden oluşan kısa form kullanıldığından güvenilirlik değerlerinin hesaplanması uygun değildir.

2.4.7. Vancouver Kültürleşme Yönelimleri Ölçeği

Ölçek, göçmenlerin kültürleşme yönelimlerini ölçme amacıyla Ryder, Alden ve Paulhus (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, kültürleşme yönelimlerini öz kültürün korunumu ile baskın kültürün benimsenmesi olmak üzere iki boyutta ölçmektedir. Toplam 20 maddeden oluşan ölçeğin 10 maddesini Öz Kültür alt ölçeği, diğer 10 maddesini ise Ev Sahibi Kültür alt ölçeği oluşturmaktadır. Orijinal ölçekte Öz Kültür ve Ev Sahibi Kültür ölçeklerinin maddelerinde yer alan “öz kültürüm” ile “Kuzey Amerikalı kültürü” ifadeleri bu çalışmaya uyarlanarak “Arap kültürü” ve

“Türk kültürü” olarak değiştirilmiştir. Orijinal ölçekte Öz Kültür alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .88, Ev Sahibi Kültür alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı ise .90 olarak bulunmuştur. Öz Kültür alt ölçeğinin örnek maddesi “Arap kültürüne özgü davranışları korumak ya da geliştirmek benim için önemlidir.” olarak verilmiştir. Ev Sahibi Kültür alt ölçeğinin örnek maddesi ise “Türk kültürüne özgü davranışları korumak ya da geliştirmek benim için önemlidir.” olarak verilmiştir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Hünler (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe ölçeğin Öz Kültür alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .94, Ev Sahibi Kültür alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı ise .92 olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırmada Türkçe ölçek için iç tutarlık katsayısı Öz Kültür alt ölçeği için .93, Ev Sahibi Kültür alt ölçeği için ise .88 olarak bulunmuştur. Arapça ölçek için ise Öz Kültür alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .92, Ev Sahibi Kültür alt ölçeği için ise .87 olarak bulunmuştur. Ölçek, 7’li Likert tipinde (1=Kesinlikle katılmıyorum 7=Kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. Ölçeğin Arapçaya çevrilmesi bu çalışma kapsamında yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında kullanılan ölçeklere dair betimsel istatistiklerin, araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilerin ve araştırmanın hipotezlerini sorgulamak amacıyla yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları yer almaktadır.

3.1. HAZIRLAYICI İSTATİSTİKLER

Araştırma verileri SPSS 23.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri girişi sırasında anket sorularının %10'undan fazlasını boş bırakan veya yaşının 18 yaşın altında olduğunu bildiren 15 katılımcının verileri silinmiştir . Ardından verinin istatistiksel analizlere uygunluğu Normallik Testleri ile değerlendirilmiş ve verilerin çarpıklık, basıklık ve uç değerleri incelenmiştir. Bunun yanı sıra çok değişkenli istatistiklerin varsayımlarını karşılamak amacıyla doğrusallık ve örneklem varyans analizleri gerçekleştirilmiştir. Bazı ölçeklerdeki ters maddeler kodlandıktan sonra boş maddelere her ölçeğin ortalaması atanarak veri temizlik aşaması tamamlanmıştır.

3.2. TÜRKÇE VE ARAPÇA OTOBİYOGRAFİK BELLEK ÖLÇÜM ARAÇLARININ ÖLÇÜM DEĞİŞMEZLİĞİ SONUÇLARI

Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Alt Boyutu ile Otobiyografik Bellek Anketi Epizodik Alt Boyutu (göç öncesi ve göç sonrası anılar olmak üzere) ölçeklerinin Türkçe ve Arapça formlarının eşdeğer ölçümler yapıp yapmadığını görmek amacıyla LISREL 8.1 kullanılarak ölçüm değişmezliği ortalama ve kovaryans yapı analizi kullanılarak (mean and covariance structure analysis-MACS) incelenmiştir. Her ölçeğe sırasıyla yapısal (configural), metrik, güçlü (scaler) ve katı (strict) değişmezlik prosedürleri uygulanmıştır. Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Alt Boyutu ölçeğinin tüm seviyelerde değişmez olduğu ispatlanmıştır (bkz. Tablo 3).

Daha sonra Göç Öncesi Otobiyografik Bellek Anketi Epizodik Alt Boyutu ölçeği incelenmiş ancak yapısal değişmezlik aşamasında uyum indekslerinin iyi olmadığı görülmüştür. Bu nedenle modifikasyon indeksleri incelendikten sonra

Arapça form için 1 ile 2, Türkçe form içinse hem 1 ve 2 hem de 5 ve 6. maddeler arasındaki hatalar ilişkilendirilerek kısmi yapısal değişmezlik yapılmıştır. Kısmi yapısal değişmezlikten sonra metrik değişmezlikte uygun fark ki-kare değeri elde edilemediğinden Arapça ölçeğin 7 ve 8. maddeleri ilişkilendirilerek kısmi metrik değişmezlikle devam edilmiştir. Güçlü ve katı değişmezlikte ise herhangi bir problemle karşılaşılmamış ölçeğin güçlü değişmezliğe sahip olduğu kabul edilmiştir (bkz. Tablo 3).

Son olarak Göç Sonrası Otobiyografik Bellek Anketi Epizodik Alt Boyutu ölçeği incelenmiş ancak Türkçe form için kovaryans matrisinin negatif olduğu uyarısı ile karşılaşılmiştir. Bunun üzerine Türkçe formun temel (baseline) modeli incelenmiş ilk 2 maddenin hata varyanslarının ilişkilendirilmesine karar verilmiştir. Bu nedenle bu ölçek için doğrudan kısmi yapısal değişmezlik aşamasından başlanmış ve uyumun sağlandığı görülmüştür, *Satorra Bentler* $\chi^2=192.24$, *sd*=40, *norm* $\chi^2=4.81$, *CFI*=.94. Ancak metrik değişmezlik aşamasında uyum matrislerinin pozitif olmaması problemi ile karşılaşarak değişmezlik incelemeleri burada kesilmiştir. Her 3 ölçeğin geneline bakıldığında en az yapısal düzeyde bir değişmezliğin olduğu görülmektedir. Bu nedenle ölçeğin Türkçe ve Arapça formlarının ölçme eşdeğerliğine sahip olduğu, aynı yapıyı temsil ettiği ve klasik istatistiksel yöntemler kullanılarak karşılaştırılmalarında bir sorun olmayacağı söylenebilmektedir.

Tablo 3: Otobiyografik Bellek Ölçeklerinin Ölçüm Değişmezliği Bulguları

	χ^2	sd(Δ sd)	Norm χ^2	$\Delta \chi^2$	CFI
Gelecek Alt Boyutu					
Yapısal Değişmezlik	55.05	15	2.90		0.98
Metrik Değişmezlik	66.11	24(9)	2.78	11.46*	0.98
Güçlü Değişmezlik	74.46	30(6)	2.48	8.35*	0.98
Katı Değişmezlik	84.51	36(6)	2.35	10.05*	0.98
Göç Öncesi Epizodik Otobiyografik Bellek Anketi					
Kısmi Yapısal Değişmezlik	122.97	38	3.24		0.97
Kısmi Metrik Değişmezlik	130.83	44(6)	2.97	7.86*	0.97
Güçlü Değişmezlik	146.84	52(8)	2.82	16.02*	0.96
Katı Değişmezlik	154.89	60(8)	2.58	8.05*	0.96

* $p<0.05$

3.3. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNİN BETİMSSEL İSTATİSTİKLERİ VE DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYONLAR

Araştırmada yer alan değişkenlere ait betimsel analizler Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmada yer alan tüm değişkenlere ait Skewness ve Kurtosis değerleri kabul edilebilir aralıkta (Curran, West ve Finch, 1996) iken araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının güvenirlik katsayılarının da yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma değişkenleri arası Pearson korelasyon katsayılarına ilişkin istatistik sonuçları göç öncesi (bkz. Tablo 5) ve göç sonrası (bkz. Tablo 6) otobiyografik anı değişkenleri için ayrı ayrı incelenmiştir.

Yaş değişkeni depresyon, stres, anksiyete ve psikolojik dayanıklılık ve geleceği hayal etme değişkenleri ile negatif yönde ilişkiye sahiptir (sırasıyla $r = -.27, p < .001$; $r = -.17, p < .001$; $r = -.21, p < .001$; $r = -.22, p < .001$; $r = -.12, p < .05$). Psikolojik dayanıklılık değişkeni depresyon, stres ve anksiyete ile pozitif yönde (sırasıyla $r = .62, p < .001$; $r = .50, p < .001$; $r = .48, p < .001$) ilişki göstermektedir. Bu değişkenlerle ilgili göç öncesi ve göç sonrasına ait detaylı bilgiler Tablo 5 ve Tablo 6’da verilmiştir.

Yaş, göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinin (epizodik bellek, canlılık, anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi) hepsi ile pozitif yönde (sırasıyla $r = .27, p < .001$; $r = .22, p < .001$; $r = .27, p < .001$; $r = .20, p < .001$; $r = .13, p < .05$; $r = .19, p < .001$; $r = .13, p < .05$; $r = .18, p < .001$) ilişki göstermektedir. Benzer şekilde yaş değişkeni, göç sonrası otobiyografik bellek özelliklerinden anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama ve yaşam öyküsü ilintisi ile pozitif yönde ilişkiye sahiptir (sırasıyla $r = .15, p < .001$; $r = .18, p < .001$; $r = .14, p < .05$).

Depresyon, tüm göç öncesi otobiyografik bellek özellikleri ile (epizodik bellek, canlılık, anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü) negatif yönde ilişkilidir (sırasıyla $r = -.19, p < .001$; $r = -.16, p < .001$; $r = -.22, p < .001$; $r = -.16, p < .001$; $r = -.21, p < .001$; $r = -.20, p < .001$; $r = -.15, p < .001$; $r = -.20, p < .001$).

Stres ve anksiyete, göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinden sadece tekrar tekrar hatırlama ile negatif yönde ilişki göstermektedir (sırasıyla $r = -.15, p < .001$; $r = -.19, p < .001$).

Öz kültürleşme yönelimi göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinden canlılık, anlatısal tutarlılık, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi ile pozitif yönde ilişki gösterirken (sırasıyla $r = .16, p < .001$; $r = .18, p < .001$; $r = .35, p < .001$; $r = .15, p < .01$; $r = .14, p < .001$; $r = .19, p < .001$); depresyon, stres ve anksiyete ile negatif yönde ilişkilidir (sırasıyla $r = -.22, p < .001$; $r = -.17, p < .001$; $r = -.16, p < .001$).

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ise göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinden sadece tekrar tekrar hatırlama ile negatif, sahne ile pozitif yönde ilişkilendirken (sırasıyla $r = -.14, p < .01$; $r = .13, p < .01$); göç sonrası otobiyografik bellek özelliklerinin (epizodik bellek, canlılık, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme, yaşam öyküsü) hepsi ile pozitif yönde ilişki göstermektedir (sırasıyla $r = .23, p < .001$; $r = .20, p < .001$; $r = .21, p < .001$; $r = .22, p < .001$; $r = .25, p < .001$; $r = .19, p < .001$; $r = .22, p < .001$; $r = .20, p < .001$). Benzer şekilde ev sahibi kültürleşme yönelimi geleceği hayal etme değişkeni ile de pozitif yönde ilişkilidir ($r = .29, p < .001$). Bununla birlikte ev sahibi kültürleşme yönelimi, psikolojik dayanıklılık değişkeni ile de pozitif yönde ilişkilidir ($r = .15, p < .001$).

Psikolojik dayanıklılık, göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinden epizodik bellek, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi için negatif yönde ilişki göstermektedir (sırasıyla $r = -.20, p < .001$; $r = -.14, p < .05$; $r = -.15, p < .001$; $r = -.23, p < .001$; $r = -.12, p < .05$; $r = -.13, p < .05$; $r = -.19, p < .001$). Buna ek olarak, psikolojik dayanıklılık değişkeni göç sonrası otobiyografik bellek özelliklerinden epizodik bellek ve görsel imgeleme ile negatif ilişki gösterirken; geleceği hayal etme değişkeni ile de pozitif ilişki göstermektedir (sırasıyla $r = -.13, p < .05$; $r = -.15, p < .001$; $r = .1529, p < .001$).

Tablo 4: Göç Öncesi Otobiyografik Bellek Değişkenlerinin Diğer Değişkenlerle Korelasyonları ve Betimsel İstatistikleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Yaş	1														
2. Epizodik	.27**	1													
3. Canlılık	.22**	.70**	1												
4. Tutarlılık	.27**	.60**	.71**	1											
5. Y. Yaşama	.20**	.61**	.66**	.60**	1										
6. T. Hatırlama	.13*	.50**	.49**	.50**	.46**	1									
7. Sahne	.19**	.66**	.75**	.72**	.59**	.60**	1								
8. Görsel İmgeleme	.13*	.62**	.73**	.62**	.59**	.55**	.78**	1							
9. Y. Öyküsü	.18**	.63**	.67**	.54**	.58**	.58**	.73**	.72**	1						
10. Depresyon	-.27**	-.19**	-.16**	-.22**	-.16**	-.21**	-.20**	-.15**	-.20**	1					
11. Stres	-.17**	-.01	.01	-.07	.02	-.15**	-.05	-.01	-.07	.70**	1				
12. Anksiyete	-.21**	-.08	-.05	-.06	-.07	-.19**	-.07	-.02	-.07	.70**	.74**	1			
13. Öz	.11*	.10	.16**	.18**	.10	.35**	.15**	.14**	.19**	-.22**	-.17**	-.16**	1		
14. Ev Sahibi	-.09	.03	.07	.11	.02	-.14*	.13*	.05	.01	.09	.02	.01	-.17**	1	
15. P. Dayanıklılık	-.22**	-.20**	-.08	-.14*	-.15**	-.23**	-.12*	-.13*	-.19**	.62**	.50**	.48**	-.11*	.15**	1
Ortalama	31.00	30.21	5.53	5.60	5.67	5.18	5.71	5.89	6.02	11.97	12.91	15.19	5.24	4.61	3.34
Standart Sapma	10.78	7.07	1.39	1.31	1.53	1.47	1.33	1.33	1.49	5.49	5.45	5.54	1.42	1.12	.95
Skewness	.97	-.39	-.91	-.89	-1.30	-.65	-1.06	-1.29	-1.66	-.35	-.37	.80	-.76	-.41	-.17
Kurtosis	.14	-.43	.69	.64	1.33	-.26	1.86	2.18	2.18	-.64	-.74	-.77	-.19	.06	-.33
Aralık	18-62	8-40	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	0-21	0-21	0-21	1-7	1-7	1-5
Güvenirlilik Katsayısı		.90								.88	.89	.92	.93	.87	.87

N = 297, * $p < .05$, ** $p < .001$, *** $p < .0001$

Tablo 5: Göç Sonrası Otobiyografik Bellek Değişkenlerinin Diğer Değişkenlerle Korelasyonları ve Betimsel İstatistikleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Yaş	1															
2. Epizodik Bellek	.09	1														
3. Canlılık	.10	.59**	1													
4. Tutarlılık	.15**	.63**	.69**	1												
5. Y. Yaşama	.18**	.65**	.66**	.74**	1											
6. T. Hatırlama	.06	.51**	.52**	.57**	.60**	1										
7. Sahne	.11	.70**	.71**	.65**	.72**	.52**	1									
8. Görsel İmgeleme	.08	.70**	.65**	.70**	.72**	.51**	.74**	1								
9. Y. Öyküsü	.14*	.63**	.62**	.66**	.71**	.52**	.67**	.67**	1							
10. Gelecek	-.12*	.17**	.17**	.09	.04	.21**	.09	.15**	.05	1						
11. Depresyon	-.27**	-.14*	-.07	-.13*	-.12*	-.05	-.16**	-.14*	-.14*	.21**	1					
12. Stres	-.17**	.03	.07	.03	.04	-.03	.01	-.01	.04	.04	.70**	1				
13. Anksiyete	-.21**	.01	.04	.08	.05	.05	-.01	-.00	.02	.08	.70**	.74**	1			
14. Öz	.11*	.01	.02	.04	.06	.01	.07	.10	.10	-.19**	-.22**	-.17**	-.16**	1		
15. Ev Sahibi	-.09	.23**	.20**	.21**	.22**	.25**	.19**	.21**	.20**	.29**	.09	.02	.01	-.17**	1	
16. P. Dayanıklılık	-.22**	-.13*	-.05	-.06	-.10	.01	-.10	-.15**	-.11	.29**	.62**	.50**	.48**	-.11	.15**	1
Ortalama	31.00	30.37	5.70	5.58	5.62	5.18	5.61	5.71	6.00	20.15	11.97	12.91	15.19	5.24	4.61	3.34
Standart Sapma	10.78	6.60	1.33	1.46	1.59	1.47	1.39	1.43	1.44	6.85	5.49	5.45	5.54	1.42	1.12	.95
Skewness	.97	-.30	-1.14	-1.21	-1.11	-.50	-1.06	-1.27	-1.45	-.30	-.35	-.37	.80	-.76	-.41	-.17
Kurtosis	.14	-.50	1.07	1.33	.33	-.38	.806	1.24	1.31	-.92	-.64	-.74	-.77	-.19	.06	-.33
Aralık	18-62	9-40	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	1-7	6-30	0-21	0-21	0-21	1-7	1-7	1-5
Güvenirlilik Katsayısı		.92								.94	.88	.89	.92	.93	.87	.87

N = 297, * $p < .05$, ** $p < .001$, *** $p < .0001$

3.4. GRUPLAR ARASI KARŞILAŞTIRMALAR

Bu bölümde anketi Türkçe ve Arapça cevaplayan katılımcıların otobiyografik bellek değişkenleri puanları arasında grup karşılaştırmaları yapılmıştır.

3.4.1. Anketi Türkçe ve Arapça Dolduran Katılımcıların Otobiyografik Bellek Değişkenleri İçin Karşılaştırılması

Araştırma kapsamında yer alan otobiyografik bellek değişkenleri puanları için anketi Arapça ve Türkçe dolduran katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır (Hipotez 1). Tablo 7’de yer aldığı üzere, otobiyografik belleğin gelecek alt boyutu değişkeni, anketi Türkçe ve Arapça cevaplayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{295} = 2.01, p < .05$). Sonuçlara göre Türkçe anketi cevaplayan katılımcıların otobiyografik belleğin gelecek alt boyut puanları, (ort. = 3.48, s.s. = 1.14) Arapça anketi cevaplayan katılımcılara kıyasla (ort. = 3.21, s.s. = .12) anlamlı derecede daha yüksektir. Dilin göç öncesi ve göç sonrası epizodik anıları hatırlama özelliklerini farklılaştırıp farklılaştırmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi analizlerine devam edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalar, anket dilinin Türkçe veya Arapça olmasının göç öncesi ve göç sonrası epizodik anıların kaliteli hatırlanmasında anlamlı farklılaşmaya yol açmadığını göstermiştir (sırasıyla $t_{295} = 1.08, p > .05$; $t_{295} = .562, p > .05$; $t_{295} = .216, p > .05$; $t_{295} = .807, p > .05$).

Benzer şekilde dilin göç öncesi ve göç sonrası otobiyografik anıların fenomenolojik özelliklerini farklılaştırıp farklılaştırmadığı Bağımsız Örneklem T Testi analizleri ile incelenmiştir. Anket dilinin Türkçe veya Arapça olması, göç öncesi otobiyografik anıların fenomenolojik özelliklerinden sadece görsel imgelemeyi anlamlı derecede farklılaştırmaktadır ($t_{295} = -2.157, p < .05$). Sonuçlara göre Arapça anketi cevaplayan katılımcıların göç öncesi görsel imgeleme puanları, (ort. = 6.06, s.s. = 1.14) Türkçe anketi cevaplayan katılımcılara kıyasla (ort. = 5.73, s.s. = .12) anlamlı derecede daha yüksektir. Benzer şekilde göç sonrası otobiyografik anıların fenomenolojik özelliklerinden hiçbirisi anket diline göre anlamlı derecede farklılaşmamıştır ($p > .05$)

Tablo 6: Otobiyografik Bellek Değişkenleri İçin Türkçe ve Arapça Grup Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	Anket Dili						İstatistiksel Değerler	
	Türkçe			Arapça			T	sd
	N	Ort	SS	N	Ort	SS		
Gelecek	151	3.48	1.142	146	3.21	1.129	2.0*	295
Göç Öncesi								
Epizodik	151	3.83	.868	146	3.75	.781	.807	295
Canlılık	151	5.58	1.47	146	5.45	1.32	-.546	295
Tutarlılık	151	5.50	1.36	146	5.72	1.24	-1.44	295
Yeniden Yaşama	151	5.71	1.43	146	5.61	1.62	.567	295
Tekrar Hatırlama	151	5.10	1.61	146	5.42	1.56	-1.731	295
Sahne	151	5.60	1.39	146	5.83	1.25	-1.145	295
Görsel İmgeleme	151	5.73	1.42	146	6.06	1.21	-2.157*	295
Yaşam Öyküsü	151	5.87	1.57	146	6.17	1.39	-1.720	295
Göç Sonrası								
Epizodik	151	3.83	.868	146	3.75	.781	.807	295
Canlılık	151	5.80	1.26	146	5.61	1.40	1.248	295
Tutarlılık	151	5.61	1.46	146	5.54	1.46	.383	295
Yeniden Yaşama	151	5.68	1.47	146	5.55	1.70	.711	295
Tekrar Hatırlama	151	5.16	1.48	146	5.21	1.46	-.305	295
Sahne	151	5.55	1.48	146	5.67	1.29	-.768	295
Görsel İmgeleme	151	5.58	1.54	146	5.84	1.31	-1.560	295
Yaşam Öyküsü	151	6.03	1.40	146	5.97	1.48	.399	295

* $p < .05$, ** $p < .001$, *** $p < .0001$

3.5. REGRESYON ANALİZLERİ

Gruplar arası karşılaştırmaların ardından analizlere epizodik otobiyografik bellek değişkenlerini yordayan değişkenleri saptamak amacıyla her bağımlı değişken için ayrı hiyerarşik regresyon analizleri ile devam edilmiştir. Analize birinci basamakta cinsiyet, yaş ve dil değişkenleri; ikinci basamakta ise kültürleşme yönelimi değişkenleri alınmıştır. Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi değişkenleri değişkenlerden ortalama puanları çıkarılarak merkezileştirilmiş; ortak etkileri merkezileştirilmiş bu iki değişken çarpılarak hesaplanmıştır. Tüm bağımlı değişkenler için doğrusallık tanılama ve varyans genişleme faktörü değerleri istatistiksel olarak kabul edilebilir sınırlardadır.

3.5.1. Göç Öncesi ve Göç Sonrası Epizodik Otobiyografik Bellek ile Geleceği Hayal Etme Değişkenleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi ve bu iki yönelimin ortak etkisinin göç öncesi ve göç sonrası epizodik bellek ile geleceği hayal etmeyi yordayıp yordamadığını incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır (Hipotez 2). Cinsiyet ve yaş değişkenlerinin çoğu bağımlı değişkenle ilişkili olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, araştırmanın katılımcıları iki dillidir ve veri toplama araçları Türkçe ve Arapça olmak üzere iki dilde uygulanmıştır. Bu sebeplerle, cinsiyet, yaş ve dil değişkenlerinin etkisinin kontrol edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda analizin birinci basamağında cinsiyet, yaş ve anketin uygulandığı dil kontrol değişkenleri olarak analize girilmiştir. İkinci basamakta ise analize ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi değişkenleri ile bu değişkenlerin ortak etkisi eklenmiştir.

Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.52 ile 1.70 arasında bulunmuştur.

Tablo 8’de görüldüğü üzere cinsiyet değişkeni göç öncesi ve göç sonrası epizodik bellek değişkeni ile geleceği hayal etme değişkenini anlamlı olarak

yordamamaktadır (sırasıyla $p = .120$; $p = .553$; $p = .358$). Bununla birlikte yaş değişkeni göç öncesi epizodik bellek değişkeni için anlamlı bir etkiye sahipken [$\beta = .28$, $t(296) = 4.96$, $p < 0.001$]; göç sonrası epizodik bellek değişkeni ile geleceği hayal etme değişkeni için yordayıcı değildir (sırasıyla $p = .120$; $p = .928$). Sonuçlar katılımcıların yaşı arttıkça göç öncesi epizodik bellek değişkeni için puanlarının da arttığını göstermektedir. Son kontrol değişkeni olan dil ise göç öncesi ve göç sonrası epizodik bellek ile geleceği hayal etme değişkenlerinin hiçbirisi için anlamlı bir etkiye sahip değildir (sırasıyla $p = .928$; $p = .363$; $p = .066$).

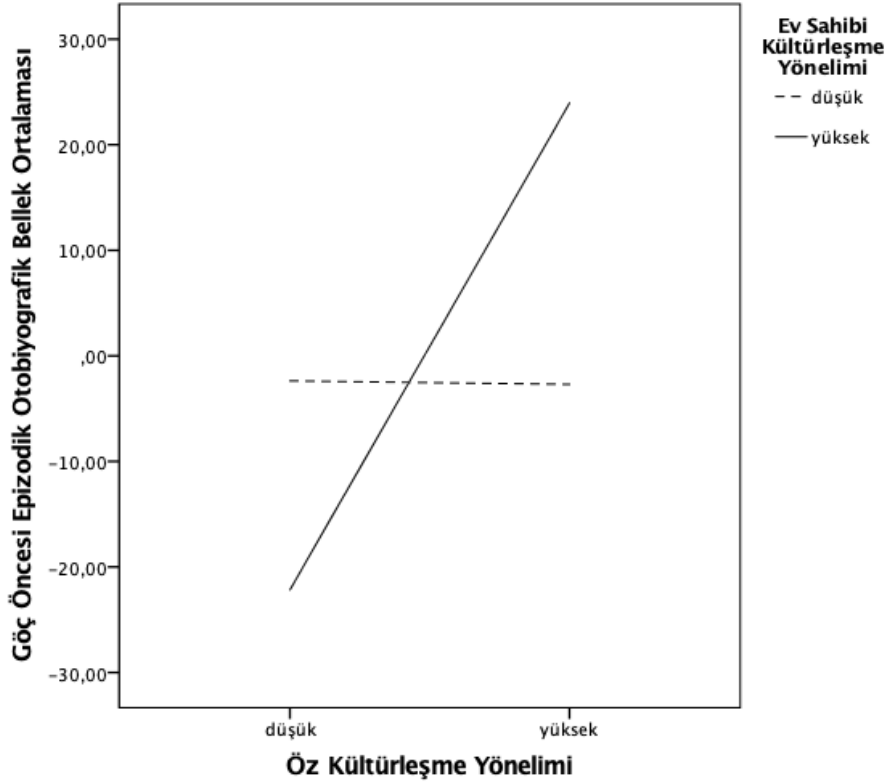
Ev sahibi kültürleşme yönelimi göç öncesi epizodik bellek değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değilken ($p = .270$); göç sonrası epizodik bellek ile geleceği hayal etme değişkenleri için anlamlı bir yordayıcı etkisinin olduğu görülmektedir [$\beta = .28$, $t(296)=4.84$, $p < 0.001$; $\beta = .27$, $t(296)=4.70$, $p < 0.001$]. Sonuçlar katılımcıların ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe göç sonrasına ait epizodik bellek ile geleceği hayal etme değişkenleri için puanlarının arttığını göstermektedir. Bununla birlikte öz kültürleşme yönelimi göç öncesi ve göç sonrası epizodik bellek değişkenleri için anlamlı bir etkiye sahip değilken (sırasıyla $p = .062$; $p = .632$); geleceği hayal etme değişkeni için anlamlı bir yordayıcı etkiye sahiptir [$\beta = -.12$, $t(296)=-2.135$, $p < 0.05$]. Sonuçlar katılımcıların öz kültürleşme yönelimi güçlendikçe geleceği hayal etme değişkeni için puanlarının azaldığını göstermektedir.

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yöneliminin ortak etkisi göç öncesi ve göç sonrası epizodik bellek değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = -.203$, $t(296)=-3.516$, $p < 0.001$; $\beta = -.182$, $t(296)=-3.106$, $p < 0.001$]. Şekil 1’de sunulduğu üzere, ortak etki incelendiğinde, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu durumda, öz kültürleşme yönelimi de güçlendikçe epizodik hatırlama kalitesi artmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, hem ev sahibi hem öz kültürleşme yönelimleri güçlendikçe, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü fakat öz kültürleşme yöneliminin zayıf olduğu durum ile karşılaştırıldığında, göç öncesi ve göç sonrası epizodik anıların hatırlama kalitesinde bir artış görülmektedir. Ancak ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğimi göç öncesi epizodik anıların hatırlanması için anlamlı değildir ($t = -.180$, $p = .857$).

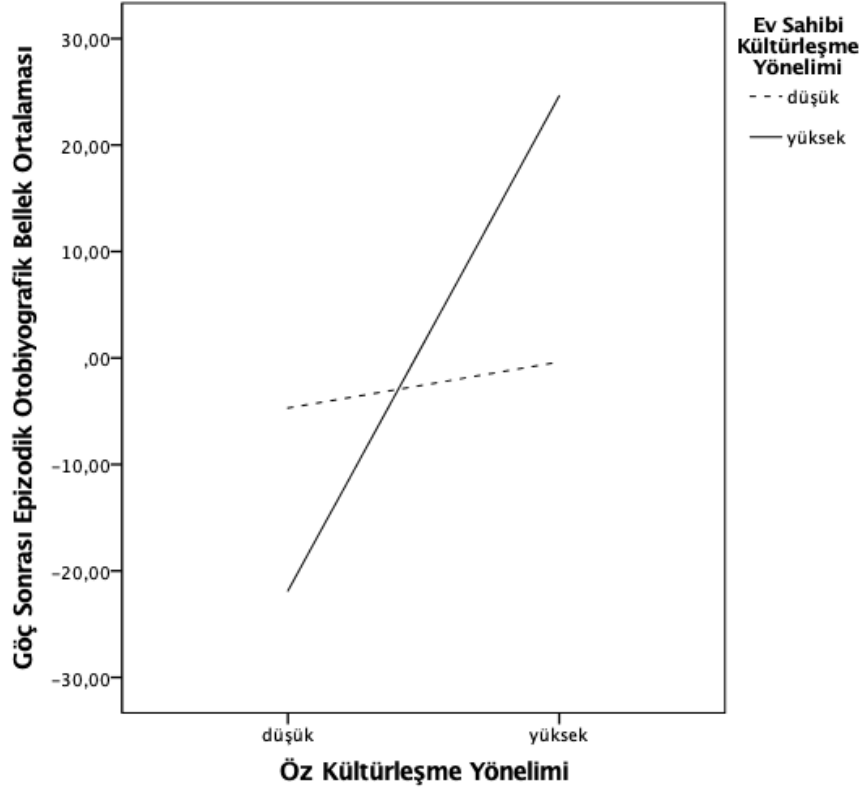
Göç sonrası epizodik bellek için ortak etki incelendiğinde, ev sahibi kültürleşme yöneliminin hem yüksek ($t = 24.242, p < .001$) hem düşük düzeyinde ($t = 2.161, p < .05$) regresyon eğiminin anlamlı olduğu görülmüştür. Şekil 2’de sunulduğu üzere, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu durumda, öz kültürleşme yönelimi de güçlendikçe göç sonrası anıların epizodik hatırlama kalitesi artmaktadır. Ev sahibi kültürleşme yöneliminin zayıf olduğu regresyon eğrisi ise, öz kültürleşme yöneliminin güçlendikçe göç sonrası anılar için epizodik bellek kalitesinin de arttığına işaret etmektedir. Ancak bu fark, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu regresyon eğrisindeki kadar belirgin ve güçlü değildir.

Kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi geleceği hayal etme değişkeni üzerinde ise yordayıcı bir etkiye sahip değildir ($t = -.180, p = .555$). Ancak ortak etki grafiği incelendiğinde (Şekil 3), ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu durumda ($t = 23.825, p < .001$), öz kültürleşme yönelimi de güçlendikçe geleceği hayal etme kalitesi artmaktadır ($t = 2.161, p < .05$).

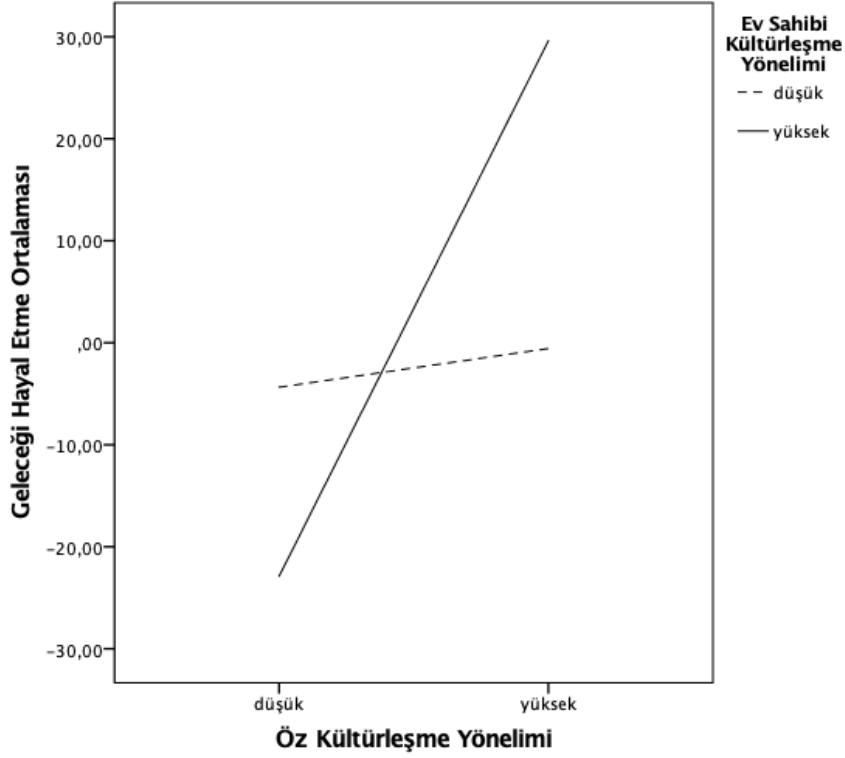
Şekil 1: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Epizodik Bellek İçin Ortak Etkisi



Şekil 2: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Epizodik Bellek İçin Ortak Etkisi



Şekil 3: Kültürleşme Yönelimlerinin Geleceği Hayal Etme İçin Ortak Etkisi



Tablo 7: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Otobiyoğrafik Bellek Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Göç Öncesi Epizodik Bellek	Göç Sonrası Epizodik Bellek	Geleceği Hayal Etmek
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.08***	.01	.03*
Cinsiyet	.09 (1.55)	.03 (.593)	.05 (.921)
Yaş	.28 (4.96***)	.10 (1.711)	-.10 (-1.730)
Dil	.01 (.90)	-.05 (-.91)	-.10 (-1.83)
ΔR^2	.05***	.09***	.10***
Cinsiyet	.06 (1.13)	.02 (.394)	.06 (1.163)
Yaş	.25 (4.34***)	.09 (1.614)	-.06 (-1.142)
Dil	-.03 (-.561)	-.09 (-1.574)	-.10 (-1.792)
Öz	.06 (1.11)	.02 (.480)	-.12 (-2.135*)
Ev Sahibi	.11 (1.87)	.28 (4.846***)	.27 (4.709***)
Ortak Etki	-.20 (-3.51***)	-.18 (-3.106*)	-.03 (-.591)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

3.5.2. Göç Öncesi Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi ve bu iki yönelimin ortak etkisinin göç öncesi otobiyografik anıların fenomenolojik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Analizin birinci basamağında cinsiyet, yaş ve anketin uygulandığı dil kontrol değişkenleri olarak ele alınmıştır. İkinci basamakta ise analize ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi değişkenleri ile bu değişkenlerin ortak etkisi eklenmiştir.

Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.42 ile 1.75 arasında bulunmuştur.

Tablo 9’da görüldüğü üzere cinsiyet değişkeni göç öncesi otobiyografik belleğin canlılık, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi özelliklerini anlamlı derecede yordamamaktadır (sırasıyla $p = .407$; $p = .269$; $p = .263$; $p = .168$; $p = .562$). Bununla birlikte, göç öncesi otobiyografik belleğin tekrar tekrar hatırlama ve sahne özellikleri için yaşın anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir [sırasıyla $\beta = .226$, $t(296)=3.865$, $p < 0.001$; $\beta = .147$, $t(296)=2.495$, $p < 0.05$].

Bununla birlikte yaş değişkeni göç öncesi otobiyografik belleğin canlılık, anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi özellikleri üzerinde anlamlı derecede yordayıcı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = .23$, $t(296)=3.97$, $p < 0.001$; $\beta = .28$, $t(296)=4.87$, $p < 0.001$; $\beta = .21$, $t(296)=3.67$, $p < 0.001$; $\beta = .171$, $t(296)=2.91$, $p < 0.05$; $\beta = .21$, $t(296)=3.67$, $p < 0.001$; $\beta = .14$, $t(296)=2.46$, $p < 0.05$; $\beta = .18$, $t(296)=3.12$, $p < 0.05$]. Bulgular, katılımcıların yaşı arttıkça göç öncesi otobiyografik belleğin tüm fenomenolojik özellikleri için puanların arttığını göstermektedir.

Dil değişkeni göç öncesi otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden sadece görsel imgeleme üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [$\beta = .12$, $t(296)=2.07$, $p < .05$].

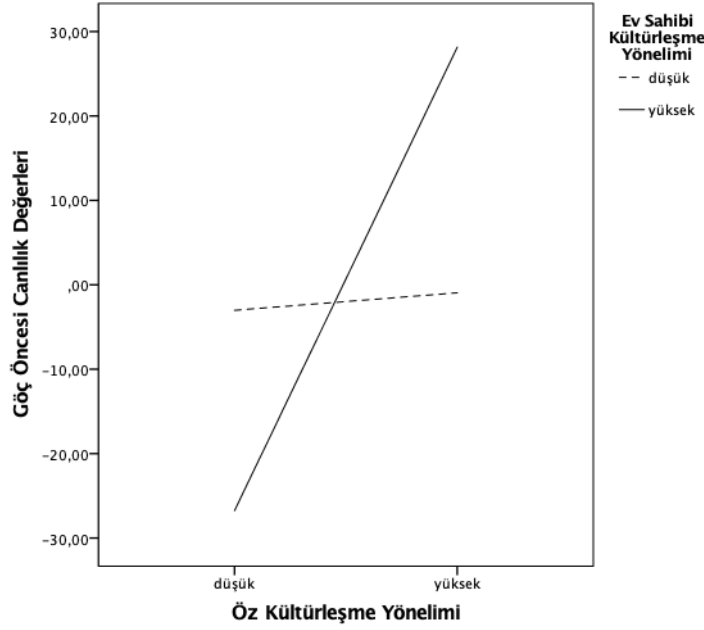
Ev sahibi kültürleşme yönelimi, göç öncesi otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden canlılık, anlatısal tutarlılık ve sahne değişkenlerini anlamlı derecede yordamaktadır [sırasıyla $\beta = .14$, $t(296)=2.55$, $p < 0.05$; $\beta = .18$, $t(296)=3.33$, $p < 0.001$; $\beta = .19$, $t(296)=3.38$, $p=0.001$]. Bulgular, katılımcılarda ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe göç öncesine ait otobiyografik belleğin canlılık, anlatısal tutarlılık ve sahne değişkenleri için puanlarının arttığını göstermektedir. Ancak göç öncesi anıların yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi değişkenleri ev sahibi kültürleşme yönelimi tarafından anlamlı derecede yordanmamaktadır (sırasıyla $p = .121$; $p = .290$; $p = .136$; $p = .178$).

Öz kültürleşme yönelimi, göç öncesi otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden canlılık, anlatısal tutarlılık, tekrar tekrar hatırlama ve yaşam öyküsü ilintisi değişkenleri üzerinde anlamlı derecede bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = .12$, $t(296)=2.18$, $p < 0.05$; $\beta = .14$, $t(296)=2.51$, $p = 0.001$; $\beta = .30$, $t(296)=5.46$, $p < 0.001$; $\beta = .12$, $t(296)=2.22$, $p=0.05$]. Bulgular, katılımcılarda öz kültürleşme yönelimi güçlendikçe göç öncesine ait otobiyografik belleğin canlılık, anlatısal tutarlılık, tekrar tekrar yaşama ve yaşam öyküsü ilintisi değişkenleri puanlarının da arttığını göstermektedir. Ancak göç öncesi anıların yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, sahne ve görsel imgeleme değişkenleri öz kültürleşme yönelimi tarafından anlamlı derecede yordanmamaktadır (sırasıyla $p = .224$; $p = .081$, $p = .136$).

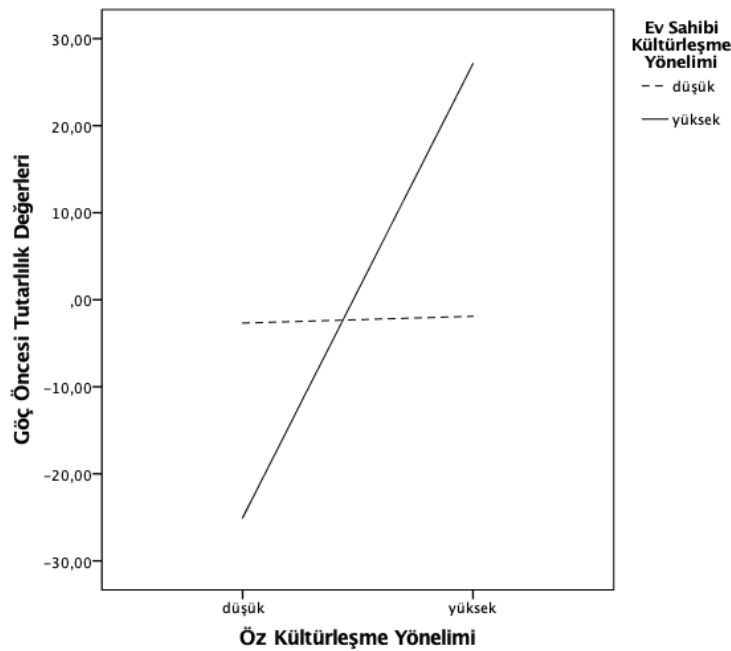
Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yöneliminin ortak etkisi göç öncesi otobiyografik belleğin tüm fenomenolojik değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = -.278$, $t(296)=-4.887$, $p < 0.001$; $\beta = -.222$, $t(296)=-3.953$, $p < 0.001$; $\beta = -.241$, $t(296)=-4.115$, $p < 0.001$; $\beta = -.150$, $t(296)=-2.708$, $p = 0.05$; $\beta = -.258$, $t(296)=-4.551$, $p < .001$; $\beta = -.253$, $t(296)=-4.433$, $p=0.001$; $\beta = -.253$, $t(296)=-4.433$, $p=0.00$]. Şekillerde sunulduğu üzere, ortak etkiler incelendiğinde, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu durumda, öz kültürleşme yönelimi de güçlendikçe göç öncesi otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinin puanları artmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, hem ev sahibi hem öz kültürleşme yönelimleri güçlendikçe, ev sahibi kültürleşme yöneliminin yüksek fakat öz kültürleşme yöneliminin zayıf olduğu durum ile karşılaştırıldığında, göç öncesi otobiyografik anıların fenomenolojik özelliklerinin hatırlanma kalitesinde bir artış görülmektedir.

Ancak ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğimi canlılık, anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi değişkenlerinin hiçbirisi için anlamlı değildir (sırasıyla $t = .976, p = .329$; $t = .394, p = .624$; $t = -.168, p = .867$; $t = .407, p = .684$; $t = .446, p = .656$; $t = .663, p = .508$; $t = .571, p = .568$).

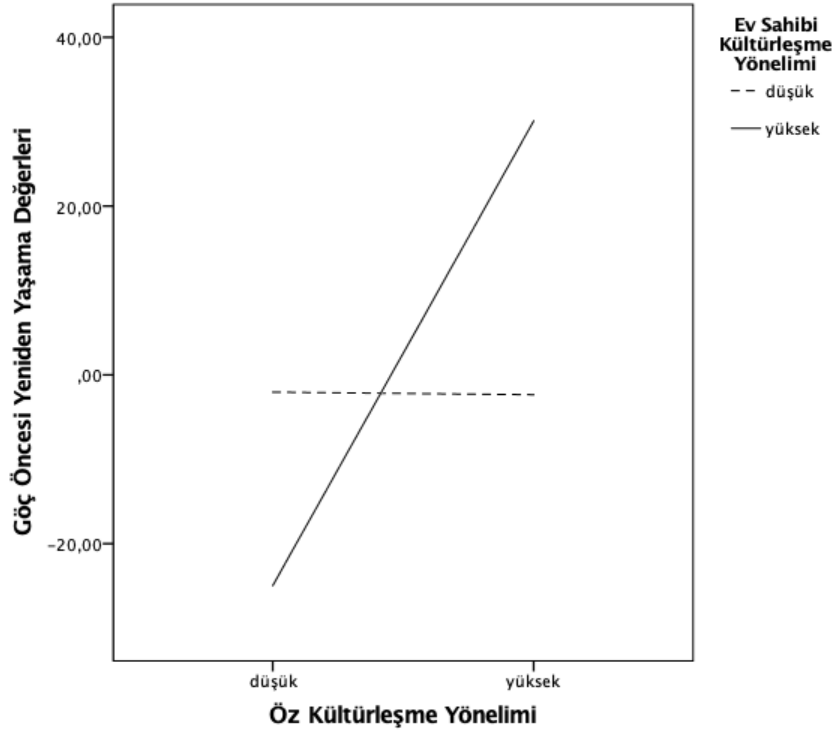
Şekil 4: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Canlılık İçin Ortak Etkisi



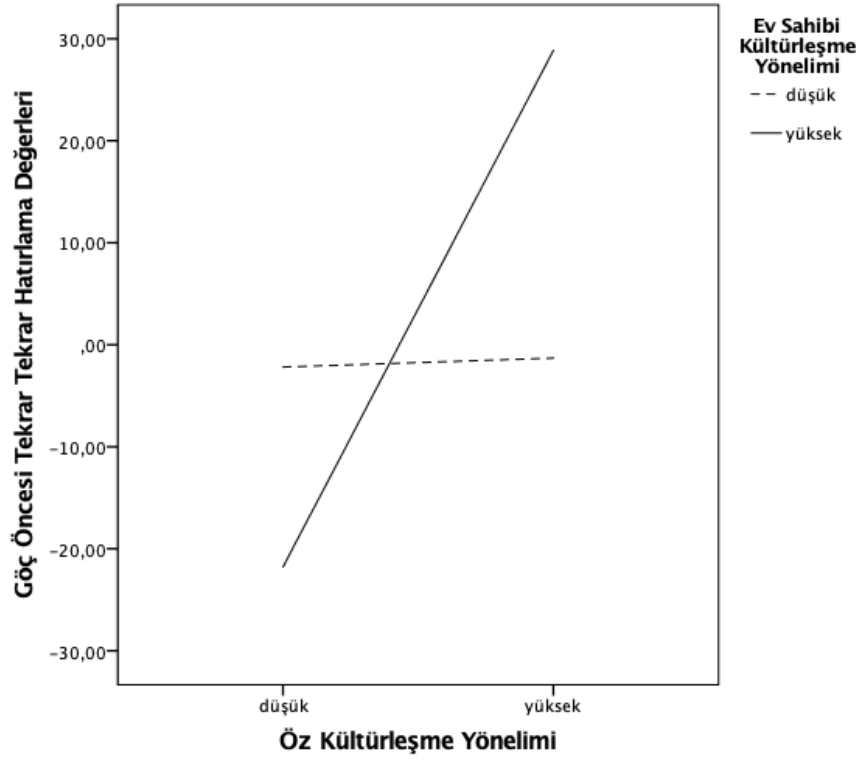
Şekil 5: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Tutarlılık İçin Ortak Etkisi



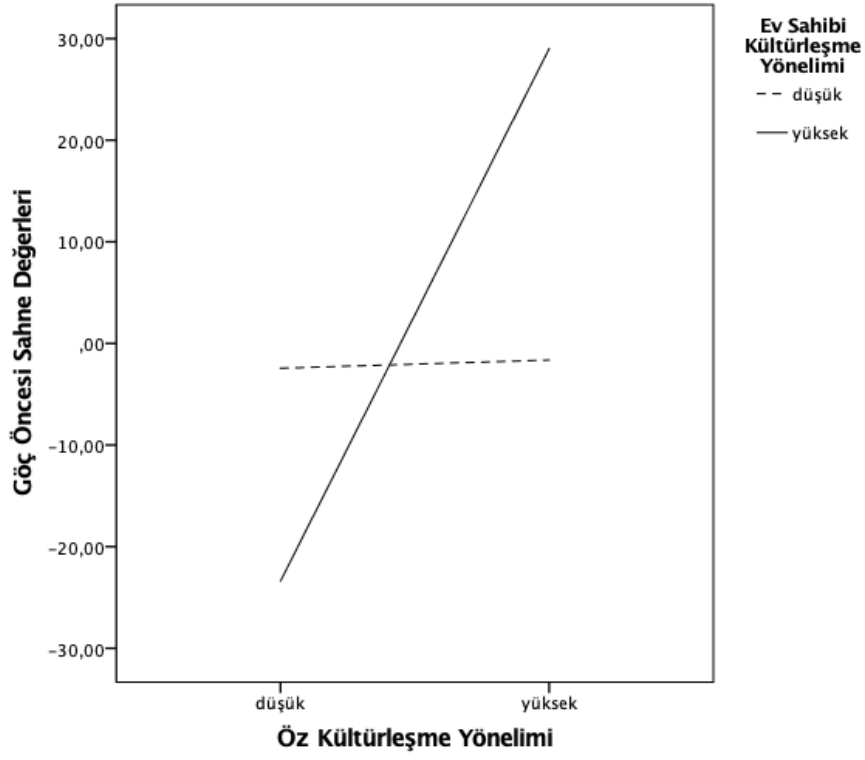
Şekil 6: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Yeniden Yaşama İçin Ortak Etkisi



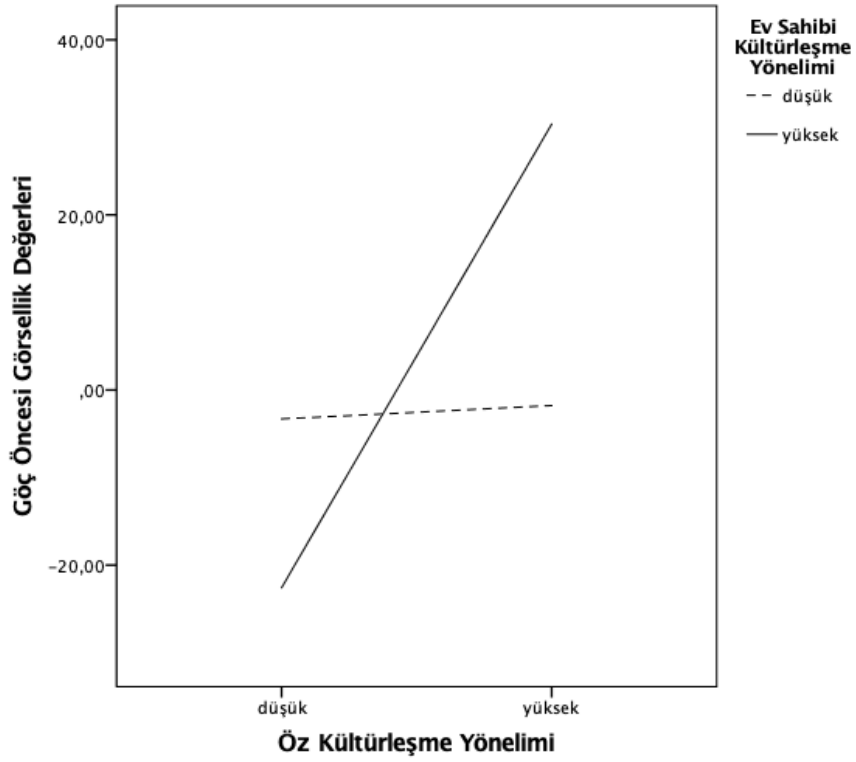
Şekil 7: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Tekrar Tekrar Hatırlama İçin Ortak Etkisi



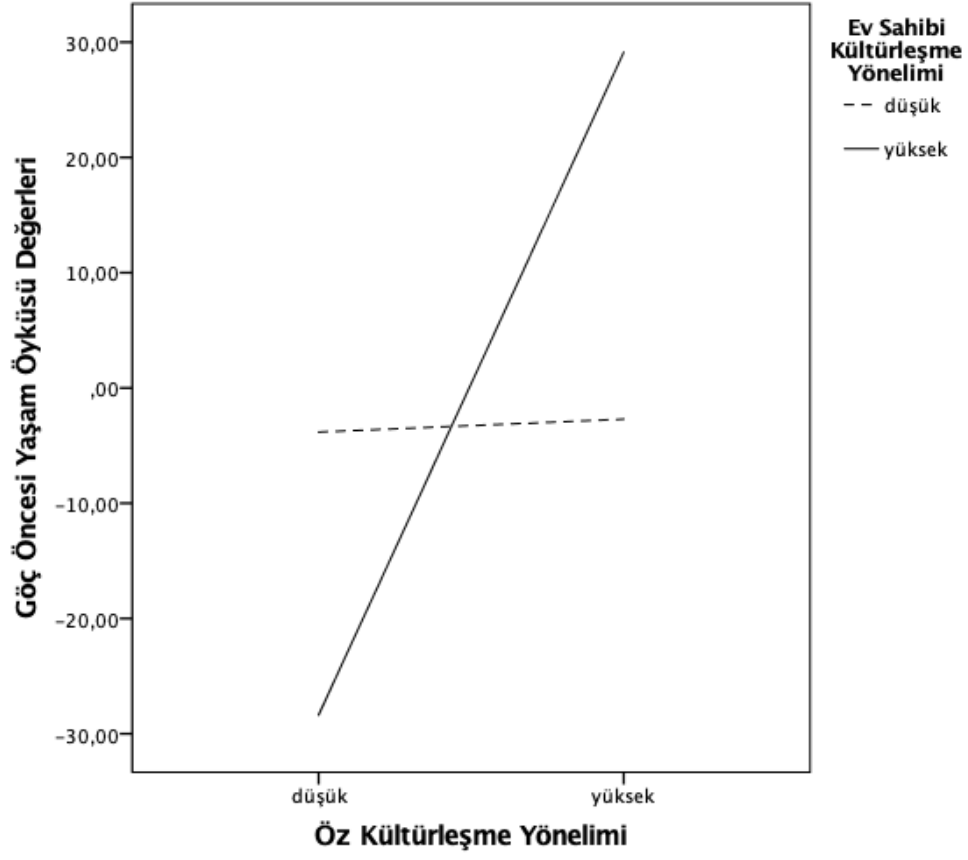
Şekil 8: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Sahne İçin Ortak Etkisi



Şekil 9: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi GörSELLİK İçin Ortak Etkisi



Şekil 10: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Yaşam Öyküsü İçin Ortak Etkisi



Tablo 8: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Canlılık	Tutarlılık	Yeniden Yaşama	Tekrar Tekrar Hatırlama	Sahne	Görsel İmgeleme	Yaşam Öyküsü
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.05***	.08***	.04*	.07***	.06***	.04*	.04**
Cinsiyet	.04 (.83)	.06 (1.10)	.06 (1.12)	.22 (3.86***)	.14 (2.49*)	.08 (1.38)	.03 (.581)
Yaş	.23 (3.979***)	.28 (4.87***)	.21 (3.67***)	.17 (2.91*)	.21 (3.67***)	.14 (2.46*)	.18 (3.12**)
Dil	.02 (.312)	.07 (1.28)	-.04 (-.83)	.08 (1.57)	.07 (1.35)	.12 (2.07*)	.09 (1.66)
ΔR^2	.10***	.09***	.06***	.13***	.10***	.07***	.11***
Cinsiyet	.01 (.229)	.03 (.672)	.03 (.594)	.19 (3.51***)	.11 (2.05*)	.04 (.83)	-.01 (-.15)
Yaş	.18 (3.172*)	.24 (4.282**)	.17 (2.92*)	.10 (1.85)	.17 (3.05**)	.09 (1.65)	.12 (2.09*)
Dil	-.04 (-.703)	.01 (.285)	-.09 (-1.55)	.02 (.369)	.02 (.433)	.07 (1.29)	.03 (.690)
Öz	.12 (2.185*)	.14 (2.51*)	.07 (1.122)	.30 (5.46***)	.10 (1.75)	.08 (1.49)	.12 (2.25*)
Ev Sahibi	.14 (2.559*)	.18 (3.33***)	.08 (1.57)	-.05 (-1.06)	.19 (3.381***)	.09 (1.64)	.07 (0.76)
Ortak Etki	-.27 (-4.887***)	-.22 (-3.94***)	-.24 (-4.11***)	-.15 (-2.70**)	-.25 (-4.55***)	-.25 (-4.33***)	-.30 (-5.34***)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

3.5.3. Göç Sonrası Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi ve bu iki yönelimin ortak etkisinin göç sonrası otobiyografik anıların fenomenolojik değişkenleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Analizin birinci basamağında cinsiyet, yaş ve anketin uygulandığı dil kontrol değişkenleri olarak ele alınmıştır. İkinci basamakta ise analize ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi değişkenleri ile bu değişkenlerin ortak etkisi eklenmiştir.

Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.37 ile 1.77 arasında bulunmuştur.

Tablo 10'da görüldüğü üzere cinsiyet değişkeni göç sonrası otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden hiçbirinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır (sırasıyla $p = .911$; $p = .269$; $p = .769$; $p = .752$; $p = .562$; $p = .391$; $p = .494$). Bununla birlikte yaş değişkeni göç sonrası otobiyografik belleğin anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama ve yaşam öyküsü ilintisi özellikleri üzerinde anlamlı derecede yordayıcı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = .15$, $t(296)=2.62$, $p < 0.01$; $\beta = .18$, $t(296)=3.07$, $p < 0.01$; $\beta = .13$, $t(296)=2.47$, $p < 0.05$]. Bulgular, katılımcıların yaşı arttıkça göç öncesi otobiyografik belleğin anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama ve yaşam öyküsü ilintisi özellikleri puanlarının da arttığını göstermektedir. Bununla birlikte göç sonrası otobiyografik belleğin canlılık, tekrar tekrar yaşama, sahne ve görsel imgeleme özellikleri yaş değişkenleri tarafından anlamlı derecede yordanmamaktadır (sırasıyla $p = .911$; $p = .248$; $p = .086$; $p = .204$).

Dil değişkeni göç sonrası otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden hiçbirinde anlamlı bir etkiye sahip değildir (sırasıyla $p = .146$; $p = .697$; $p = .086$; $p = .460$; $p = .698$; $p = .399$; $p = .111$).

Ev sahibi kültürleşme yönelimi, göç sonrası otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinden canlılık, anlatsal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne, görsel imgeleme ve yaşam öyküsü ilintisi değişkenlerinin hepsi için anlamlı derecede yordayıcı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta =$

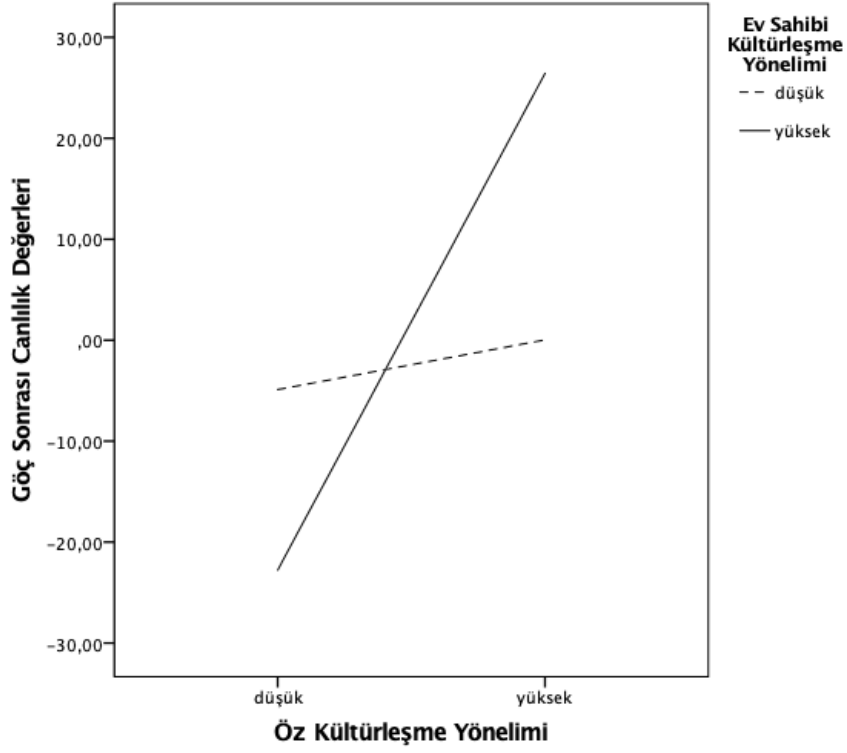
.25, $t(296)=4.37$, $p< 0.001$; $\beta= .27$, $t(296)=4.91$, $p< 0.001$; $\beta= .28$, $t(296)=5.16$, $p< 0.001$; $\beta= .28$, $t(296)=5.02$, $p< 0.001$; $\beta= .23$, $t(296)=4.13$, $p< 0.001$; $\beta= .26$, $t(296)=4.64$, $p< 0.001$; $\beta= .25$, $t(296)=4.49$, $p< 0.001$]. Bulgular, katılımcılarda ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe göç sonrası otobiyografik belleğin tüm fenomenolojik özellikleri için puanlarının arttığını göstermektedir.

Öz kültürleşme yönelimi, göç sonrası otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinin hiçbirinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip değildir (sırasıyla $p = .523$; $p = .457$; $p = .457$; $p = .845$; $p = .342$; $p = .399$; $p = .110$).

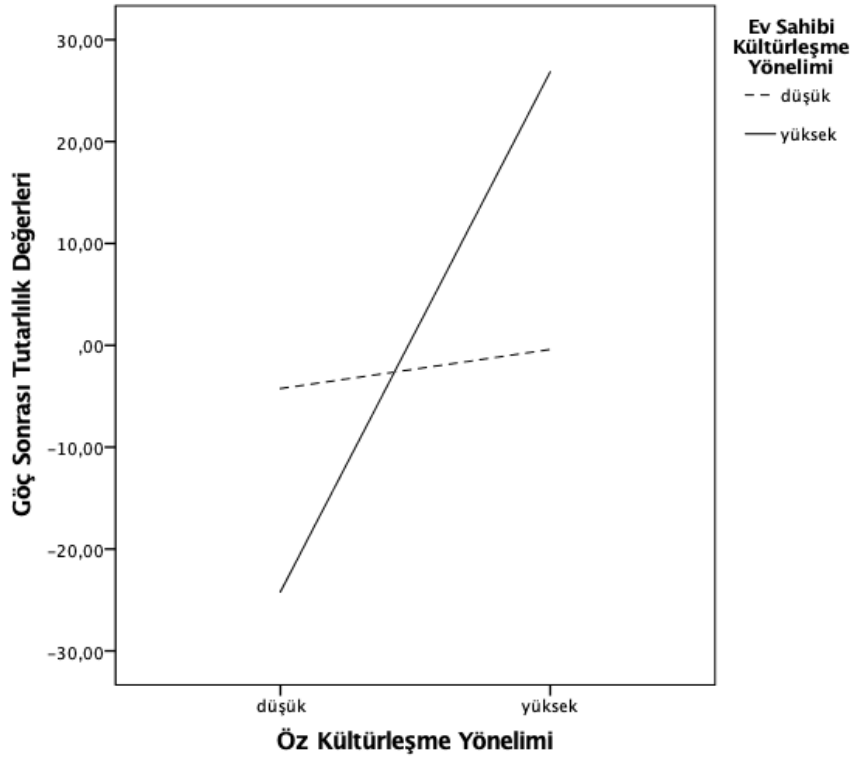
Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yöneliminin ortak etkisi göç sonrası otobiyografik belleğin tüm fenomenolojik değişkenleri için anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta= -.215$, $t(296)=-3.691$, $p< 0.001$; ; $\beta= -.280$, $t(296)=-4.932$, $p< 0.001$; $\beta= -.273$, $t(296)=-4.849$, $p< 0.001$; $\beta= -.230$, $t(296)=-3.969$, $p< 0.001$; $\beta= -.250$, $t(296)=-4.308$, $p< 0.001$; $\beta= -.246$, $t(296)=-4.255$, $p< 0.001$; $\beta= -.264$, $t(296)=-4.604$, $p< 0.001$]. Şekillerde sunulduğu üzere, ortak etkiler incelendiğinde, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu durumda, öz kültürleşme yönelimi de güçlendikçe göç sonrası otobiyografik belleğin fenomenolojik özelliklerinin puanları artmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, hem ev sahibi hem öz kültürleşme yönelimleri güçlendikçe, ev sahibi kültürleşme yöneliminin yüksek fakat öz kültürleşme yöneliminin zayıf olduğu durum ile karşılaştırıldığında, göç sonrası otobiyografik anıların fenomenolojik özelliklerinin hatırlanma kalitesinde bir artış görülmektedir.

Ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğimi ise öz kültürleşme yöneliminin güçlendikçe göç sonrası anıların yalnızca canlılık ve yaşam öyküsü değişkenleri puanlarının arttığına işaret etmektedir (sırasıyla $t = 2.83$, $p< 0.05$; $t = 4.45$, $p< 0.001$). Ancak bu fark, ev sahibi kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu regresyon eğrisindeki kadar belirgin ve güçlü değildir. Ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğimi göç sonrası anıların anlatısal tutarlılık, yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama, tekrar tekrar hatırlama, sahne ve görsel imgeleme değişkenleri için ise anlamlı değildir (sırasıyla $t = .976$, $p = .329$; $t = .394$, $p = .624$; $t = -.168$, $p = .867$; $t = .407$, $p = .684$; $t = .446$, $p = .656$).

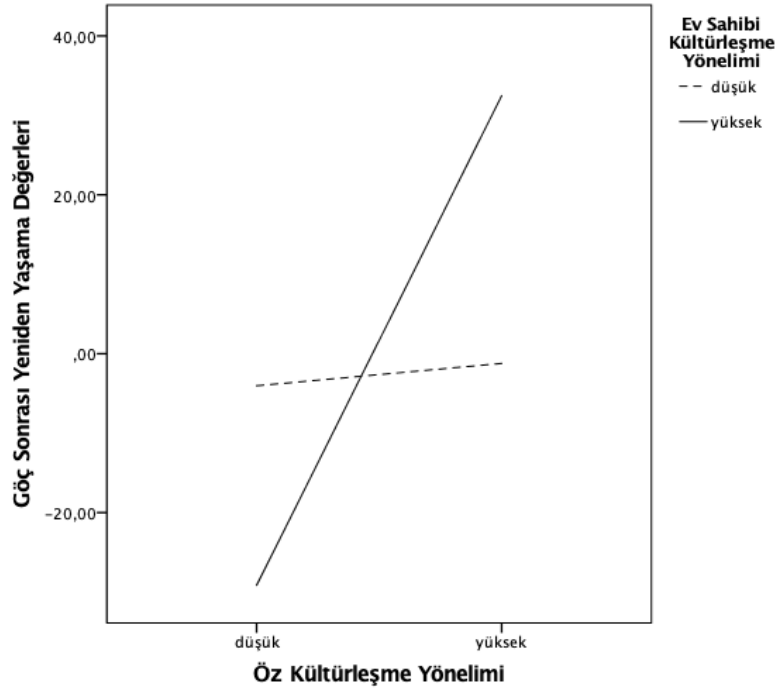
Şekil 11: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Canlılık İçin Ortak Etkisi



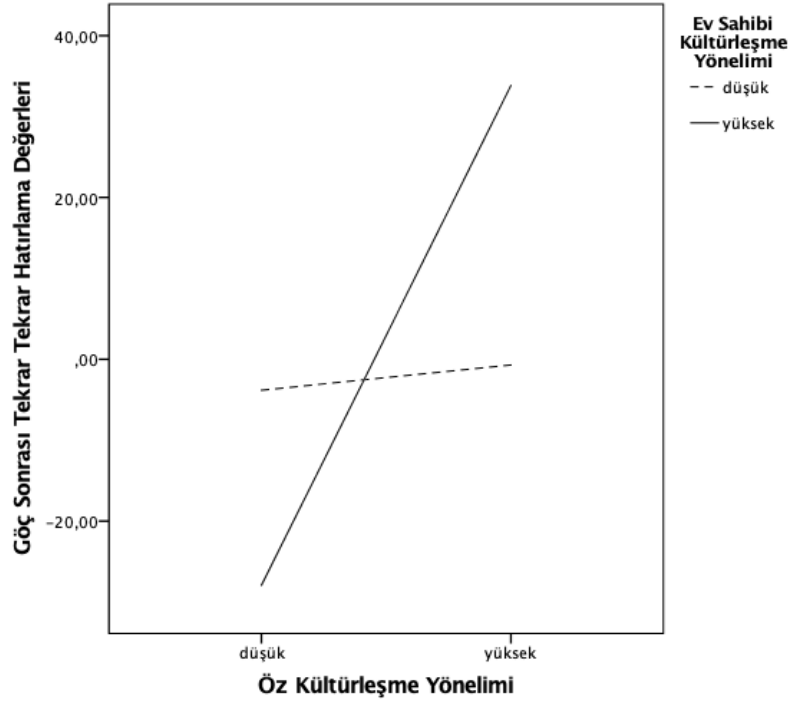
Şekil 12: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Tutarlılık İçin Ortak Etkisi



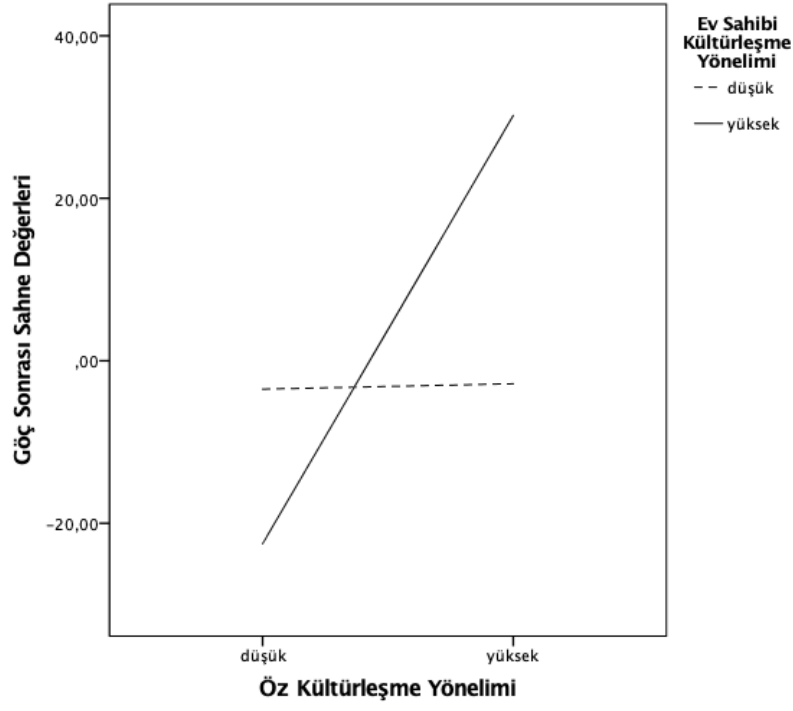
Şekil 13: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Yeniden Yaşama İçin Ortak Etkisi



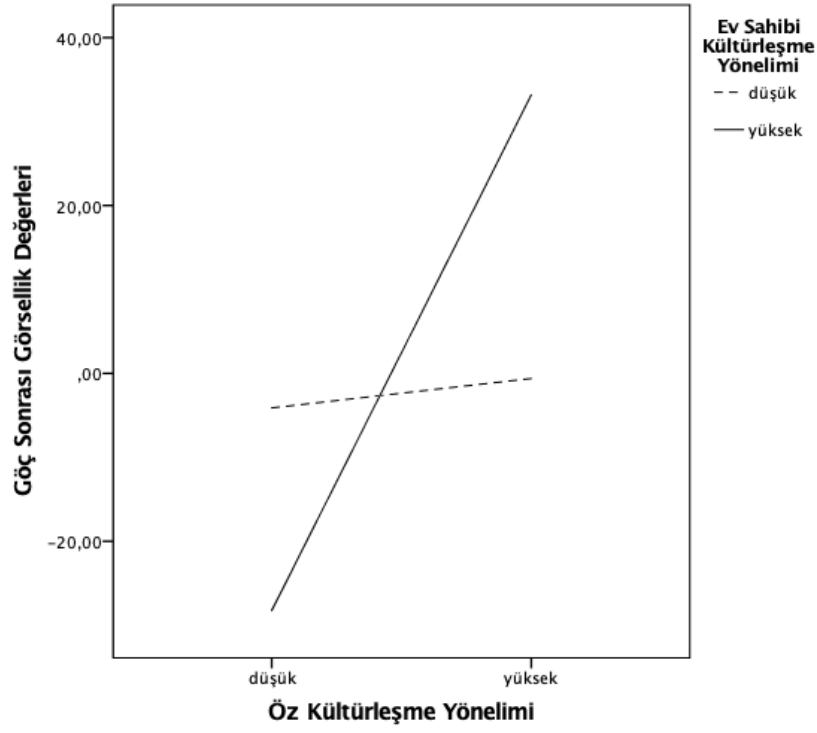
Şekil 14: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Tekrar Tekrar Hatırlama İçin Ortak Etkisi



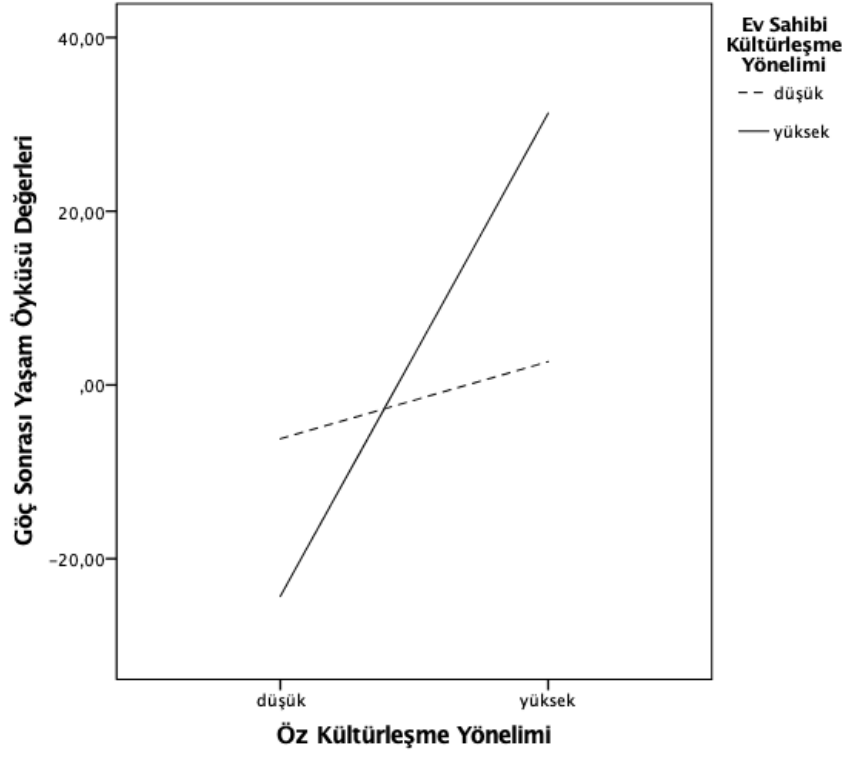
Şekil 15: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Sahne İçin Ortak Etkisi



Şekil 16: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Görsellik İçin Ortak Etkisi



Şekil 17: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Yaşam Öyküsü İçin Ortak Etkisi



Tablo 9: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Otobiyografik Anıların Fenomenolojik Özellikleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Canlılık	Tutarlılık	Yeniden Yaşama	Tekrar Tekrar Hatırlama	Sahne	Görsel İmgeleme	Yaşam Öyküsü
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.02	.02	.03	.01	.01	.01	.02
Cinsiyet	.01 (.11)	-.01 (-.29)	-.01 (-.31)	.05 (.85)	-.04 (-.68)	-.00 (-0.00)	-.03 (-.59)
Yaş	.11 (1.89)	.15 (2.62**)	.18 (3.07**)	.07 (1.15)	.10 (1.72)	.07 (1.27)	.13 (2.47*)
Dil	-.08 (-1.45)	-.02 (-.40)	-.04 (-.73)	.02 (.38)	.05 (.844)	.09 (1.59)	-.02 (-.37)
ΔR^2	.11***	.13***	.13***	.11***	.10***	.11***	.12***
Cinsiyet	-.01 (-.215)	-.04 (-.79)	-.04 (-.81)	.03 (.57)	-.06 (-1.15)	-.02 (-.43)	-.06 (-1.10)
Yaş	.01 (1.62)	.12 (2.23*)	.15 (2.70**)	.05 (.94)	.07 (1.27)	.04 (.81)	.10 (1.73)
Dil	-.12 (-2.12*)	-.07 (-1.30)	-.09 (-1.75)	-.01 (-.28)	.00 (.04)	.04 (.69)	-.07 (-1.38)
Öz	.03 (.639)	.04 (.74)	.07 (1.24)	.01 (.19)	.05 (.92)	.09 (1.60)	.09 (1.67)
Ev Sahibi	.25 (4.37***)	.27 (4.91***)	.28 (5.16***)	.28 (5.02***)	.23 (4.13***)	.26 (4.64***)	.25 (4.49***)
Ortak Etki	-.21 (-3.69***)	-.28 (-4.49***)	-.27 (-4.89***)	-.23 (-3.96***)	-.25 (-4.38***)	-.24 (-4.25***)	-.26 (-4.60***)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

3.5.4. Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Semptomlar ve Psikolojik Dayanıklılık Değişkenleri  zerindeki Etkisi Çin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi ve bu iki yöneliminin ortak etkisinin psikolojik semptomlar (depresyon, anksiyete ve stres) ve psikolojik dayanıklılık değişkenleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır (Hipotez 3 ve Hipotez 4). Analizin birinci basamağında cinsiyet, ya  ve anketin uygulandığı dil kontrol değişkenleri olarak ele alınmıştır. İkinci basamakta ise analize ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi değişkenleri ile bu değişkenlerin ortak etkisi eklenmiştir.

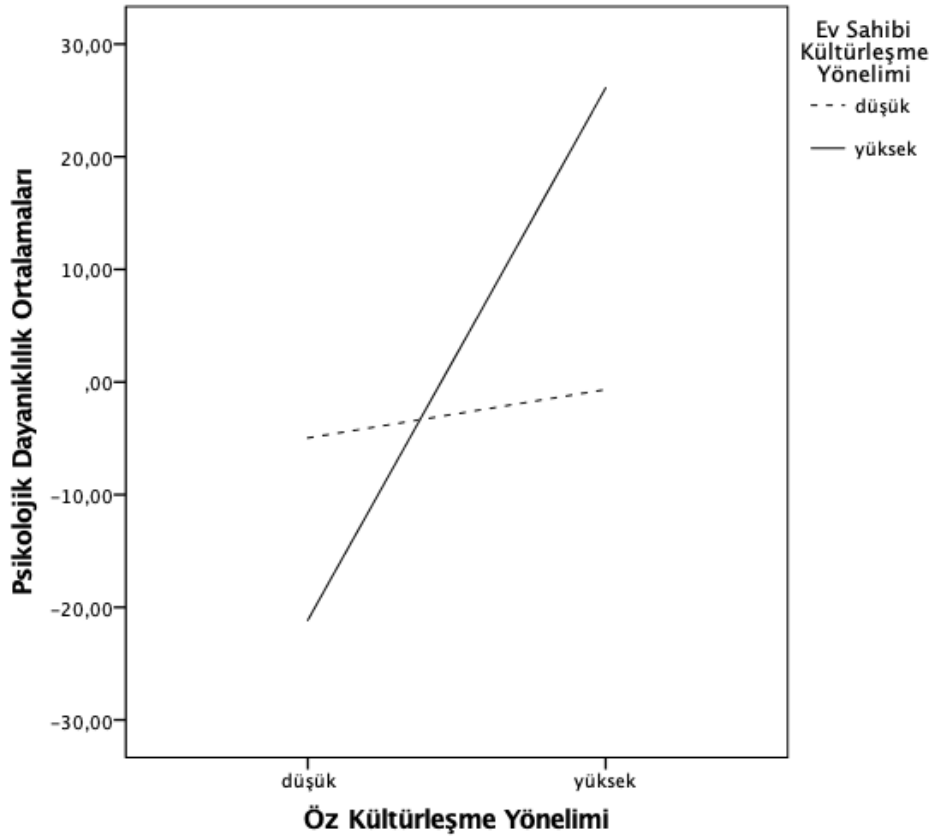
Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.88 ile 2.00 arasında bulunmuştur.

Tablo 11’de görüldüğü üzere cinsiyetin psikolojik semptomlardan depresyon, anksiyete ve stres üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmaktadır [sırasıyla $\beta = -.29$, $t(296) = -5.36$, $p < 0.001$; $\beta = -.36$, $t(296) = -6.69$, $p < 0.001$; $\beta = -.34$, $t(296) = -6.06$, $p < 0.001$]. Benzer şekilde ya  değişkeni depresyon, anksiyete ve stres üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = -.33$, $t(296) = -5.97$, $p < 0.001$; $\beta = -.29$, $t(296) = -5.40$, $p < 0.001$; $\beta = -.25$, $t(296) = -4.56$, $p < 0.001$]. Bulgular, katılımcıların ya ı arttıkça psikolojik semptom puanlarının azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte psikolojik semptomlar dil değişkeni tarafından anlamlı derecede yordanmamaktadır (sırasıyla $p = .366$; $p = .430$; $p = .354$).

 z kültürleşme yönelimi depresyon, anksiyete ve stres değişkenleri üzerinde yordayıcı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = -.15$, $t(296) = -2.85$, $p < 0.01$; $\beta = -.14$, $t(296) = -2.61$, $p < 0.001$; $\beta = -.15$, $t(296) = -2.71$, $p < 0.001$]. Bulgular, katılımcılarda öz kültürleşme yönelimi güçlendikçe psikolojik semptom puanlarının azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte ev sahibi kültürleşme yöneliminin depresyon, anksiyete ve stres değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır (sırasıyla $p = .822$; $p = .322$; $p = .373$). Benzer şekilde kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi de depresyon, anksiyete ve stres değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir (sırasıyla $p = .578$; $p = .310$; $p = .373$).

Tablo 11’de görüldüğü üzere cinsiyet değişkeninin psikolojik dayanıklılık değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır [$\beta = -.38$, $t(296) = -7.19$, $p < 0.001$]. Benzer şekilde yaş değişkeni psikolojik dayanıklılık üzerinde yordayıcı bir etkiye sahiptir [$\beta = -.31$, $t(296) = -5.54$, $p < 0.001$]. Bulgular, katılımcıların yaşı arttıkça psikolojik dayanıklılık puanlarının azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte dil değişkeni psikolojik dayanıklılığı anlamlı olarak yordamamaktadır ($p = .177$). Ev sahibi kültürleşme yönelimi psikolojik dayanıklılık değişkeni üzerinde anlamlı bir etkiye sahipken [$\beta = .10$, $t(296) = 2.02$, $p < 0.05$]; öz kültürleşme yönelimi psikolojik dayanıklılık değişkenini anlamlı olarak yordamamaktadır ($p = .550$). Bulgular, katılımcılarda ev sahibi kültürleşme yönelimi güçlendikçe psikolojik dayanıklılık puanlarının arttığını göstermektedir. Bununla birlikte, kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi psikolojik dayanıklılık değişkeni üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p = .378$). Ancak ortak etki grafikleri incelendiğinde, tüm kültürleşme stratejileri içinde psikolojik dayanıklılığı en fazla artıran strateji bütünleşme olduğu görülmektedir.

Şekil 18: Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Dayanıklılık İçin Ortak Etkisi



Tablo 10: Cinsiyet, Yaş ve Kültürleşme Yönelimlerinin Psikolojik Semptomlar ve Psikolojik Dayanıklılık İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Depresyon	Anksiyete	Stres	Psikolojik Dayanıklılık
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.16***	.17***	.14***	.20***
Cinsiyet	-.29 (-5.36***)	-.36 (-6.69***)	-.34 (-6.06***)	-.38 (-7.19***)
Yaş	-.33 (-5.97***)	-.29 (-5.40***)	-.25 (-4.56***)	-.31 (-5.54***)
Dil	-.04 (-.90)	.04 (.79)	-.00 (-.07)	-.07 (-1.35)
ΔR^2	.04***	.02***	.03***	.02***
Cinsiyet	-.27 (-5.04***)	-.36 (-6.57***)	-.33 (-5.87***)	-.37 (-6.92***)
Yaş	-.29 (-5.22***)	-.28 (-5.01***)	-.23 (-4.09***)	-.27 (-4.99***)
Dil	-.01 (-.19)	.07 (1.35)	.03 (.57)	-.06 (-1.23)
Öz	-.15 (-2.85**)	-.14 (-2.61***)	-.15 (-2.71**)	-.03 (-.59)
Ev Sahibi	.01 (.22)	-.05 (-.99)	-.05 (-.89)	.10 (2.02*)
Ortak Etki	.10 (-1.88)	.03 (.55)	.05 (1.01)	.04 (.83)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

3.5.5. Katılımcıların Anı Paylaşım Pratikleri Değişkenleri İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Ev sahibi kültürleşme yönelimi ile öz kültürleşme yönelimi ve bu iki yönelimin ortak etkisinin katılımcıların anı paylaşım pratikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Analizin birinci basamağında cinsiyet, yaş ve anketin uygulandığı dil kontrol değişkenleri olarak ele alınmıştır. İkinci basamakta ise analize ev sahibi kültürleşme yönelimi ve öz kültürleşme yönelimi değişkenleri ile bu değişkenlerin ortak etkisi eklenmiştir.

Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.58 ile 2 arasında bulunmuştur.

Analize aile içinde göç öncesine ait anıların paylaşılma sıklığı bağımlı değişken alınarak başlanmıştır.

Cinsiyet, aile içinde göç öncesine ve göç sonrasına ait anıların paylaşım sıklığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = .12$, $t(296)=2.12$, $p < 0.05$; $\beta = .14$, $t(296)=2.39$, $p < 0.05$]. Bununla birlikte yaş değişkeni aile içinde göç öncesine ve göç sonrasına ait anıların paylaşım sıklığı ile olaydaki kişilerin paylaşım sıklığı değişkenlerini anlamlı olarak yordamaktadır [sırasıyla $\beta = .14$, $t(296)=2.39$, $p < 0.05$; $\beta = .18$, $t(296)=3.19$, $p < 0.05$; $\beta = .17$, $t(296)=2.84$, $p < 0.5$]. Bulgular, katılımcıların yaşı arttıkça aile içinde göç öncesine ve göç sonrasına ait anıların daha sık paylaşıldığını ve anılarda yer alan kişilerden daha sık bahsedildiğini göstermektedir.

Dil değişkeni aile içi göç öncesine ve göç sonrasına ait anılar ile anının tarihinin paylaşım sıklığı değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır [sırasıyla $\beta = .13$, $t(296)=2.33$, $p < 0.05$; $\beta = .12$, $t(296)=2.23$, $p < 0.05$; $\beta = -.12$, $t(296)= -2.12$, $p < 0.05$].

Öz kültürleşme yönelimi, aile içi anı paylaşımında göç öncesine ve göç sonrasına ait anıların paylaşılma sıklığı, anının tarihi ve yerinden bahsedilme sıklığı ile anıda yer alan kişilerden bahsedilme sıklığı değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = .33$, $t(296)=6.03$, $p < 0.001$; $\beta = .14$, $t(296)=2.38$, $p < 0.05$; $\beta = .17$, $t(296)= 2.98$, $p < 0.01$; $\beta = .23$, $t(296)= 4.06$, $p < 0.01$; $\beta = .21$, $t(296)= 3.58$, $p < 0.001$]. Bulgular, katılımcılarda öz kültürleşme yönelimi güçlendikçe aile içinde göç öncesine

ve sonrasına ait anıların paylaşılma sıklığı ile bu anıların yerinden, anılarda yer alan kişilerden bahsedilme sıklığını artırdığını göstermektedir.

Ev sahibi kültürleşme yönelimi, aile içi anı paylaşımında sadece göç öncesi anıların paylaşım sıklığını anlamlı olarak etkilemektedir [$\beta = -.13$, $t(296) = -2.41$, $p < 0.01$]. Bulgular, ev sahibi kültürleşme yönelimi arttıkça aile içinde göç öncesi anıların daha az sıklıkta paylaşıldığını göstermektedir.

Kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi göç öncesi ve göç sonrası anıların aile içi anı paylaşım sıklığı değişkenleri üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip değildir (sırasıyla $t = -1.04$, $p = .296$; $t = -1.77$, $p = .080$). Ancak ortak etki grafiği incelendiğinde (Şekil 3), bütünleşme stratejisini benimseyen katılımcıların asimilasyon stratejisini benimseyen katılımcılara kıyasla göç öncesine ve sonrasına ait anıları aile içinde daha sık paylaştığı görülmektedir. Benzer şekilde ortak etki grafiği ayrışma stratejisini benimseyen katılımcıların marjinalleşme stratejisini benimseyen katılımcılara kıyasla göç sonrasına ait anıları daha sık paylaştıklarını göstermektedir [$\beta = 1.16$, $t(296) = 2.03$, $p < 0.05$].

Kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi aile içi anı paylaşımında olayın tarihinden, yerinden ve olayda yer alan kişilerden bahsetme sıklığı değişkenleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir [sırasıyla $\beta = -.16$, $t(296) = 2.82$, $p < 0.01$; $\beta = -.15$, $t(296) = -2.59$, $p < 0.01$; $\beta = -.24$, $t(296) = -4.23$, $p < 0.001$]. Ortak etki grafikleri incelendiğinde (Şekil 20, Şekil 21 ve Şekil 22), bütünleşme stratejisini benimseyen katılımcıların asimilasyon stratejisini benimseyen katılımcılara kıyasla aile içi anı paylaşımında olayın tarihinden, yerinden ve olayda yer alan kişilerden daha sık bahsettiği görülmektedir. Bununla birlikte aile içi anı paylaşımında olayın tarihinden bahsetme sıklığı değişkeni için ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğrisinin anlamlı olduğu görülmüştür ($t = 3.81$, $p = .000$). Buna göre ayrışma stratejisini benimseyen katılımcılar, marjinalleşme stratejisini benimseyenlere kıyasla aile içi anı paylaşımında olayın tarihinden daha sık bahsetmektedir.

Ev sahibi kültürleşme yöneliminin düşük olduğu regresyon eğimi aile içi anı paylaşımında olayın yerinden ve kişilerden bahsetme değişkenleri için anlamlı değildir (sırasıyla $t = .15$, $p = .877$; $t = 1.87$, $p = .063$).

Analiz sonuçları ile ilgili detaylı bilgiler Tablo 15’te yer almaktadır.

Katılımcıların aile içi anı paylaşım pratiklerine dair betimsel analizler de yapılmıştır. Aynı soruya birden fazla cevap verilebilmektedir. Aile içi anı paylaşımında hangi tür anıların yer aldığına dair soruya katılımcıların %73.7'si (N = 219) savaş anıları, %68'i (N = 202) son dönem yaşanmış günlük olaylar, %60.9'u (N = 181) akrabalar arası yaşanan olaylar, %47.5 (N = 141) bebeklik ve çocukluk anıları, %46.8'i (N = 139) aile atalarının hikayeleri, %40.4'ü (N = 120) tarihsel olarak önemli dönemlerde aile üyelerinin başından geçen olaylar ve %31.6'sı (N = 94) okul anılarını olarak cevap vermiştir. Türkiye'ye göç etmeden önceki anıların baskın duygusuna dair soruya katılımcıların %71.4'ü (N = 212) özlem, %48.1'i (N = 143) hüznün, %29.3'ü (N = 87) mutluluk, %26.9'u (N = 80) öfke olarak belirtirken; 3 katılımcı kahır, korku ve panik ve şükran duygusu olarak belirtirken; 2 katılımcı da göç etmeden önceki anılarına dair baskın hiçbir duygu hissetmediklerini bildirmiştir.

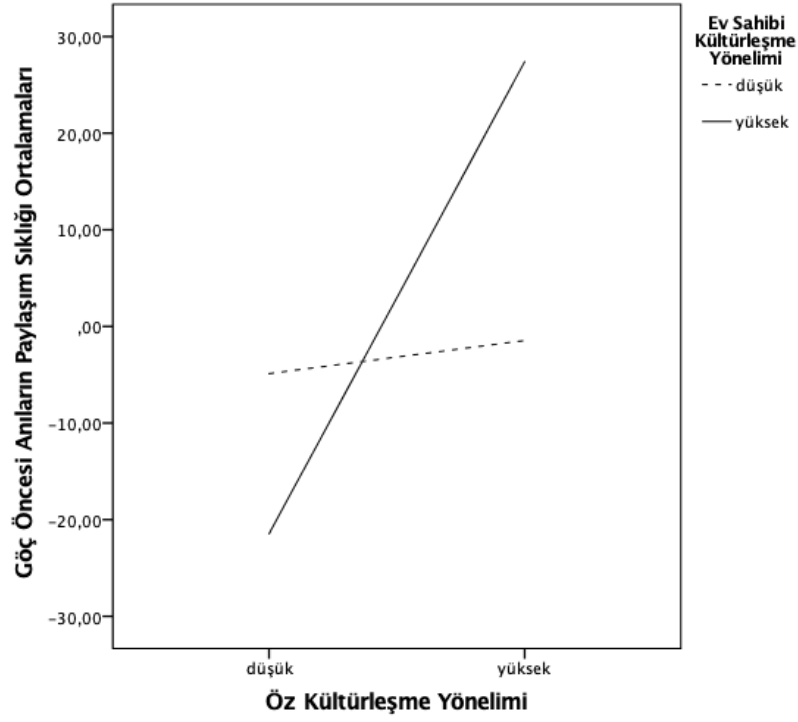
Türkiye'ye göç ettikten sonraki anıların baskın duygusuna dair soruya katılımcıların %67.7'si (N = 201) hüznün, %61.6'sı (N = 183) mutluluk, %44.1'i (N = 131) özlem, %43.8'i (N = 130) öfke olarak belirtirken; 10 katılımcı baskın duygunun gelecek hakkında tedirginlik ve endişe, gerilim ve korku, güvenlik, hayal kırıklığı, perişanlık, rahatlık, umut, vatan özlemi olarak belirtirken; 2 katılımcı da göç ettikten sonraki anılarına dair baskın hiçbir duygu hissetmediklerini bildirmiştir. Katılımcılar hem göç öncesi anılarını hem de göç sonrası anılarını en çok Suriyelilerle paylaştıklarını söylemiştir [sırasıyla %74.7'si (N = 222), %55.6'sı (N = 165)].

Tablo 11: Katılımcıların Anı Paylaşım Pratiklerini Yordayan Değişkenler İçin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

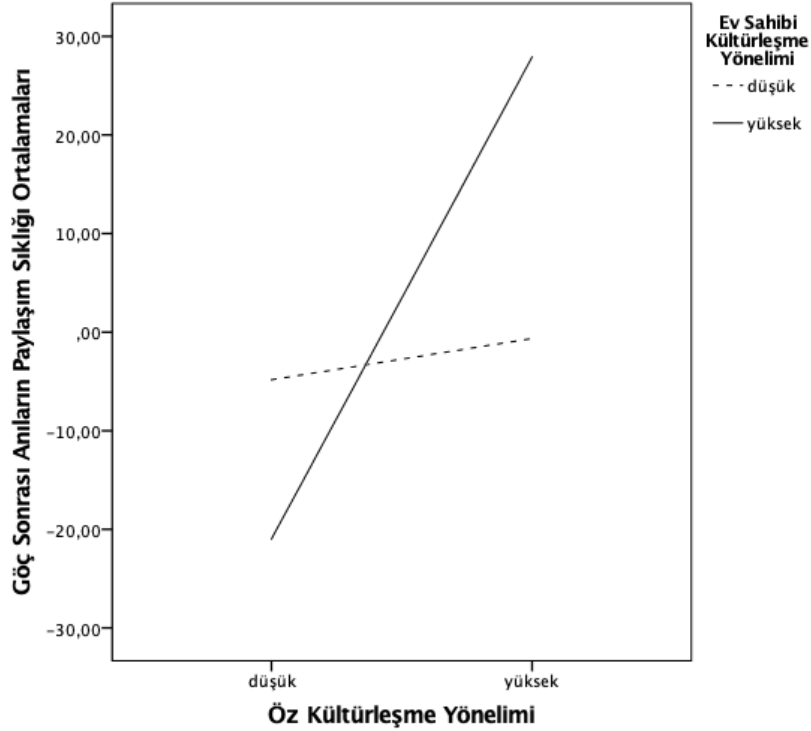
	Göç Öncesi Sıklık	Göç Sonrası Sıklık	Tarih	Kişiler	Yer
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.5**	.6***	.2	.3*	.2
Cinsiyet	.12 (2.12*)	.14 (2.39*)	.05 (.84)	.06 (1.12)	.06 (1.06)
Yaş	.14 (2.39*)	.18 (3.19**)	.11 (1.89)	.17 (2.84**)	.10 (1.73)
Dil	.13 (2.33*)	.12 (2.23*)	-.12 (-2.12*)	-.01 (-.08)	.07 (1.18)
ΔR^2	.19***	.9***	.5**	.12***	.5**
Cinsiyet	.10 (1.92)	.13 (2.22*)	.03 (.39)	.02 (.480)	.03 (.655)
Yaş	.08 (1.45)	.16 (2.69**)	.07 (1.26)	.10 (1.72)	.05 (.942)
Dil	.07 (1.41)	.09 (1.60)	-.17 (-2.98**)	-.07 (-1.28)	.01 (0.230)
Öz	.33 (6.03***)	.14 (2.38*)	.17 (2.98**)	.23 (4.06***)	.21 (3.58***)
Ev Sahibi	-.13 (-2.41**)	.01 (.29)	.02 (.465)	.02 (.513)	.05 (.896)
Ortak Etki	-.04 (-.79)	-.06 (-1.05)	-.16 (-2.82**)	-.24 (-4.23***)	-.15 (-2.97**)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

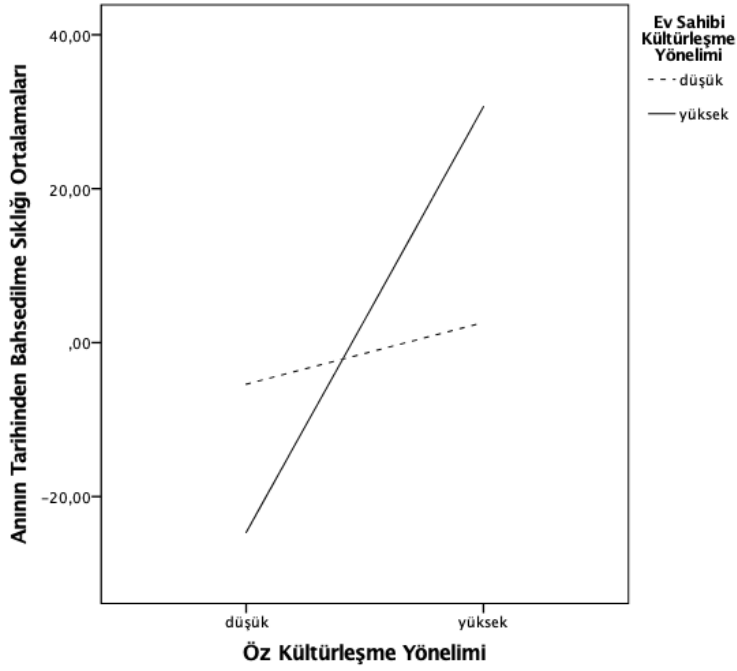
Şekil 19: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Öncesi Anıların Aile İçi Paylaşım Sıklığı İçin Ortak Etkisi



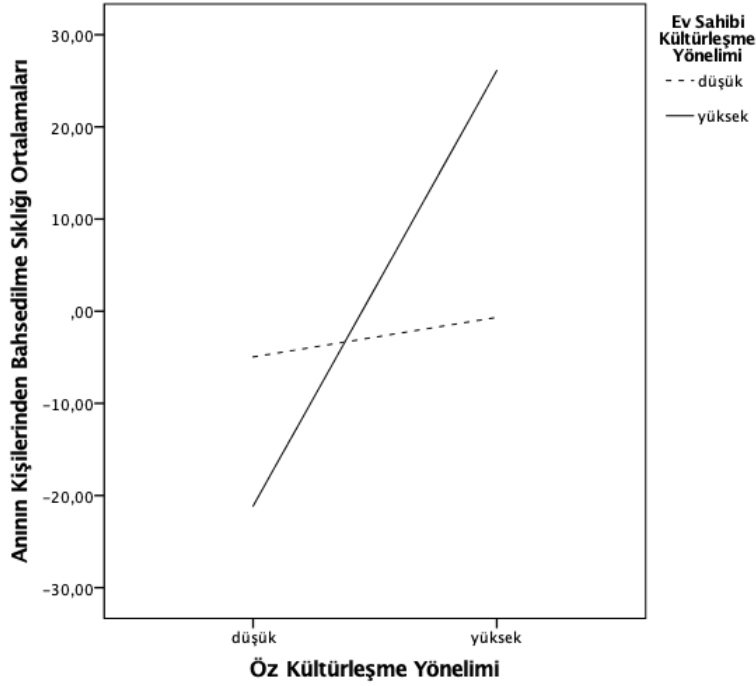
Şekil 20: Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Sonrası Anıların Aile İçi Paylaşım Sıklığı İçin Ortak Etkisi



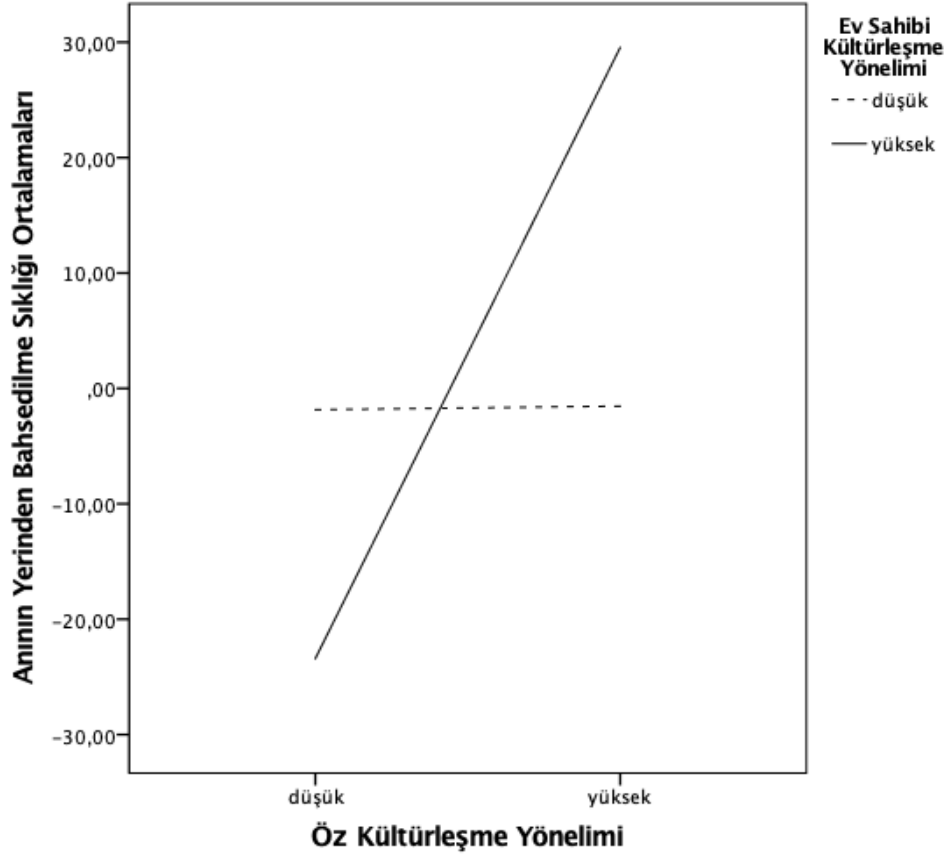
Şekil 21: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Tarihinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi



Şekil 22: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Kişilerinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi



Şekil 23: Kültürleşme Yönelimlerinin Aile İçi Anı Paylaşımında Olayın Yerinden Bahsetme Sıklığı İçin Ortak Etkisi



3.5.6. Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık, Anksiyete ve Depresyon Değişkenleri Üzerindeki Etkisi İçin Hiyerarşik Regresyon Analizleri Sonuçları

Dil, otobiyografik bellek özellikleri ve ev sahibi ile öz kültürleşme yönelimlerinin psikolojik dayanıklılık ile psikolojik semptom değişkenleri üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır (Hipotez 5). Bu doğrultuda analizin birinci basamağında dil, ikinci basamağında otobiyografik bellek özellikleri ve üçüncü basamağında ise ev sahibi ve öz kültürleşme yönelimleri analize girilmiştir.

Tolerans ve varyans genişlik faktörü incelendiğinde analizde yer alan tüm değişkenlerin çoklu bağlantılılık koşulunu sağladığı görülmüştür. Etkileşim analizi sonrasında Durbin Watson değerleri 1.99 ile 2.03 arasında bulunmuştur. İstatistiksel olarak anlamlı olan bulgular aşağıda yer alırken; tüm analizlere dair detaylı bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Psikolojik dayanıklılık değişkeni için göç öncesi epizodik bellek [$\beta = -.20$, $t(296) = -3.55$, $p < 0.001$], göç sonrası epizodik bellek [$\beta = -.18$, $t(296) = -3.22$, $p = 0.001$], göç öncesi anıların anlatısal tutarlılık [$\beta = -.14$, $t(296) = -2.49$, $p < 0.01$], yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama [$\beta = -.15$, $t(296) = -2.72$, $p < 0.01$], tekrar tekrar hatırlama [$\beta = -.20$, $t(296) = -3.39$, $p = 0.01$], sahne [$\beta = -.12$, $t(296) = -2.17$, $p < 0.05$], görsel imgeleme [$\beta = -.12$, $t(296) = -2.11$, $p < 0.05$] ve yaşam öyküsü ilintisi [$\beta = -.17$, $t(296) = -3.05$, $p < 0.01$] özellikleri ile göç sonrası anıların yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama [$\beta = -.15$, $t(296) = -2.62$, $p < 0.01$], sahne [$\beta = -.12$, $t(296) = -2.18$, $p < 0.01$], görsel imgeleme [$\beta = -.18$, $t(296) = -3.08$, $p < 0.01$] ve yaşam öyküsü ilintisi [$\beta = -.14$, $t(296) = -2.48$, $p < 0.05$] özellikleri üzerinde azaltıcı etkiye sahiptir.

Anksiyete değişkeni için otobiyografik bellek özelliklerinden sadece göç öncesi tekrar tekrar hatırlama azaltıcı etkiye sahiptir [$\beta = -.15$, $t(296) = -2.25$, $p < .05$].

Depresyon değişkeni için göç öncesi epizodik bellek [$\beta = -.18$, $t(296) = -3.18$, $p < 0.01$], göç sonrası epizodik bellek [$\beta = -.16$, $t(296) = -2.88$, $p < 0.01$], göç öncesi anıların canlılık [$\beta = -.13$, $t(296) = -2.32$, $p < 0.05$], anlatısal tutarlılık [$\beta = -.19$, $t(296) = -3.44$, $p = 0.001$], yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama [$\beta = -.15$, $t(296) = -2.71$, $p < 0.01$], tekrar tekrar hatırlama [$\beta = -.15$, $t(296) = -2.54$, $p < 0.05$], sahne [$\beta = -.18$, $t(296) = -3.24$, $p = 0.001$], görsel imgeleme [$\beta = -.12$, $t(296) = -2.11$, $p < 0.05$] ve yaşam

öyküsü ilintisi [$\beta = -.16$, $t(296) = -2.91$, $p < 0.01$] özellikleri ile göç sonrası anıların anlatsal tutarlılık [$\beta = -.14$, $t(296) = -2.48$, $p < 0.05$], yeniden yaşıyormuşçasına hatırlama [$\beta = -.13$, $t(296) = -2.28$, $p < 0.05$], sahne [$\beta = -.17$, $t(296) = -2.97$, $p < 0.01$], görsel imgeleme [$\beta = -.14$, $t(296) = -2.43$, $p < 0.05$] ve yaşam öyküsü ilintisi [$\beta = -.14$, $t(296) = -2.43$, $p < 0.05$] özellikleri azaltıcı etkiye sahiptir.

Tablo 12: Otobiyografik Bellek Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık, Anksiyete ve Depresyon Üzerindeki Etkisi

	Dayanıklılık	Anksiyete	Depresyon
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R^2	.02**	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R^2	.05**	.00	.04***
Dil	-.12 (-2.19*)	.00 (.00)	-.08 (-1.48)
Göç Öncesi Epizodik Bellek	-.19 (-3.49**)	-.08 (-1.42)	-.19 (-3.42***)
ΔR^2	.03***	.02*	.04***
Dil	-.12 (-2.12*)	.02 (.49)	-.05 (-.96)
Göç Öncesi Epizodik Bellek	-.20 (-3.55***)	-.06 (-1.13)	-.18 (-3.18***)
Ev Sahibi Kültürleşme	.16 (2.84**)	-.01 (-.17)	.06 (1.21)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.73)	-.16 (-2.74**)	-.18 (-3.13**)
R^2	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R^2	.03*	.00	.02*
Dil	-.13 (-2.39*)	-.00 (-.03)	-.09 (-1.70)
Göç Sonrası Epizodik Bellek	-.14 (-2.45*)	.00 (.14)	-.14 (-2.53*)
ΔR^2	.04***	.02	.05***
Dil	-.13 (-2.36*)	.02 (.49)	-.06 (-1.18)
Göç Sonrası Epizodik Bellek	-.18 (-3.22***)	.01 (.25)	-.16 (-2.88*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.19 (3.34***)	-.01 (-.29)	.10 (1.70)
Öz Kültürleşme	-.05 (-.94)	-.17 (-2.88**)	-.19 (-3.32***)

	Dayanıklılık	Anksiyete	Depresyon
	$\beta(t)$	$\beta(t)$	$\beta(t)$
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
Göç Öncesi Canlılık	-.08 (-1.46)	-.05 (-.93)	-.15 (-2.73**)
ΔR^2	.03**	.02	.04***
Dil	-.12 (-2.13*)	.02 (.47)	-.05 (-1.00)
Göç Öncesi Canlılık	-.08 (-1.51)	-.02 (-.45)	-.13 (-2.32*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.16 (2.74**)	-.01 (-.18)	.07 (1.26)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.82)	-.16 (-2.75**)	-.17 (-3.00**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	.09 (1.55*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.03	.00	.05***
Dil	-.12 (-2.07*)	.00 (.04)	-.07 (-1.27)
Göç Öncesi Tutarlılık	-.13 (-2.26*)	-.06 (-1.05)	-.21 (-3.80***)
ΔR^2	.03***	.02	.04***
Dil	-.11 (-2.03*)	.03 (.50)	-.04 (-.85)
Göç Öncesi Tutarlılık	-.14 (-2.49*)	-.03 (-.53)	-.19 (-3.44***)
Ev Sahibi Kültürleşme	.17 (2.95**)	-.00 (-.15)	.08 (1.53)
Öz Kültürleşme	-.03 (-.59)	-.16 (-2.71**)	-.16 (-2.74**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.04**	.00	.03**
Dil	-.13 (-2.37*)	-.00 (-.08)	-.09 (-1.68)
Göç Öncesi Yeniden Yaşama	-.15 (-2.73**)	-.07 (-1.27)	-.17 (-3.00**)
ΔR^2	.03***	.02	.04***
Dil	-.13 (-2.29*)	.02 (.42)	-.06 (-1.14)
Göç Öncesi Yeniden Yaşama	-.15 (-2.72**)	-.05 (-.96)	-.15 (-2.71**)
Ev Sahibi Kültürleşme	.15 (2.74**)	-.01 (-.19)	.06 (1.15)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.80)	-.16 (-2.75**)	-.18 (-3.15**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	.09 (1.55)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.06***	.03**	.05***
Dil	-.13 (-2.26*)	.01 (.28)	-.07 (-1.22)
Göç Öncesi Tekrar Tekrar Hatırlama	-.22 (-3.94***)	-.19 (-3.32)	-.21 (-3.72***)
ΔR^2	.01***	.01**	.10***
Dil	-.11 (-2.00*)	.03 (.60)	-.05 (-.87)
Göç Öncesi Tekrar Tekrar Hatırlama	-.20 (-3.39***)	-.15 (-2.50*)	-.15 (-2.54*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.13 (2.32*)	-.02 (-.46)	.04 (.79)
Öz Kültürleşme	.00 (.04)	-.12 (-1.92)	-.15 (-2.45*)

R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.02*	.00	.04***
Dil	-.12 (-2.10*)	.00 (.07)	-.07 (-1.30)
Göç Öncesi Sahne	-.11 (-1.90)	-.07 (-1.35)	-.19 (-3.47***)
ΔR ²	.03***	.02*	.04***
Dil	-.11 (-2.03*)	.03 (.52)	-.04 (-.84)
Göç Öncesi Sahne	-.12 (-2.17*)	-.05 (-.93)	-.18 (-3.24***)
Ev Sahibi Kültürleşme	.17 (2.94**)	-.00 (-.07)	.09 (1.56)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.72)	-.16 (-2.67**)	-.16 (-2.88**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.03**	.00	.02*
Dil	-.11 (-1.99*)	.00 (.01)	-.07 (-1.26)
Göç Öncesi Görsel İmgeleme	-.12 (-2.08*)	-.02 (-.50)	-.14 (-2.45*)
ΔR ²	.03***	.02	.04***
Dil	-.11 (-1.92)	.02 (.48)	-.04 (-.78)
Göç Öncesi Görsel İmgeleme	-.12 (-2.11*)	-.00 (-.11)	-.12 (-2.21*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.15 (2.75**)	-.01 (-.22)	.06 (1.17)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.81)	-.17 (-2.83**)	-.18 (-3.13**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.04***	.00	.04***
Dil	-.11 (-1.97*)	.00 (.08)	-.07 (-1.24)
Göç Öncesi Yaşam Öyküsü	-.17 (-3.13**)	-.07 (-1.24)	-.19 (-3.43***)
ΔR ²	.02***	.02	.03***
Dil	-.11 (-1.95*)	.03 (.52)	-.04 (-.80)
Göç Öncesi Yaşam Öyküsü	-.17 (-3.05**)	-.04 (-.73)	-.16 (-2.91***)
Ev Sahibi Kültürleşme	.15 (2.77**)	-.01 (-.20)	.06 (1.17)
Öz Kültürleşme	-.03 (-.54)	-.16 (-2.69**)	-.17 (-2.88**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.02*	.00	.01
Dil	-.13 (-2.34*)	.00 (.00)	-.09 (-1.16)
Göç Sonrası Canlılık	-.06 (-1.12)	.04 (.71)	-.07 (-1.32)
ΔR ²	.03**	.02	.04***
Dil	-.13 (-2.80*)	.03 (.56)	-.06 (-1.11)
Göç Sonrası Canlılık	-.09 (-1.69)	.05 (.88)	-.08 (-1.48)
Ev Sahibi Kültürleşme	.17 (2.90**)	-.02 (-.42)	.07 (1.32)
Öz Kültürleşme	-.05 (-.99)	-.17 (-2.94**)	-.19 (-3.34*)

R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.02*	.00	.02*
Dil	-.13 (-2.29*)	-.00 (-.01)	-.09 (-1.63)
Göç Sonrası Tutarlılık	-.06 (-1.20)	.08 (1.46)	-.13 (-2.30*)
ΔR ²	.03**	.03*	.05***
Dil	-.12 (-2.21*)	.03 (.56)	-.06 (-1.10)
Göç Sonrası Tutarlılık	-.10 (-1.78)	.10 (1.72)	-.14 (-2.48*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.17 (2.94**)	-.03 (-.62)	.09 (1.56)
Öz Kültürleşme	-.05 (-.95)	-.18 (-3.03**)	-.18 (-3.23***)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.03*	.00	.02*
Dil	-.13 (-2.35*)	-.00 (-.00)	-.09 (-1.66)
Göç Sonrası Yeniden Yaşama	-.11 (-1.98*)	.05 (.96)	-.12 (-2.19*)
ΔR ²	.03***	.03*	.04***
Dil	-.13 (-2.33*)	.03 (.57)	-.06 (-1.15)
Göç Sonrası Yeniden Yaşama	-.15 (-2.62**)	.07 (1.30)	-.13 (-2.28*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.18 (3.18**)	-.03 (-.55)	.09 (1.55)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.79)	-.18 (-3.02**)	-.18 (-3.16**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.01	.00	.01
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.06)	-.09 (-1.55)
Göç Sonrası Tekrar Tekrar Hatırlama	.01 (.29)	.05 (.90)	-.05 (-.87)
ΔR ²	.03**	.02	.05***
Dil	-.12 (-2.12*)	.02 (.48)	-.05 (-.98)
Göç Sonrası Tekrar Tekrar Hatırlama	-.02 (-.38)	.06 (1.03)	-.07 (-1.18)
Ev Sahibi Kültürleşme	.15 (2.60*)	-.03 (-.50)	.07 (1.29)
Öz Kültürleşme	-.06 (-1.09)	-.17 (-2.93**)	-.19 (-3.38***)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.02*	.00	.03**
Dil	-.12 (-2.19*)	-.00 (-.04)	-.08 (-1.45)
Göç Sonrası Sahne	-.09 (-1.67)	-.00 (-.02)	-.16 (-2.87**)
ΔR ²	.03***	.02	.05***
Dil	-.12 (-2.09*)	.02 (.47)	-.05 (-.93)
Göç Sonrası Sahne	-.12 (-2.18*)	.01 (.22)	-.17 (-2.97**)
Ev Sahibi Kültürleşme	.17 (3.00**)	-.01 (-.27)	.09 (1.62)
Öz Kültürleşme	-.05 (-.89)	-.17 (-2.88**)	-.18 (-3.16**)

R ²	.01***	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.03	.00	.02**
Dil	-.11 (-2.05*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
Göç Sonrası Görsel İmgeleme	-.14 (-2.46*)	.00 (.01)	-.13 (-2.40*)
ΔR ²	.04***	.02	.04***
Dil	-.11 (-1.96)	.02 (.45)	-.04 (-.84)
Göç Sonrası Görsel İmgeleme	-.18 (-3.08**)	.02 (.35)	-.14 (-2.43*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.19 (3.29***)	-.01 (-.31)	.09 (1.58)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.69)	-.17 (-2.90**)	-.18 (-3.11**)
R ²	.01*	.00	.00
Dil	-.13 (-2.26*)	-.00 (-.04)	-.09 (-1.56)
R ²	.03*	.00	.02**
Dil	-.13 (-2.32*)	-.00 (-.03)	-.09 (-1.64)
Göç Sonrası Yaşam Öyküsü	-.11 (-1.96)	.02 (0.46)	-.14 (-2.47*)
ΔR ²	.03***	.03	.04***
Dil	-.13 (-2.28*)	.03 (.52)	-.06 (-1.13)
Göç Sonrası Yaşam Öyküsü	-.14 (-2.48**)	.05 (.86)	-.14 (-2.43*)
Ev Sahibi Kültürleşme	.18 (3.11**)	-.02 (-.42)	.09 (1.55)
Öz Kültürleşme	-.04 (-.74)	-.17 (-2.97**)	-.18 (-3.07**)

* $p < 0.05$, ** $p \leq 0.01$, *** $p \leq 0.001$

TARTIŞMA VE SONUÇ

Benlik, otobiyografik bellekten bağımsız düşünölemeyecek bir olgudur. Otobiyografik anılarımız aracılığıyla kimliğimizi inşa eder, dünyayı ve kendimizi nasıl algıladığımızı belirler ve bize özgü biricik benliğimizi oluştururuz. Kişinin benliğini biçimlendiren bir diğer olgu da kuşkusuz kültürdür. İnsan, belli bir kültürün içine doğması ile birlikte benliğini o kültürden etkilenecek geliştirmeye başlar. Dolayısıyla her ikisi de benliğin temel bileşenlerinden olan otobiyografik bellek ile kültürün birbiri ile ilişkili olması kaçınılmazdır. Ancak kişinin yeni bir coğrafyada farklı bir kültür içinde yaşamına devam ettiği durumlar da vardır. Bu durumda benlikteki değişimin sonucu olarak kişinin otobiyografik belleğine dair birtakım özellikler yeni kültürle birlikte değişim gösterebilmektedir.

Söz konusu araştırma, Türkiye'ye Suriye'den göç eden yetişkinlerden oluşan bir örnekleme dil ve kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özellikleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bununla beraber, kültürleşme yönelimleri ve otobiyografik bellek özelliklerinin göçmenlerin psikolojik sağlığı ile psikolojik dayanıklılıklarını ne yönde etkilediği de bu araştırmada incelenen konulardandır.

Göç deneyimi alan yazında birey temelinde pek çok duygusal, davranışsal ve bilişsel sonuçla ilişkilendirilmektedir (Sam ve Berry, 2010: 474). Göç deneyimini takiben birey hayatı boyunca devam ettirdiği tüm alışkanlıklarından uzaklaşarak yeni bir hayata ve kültüre alışmaya çalışır. Göç gibi bireyin hayatını kökünden değiştiren deneyimlerin mevcut benliği değişime zorlayarak benlik krizi (Grinberg ve Grinberg, 1984: 13) veya yeni bir benlik oluşumuna (Conway, 2005: 597) sebep olmasından dolayı otobiyografik belleği de önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir. Göçün ardından kültürleşme sürecinin bir parçası olarak çoğunlukla ev sahibi kültürün dili öğrenilir. Her dil, gerçekliği kendine özgü bir biçimde yansıtmaktadır ve kişi deneyimlerine içinde yetiştiği kültürün bağlamına göre anlam atfetmektedir (Buquoi, 2019: 28) ve dil, kodlama yöntemleri aracılığı ile belleğin izini sürmede de önemli bir araçtır.

Mevcut çalışmada otobiyografik bellek özellikleri geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Kişisel epizodik anıların yanı sıra otobiyografik anıların detaylı, yeniden yaşanmış gibi ve tekrar tekrar hatırlanması ile anlatısal tutarlılık, anının geçtiği

yerin özellikleri, görsel imgeleme ve yaşam öyküsüyle ilintisi gibi fenomenolojik özellikleri göç öncesi ve göç sonrası anılara göre ayrı ayrı incelenmiştir. Dilin manipülasyonunun otobiyografik anıları hatırlama ortalamalarını farklılaştırıp farklılaştırmadığına dair ilk araştırma hipotezimiz kısmen doğrulanmıştır. Sonuçlar, otobiyografik bellek özelliklerinden geleceği hayal etmek ile göç öncesi anıların görsel imgeleme özelliğinin dile göre farklılaştığını göstermiştir. Daha detaylı bir anlatımla, Türkçe anketi dolduran Suriyeli göçmenler geleceği daha iyi hayal edebilmişken; Arapça anketi dolduranlar göç öncesi anılarını zihinlerinde daha iyi canlandırabilmiştir. Her ne kadar diğer otobiyografik bellek özellikleri için istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmalar bulunamamışsa da, göç öncesi anıların epizodik hatırlama kalitesi ve fenomenolojik özellikleri Arapça anket koşulunda daha yüksek ortalamalara ulaşmıştır. Benzer şekilde göç sonrası anıların birçok fenomenolojik özelliğine ilişkin ortalamalar da Türkçe anket koşulunda daha yüksektir. Göçmenlerin ana dillerinde göç öncesine ait otobiyografik anılarını daha fazla hatırlarken, ikinci dillerinde ise göç sonrasına ait otobiyografik anılarını daha fazla hatırladıklarına yönelik bulgular alan yazında pek çok çalışmada mevcuttur (Esposito ve Baker-Ward, 2016: 9; Marian ve Neisser, 2000: 365; Matsumoto ve Stanny, 2010: 384; Mortensen, Berntsen ve Ocke-Schwen-Bohn, 2015: 147). Ayrıca, anketin uygulandığı dilin otobiyografik bellek özelliklerinden yalnızca göç öncesi anıların görsel imgeleme özelliği, göç öncesi ve göç sonrası anıların aile içi paylaşım sıklığı ve anıların tarihinin paylaşım sıklığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Schrauf (2000: 388), iki dilli bireylerde otobiyografik anıları geri getirme işleminin her dilde aynı şekilde gerçekleşmediğini ve bu durumu açıklayan iki yaklaşımın bulunduğunu aktarmaktadır. İlk yaklaşım bilişsel temellidir ve hatırlama işleminin duruma bağlı bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu yaklaşıma göre geri getirme işlemi sırasında kullanılan dil ile kodlama yapılırken kullanılan dilin eşleştiği durumlarda hatırlama daha iyidir. İkinci yaklaşım ise kültürel ve psikolojik faktörleri vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, iki dilli bireyin belirli bir dile özgü benliğini tıpkı bir filtre gibi kullanarak o dilde kodlanan bilgileri geri getirme işlemi yaptığını belirtmektedir. Bu yaklaşımın özünde bağlam öne çıkmaktadır, ancak burada durum işlevi gören benlik temsilleridir. Dilin etkisine dair bu bulgular dört şekilde yorumlanabilir: (1) Göçmenler kişisel anılarını anımsarken dilden bağımsız ortak bir otobiyografik bellek deposu

kullanmaktadır, (2) Katılımcılar ortalama 7 yıldır Türkiye’de olduğu için henüz filtre olarak kullanabilecekleri Türkçeye özgü benliklerini geliştirememişlerdir, (3) Katılımcıların öz değerlendirmeleri ile ölçülen Türkçe yetkinlikleri gerçek yetkinliklerini yansıtmamış olabilir; dolayısıyla Türkçe, henüz kodlama için yeterli olmayabilir, (4) Yaş ve cinsiyet kontrol edildiğinde anketin uygulandığı dilin etkisi azalmaktadır. Bu sebeplerle, gelecek araştırmalarda dilin etkisini daha iyi ölçebilmek adına tam yapılandırılmış bir deney deseninde farklı yaş ve cinsiyet grupları için her iki dildeki yetkinliğin objektif ölçüm araçlarıyla ele alınarak daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik bellek özelliklerini etkileyeceğine dair araştırmanın ikinci ve üçüncü hipotezleri doğrulanmıştır. Sonuçlar, kültürleşmenin kişisel anıların hatırlanmasında çok önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Tüm otobiyografik bellek özellikleri için hem öz hem de ev sahibi kültürleşme yönelimleri pozitif yönde ve anlamlı yordayıcı etkiler göstermiştir. Ortak etkiler incelendiğinde kültürleşme yönelimleri ile otobiyografik hatırlama arasında nasıl bir ilişki olduğu açıklık kazanmıştır. Ortak etki grafikleri, en sağlıklı otobiyografik hatırlamayla ilişkisi olan stratejinin her iki kültürleşme yöneliminin güçlü olduğu bütünleşme stratejisi olduğunu göstermiştir. Buna karşın, otobiyografik hatırlamanın niteliğini en olumsuz etkileyen kültürleşme stratejisi ise asimilasyondur. Bunun yanı sıra aile içi anı paylaşım pratiklerinin de kültürleşme ile ilişkisi otobiyografik bellek özellikleriyle benzer bir örüntü göstermiştir. Buna göre, bütünleşme stratejisi aile içi anı paylaşımının sıklığı ile anıların kişi, yer ve zaman özelliklerinden bahsedilmesini artırmaktadır. Başka bir deyişle göçmen bireyin kendi kimliğini ve kültürünü korurken bir yandan da ev sahibi toplumun bir parçası olmaya yönelik çabası otobiyografik hatırlamanın daha sağlıklı olmasıyla sonuçlanırken; öz kimliğini yitirmesi sağlıksız otobiyografik hatırlamaya yol açmaktadır. Söz konusu bulgular benlik perspektifinden ele alındığında göçmen örnekleminde benlik sürekliliğinin de önemini vurgulamaktadır. Değişim ve stres dönemlerinde bireyler benlik sürekliliğini otobiyografik anıları aracılığı ile sürdürmeye çalışmaktadır (Conway, 2005: 594-628). Sedikides ve arkadaşları (2008: 228), geçmiş hatırlamanın hatırlayan benlik ile geçmişteki benlik arasında bir köprü görevi gördüğünü belirtmektedir. Bu doğrultuda, mevcut çalışmanın gösterdiği üzere bütünleşme en

sağlıklı otobiyografik hatırlamayı sağlayan stratejidir; çünkü bu stratejiyi benimseyen göçmen geçmişi ile bağlantısını kaybetmeyerek aslında benlik sürekliliğini devam ettirirken; bir yandan da yeni hayatına ve içinde bulunduğu topluma uyum sağlamaktadır.

Araştırmanın kültürleşme ve otobiyografik bellek ilişkisine dair sonuçları alan yazını destekler niteliktedir. Örneğin, Çavuşoğlu'nun (2014: 88) yetişkin Bulgaristan göçmenleriyle yaptığı çalışmasında bütünleşme stratejisini kullanan göçmenlerin ilk otobiyografik anılarını daha canlı, tutarlı, yoğun, özgül ve yeniden yaşıyormuşçasına hatırladıkları görülmüştür. Ancak bu çalışmada farklı olarak asimilasyon stratejisi de otobiyografik hatırlama özelliklerini artırıcı yönde etki etmiştir. Benzer şekilde, kültürleşmenin Afrika kökenli göçmenlerin görgü tanıklığı belleğini nasıl değiştirdiğini inceleyen başka bir çalışmada ise Avrupa'da yaşayan Afrikalıların, göçmen olmayan Afrikalılarla karşılaştırıldığında görgü tanıklıklarına ait serbest çağrışımlarının daha doğru ve detaylı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Anakwah vd., 2020: 504-515). Alan yazında göçmenlerde kültürleşme yönelimlerinin otobiyografik belleği nasıl etkilediğine dair çalışmalar sınırlıdır ve daha fazla bilimsel bulguya ihtiyaç vardır. Mevcut tez çalışması, anıları göç öncesi ve göç sonrası olaylara ilişkin anılar olarak ayırarak bu tutarsız bulgulara yeni bir bakış açısı sunma hedefine sahiptir.

Araştırmanın dördüncü hipotezi olan ev sahibi kültürleşme yöneliminin psikolojik dayanıklılık üzerindeki pozitif; öz kültürleşme yöneliminin ise psikolojik semptomlar üzerindeki negatif etkisi bu araştırma kapsamında doğrulanmıştır. Bulgular, ev sahibi kültürleşme yöneliminin psikolojik dayanıklılığı artırdığını göstermiştir. Bununla birlikte, her ne kadar kültürleşme yönelimlerinin ortak etkisi psikolojik dayanıklılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip değilse de ortak etki grafikleri, bütünleşme stratejisini benimseyen Suriyeli göçmenlerin psikolojik dayanıklılığının en yüksek; asimilasyon stratejisini benimseyenlerin ise en düşük olduğunu göstermiştir. Göçmenlerin psikolojik dayanıklılığına dair yapılan diğer çalışmalar da benzer sonuçlar vermiştir. Örneğin, Wu ve arkadaşlarının (2018: 67) genç göçmenlerle yaptığı araştırmaya göre bütünleşme, psikolojik dayanıklılığı en çok artıran strateji iken; asimilasyon psikolojik dayanıklılığı en azaltan stratejidir. Benzer şekilde Çin'deki göçmenlerle yapılan bir çalışmada psikolojik dayanıklılığının en yüksek düzeyde olduğu grubun bütünleşme stratejisini benimseyenler olduğu

görülmüştür (Han, Berry ve Zheng, 2016: 11). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Rusya kökenli göçmen kadınlarla yapılan bir çalışmada ise bütünleşme stratejisi ile psikolojik dayanıklılık arasında olumlu yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur (Miller ve Chandler, 2002: 30). Öz kültürleşme yönelimi ile psikolojik semptomlar arasındaki ilişkiye dair sonuçlar, Suriyeli göçmenlerde etnik kimliklerine ve kültürlerine bağlılığın arttıkça depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Bulgular alan yazındaki çalışmalarla paralellik göstermektedir (Lee, 2006 Schwartz ve diğerleri, 2003). Örneğin, Schwartz ve arkadaşlarının (2003) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki altı farklı etnik gruptan birinci ve ikinci nesil göçmenlerle yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre öz kültürel değerlere bağlılık psikolojik sağlığa katkı sunmaktadır. Benzer şekilde Bulgaristan ve Almanya'daki Türk göçmen ergenlerle yapılan bir çalışma da öz kültürleşme yöneliminin psikolojik sağlıkla ilişkilendiğini göstermiştir (Dmitriova ve diğerleri, 2015). Bir başka araştırmada ise Çinli göçmenlerde asimilasyon yönelimi arttıkça öz kültürlerinin sağladığı korumanın azalıp depresif semptomların arttığı gözlenmiştir (Hwang ve diğerleri, 2005). Benzer şekilde yine Asyalı göçmenlerle yapılan bir çalışmaya göre, göçmenlerin öz kültürel değerlerine bağlılıkları psikolojik sağlığın anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur ve öz kültürel değerlerine bağlı göçmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri, ev sahibi toplumun kültürel değerlerine bağlı göçmenlere kıyasla daha yüksektir (Lee, 2006). Bahsi geçen bu çalışmalarla birlikte mevcut çalışmanın sonuçları göçmenlerde öz kültürle özdeşleşmenin kişinin psikolojik sağlığı açısından önemli bir kaynak olduğunu göstermektedir (Cross, 2003). Ortadoğulu Müslüman göçmen örneklemini özelindeki çalışmalarda da öz kültürleşme yöneliminin psikolojik semptomlar için koruyucu bir faktör olduğu pek çok araştırmada ispatlanmıştır (Abu-Rayya ve Abu-Rayya, 2009: 330; Asvat ve Malcarne, 2008: 120; Driscoll ve Wierzbicki, 2012: 52; Vedder, Sam ve Liebkind, 2007: 131).

Otobiyografik bellek özelliklerinin psikolojik semptomlar için azaltıcı etkisine dair hipotez doğrulanırken; psikolojik dayanıklılığı artırıcı etkisine dair hipotez doğrulanamamıştır. Göç öncesi otobiyografik bellek özelliklerinin hepsi ile göç sonrası otobiyografik bellek özelliklerinin neredeyse hepsi depresyonu azaltıcı yönde etki etmiştir. Alan yazında otobiyografik belleğin depresyon ile negatif yönlü ilişkisine dair pek çok araştırma yer almaktadır (Brewin, Reynolds ve Tata, 1999: 514;

Hitchcock ve arkadaşları, 2019: 5; Kuyken ve Dalgleish, 1995: 90). Otobiyografik bellek ile depresyon ilişkisine dair bulgu iki şekilde açıklanabilir: (a) otobiyografik anılar güçlü şekilde hatırlandıkça benlik sürekliliğini koruyarak depresif semptomları azalmakta veya (b) depresyon semptomları arttıkça otobiyografik anıların niteliği zayıflamaktadır. Ancak depresyon ile otobiyografik bellek ilişkisine dair mevcut bulgunun nedensel değil iki yönlü bir ilişki olduğunun altının çizilmesi gerekmektedir. Depresyonun yanı sıra göç öncesi anıların tekrar tekrar hatırlama özelliği, anksiyete için azaltıcı yönde etki göstermiştir. Başka bir ifadeyle, Suriyeli göçmenlerin geçmiş ile bağlarını kaybetmeyip göç öncesi anılarını tekrar tekrar hatırlamaları anksiyeteyi daha az deneyimlemelerine yol açıyor olabilir. Ancak geçmiş çalışmalarda kaygı bozukluklarının ruminasyonla güçlü ilişkisi düşünüldüğünde (örn., Morgan, 2010: 293; Rapee ve Heimberg, 1997: 750), göç öncesi anıların tekrar tekrar hatırlama sıklığı arttıkça anksiyetenin azalması sonucu dikkat çekicidir. Genel alan yazını çelişkili bu bulgu, göçmenler için göç öncesi ve göç sonrası otobiyografik anıların ayrı ayrı incelenmesi gerektiğine yönelik savımızı desteklemektedir.

Son hipoteze dair bir diğer bulgu ise otobiyografik bellek özelliklerinin psikolojik dayanıklılığa yönelik azaltıcı etkisidir. Otobiyografik bellek özelliklerinin hem psikolojik semptomları hem de psikolojik dayanıklılığı azaltması açıklanması gereken bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Alan yazında sınırlı sayıda yer alan psikolojik dayanıklılık ile otobiyografik bellek ilişkisine dair çalışmalar bu ilişkiyi anıların duygu değeri (Philippe, Lecours ve Beaulieu-Pelletier, 2008: 170-175) ve benlik sürekliliği (Wildschut vd., 2019: 1368-1384) çerçevesinde değerlendirmiş olup, anıların göç öncesi ve sonrası genel özelliklerine dair bir inceleme yapılmamıştır. Mevcut bulgu, göçmenlerin olumlu duygu değeri olan otobiyografik anılarını psikolojik semptomları azaltmak adına aktif bir strateji olarak kullandığı; ancak bu stratejinin psikolojik dayanıklılığı artırmak adına yeterli olmadığı şeklinde açıklanabilir. Zorunlu göç mağduru bireylerde travmanın yaygınlığı alan yazında pek çok kez ispatlanmıştır (Borho vd., 2020: 1-13; Kaya vd., 2019: 995-1000; Steel, Silove, Phan ve Bauman, 2002: 1056-1062). Duygu durum bozukluklarının kişinin olumsuz ve korkutucu olaylara dair anılarını seçmesi için yanlılığa yol açtığı bilinmektedir (Herhily, Scragg ve Turner, 2002: 324-327). Örneğin, Holokost'tan kurtulan katılımcılarla yapılan bir araştırmada, geçmiş travmatik deneyimlerden dolayı

otobiyografik anıların detaylı bir şekilde tarif edilmesi yerine anıların duygusal içeriğine daha çok yer verildiği görülmüştür (Békés, Perry ve Starrs, 2017: 1072-1089). Kısacası, göç öncesi ve göç sonrası olumlu otobiyografik anılar psikolojik sağlık düzeyini artırmak için yanlı bir şekilde seçilebilirken; travmatik anılar bu yanlılıktan daha güçlü bir etki gösterip psikolojik dayanıklılığı azaltıyor olabilir.

Yukarıdaki tartışmayla bağlantılı bir şekilde, araştırmanın ilgi çekici bulgularından biri de depresyon, anksiyete ve stresin psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönde ilişki göstermesidir. Alan yazında psikolojik dayanıklılık değişkeni psikolojik semptomlarla çoğunlukla negatif yönde ilişki göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, göç sürecinin aşamalarıyla ilgili olabilir. Çalışma örneklemindeki katılımcılar ortalama olarak 7 yıldır Türkiye’de yaşamaktadırlar. En erken göç eden katılımcılar Türkiye’ye 15 yıl önce gelmiştir. Göçmenlerin yeni kültüre adaptasyon süreci düşünüldüğünde, mevcut çalışmanın verilerinin göç sürecinin daha ilk aşamalarındaki katılımcılardan toplandığı görülmektedir. Katılımcıların, göçün en zorlu aşamalarıyla başa çıkmaya çalışırken geleceğe dair umutlar gibi kimi benlik kaynakları ile psikolojik dayanıklılık göstergeleri de yaşadıkları zorlukların psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Bu değişkenlere ait diğer bulgular, bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Bütünleşme stratejisini benimseyen katılımcılar yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılık gösterirken, öte yandan depresyon, kaygı ve stres değişkenlerinde en yüksek puanları almışlardır. Ayrıca, geleceği hayal etme hem bütünleşme stratejisi ile hem psikolojik dayanıklılık ile pozitif yönde ilişkilere sahiptir. Ancak, bu bulgular psikolojik dayanıklılık ve psikolojik semptomlar arasındaki pozitif yönlü ilişkileri tamamen açıklamaktan uzaktır. Dolayısıyla, göçmenlerin psikolojik sağlıkları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin boylamsal çalışmalarda incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

Genel olarak incelendiğinde, mevcut araştırmanın sonuçları alan uygulamaları için öneri niteliğinde değerlendirilebilir. Araştırmanın en önemli sonucu, alan yazında da en sağlıklı strateji olarak gösterilen bütünleşmenin otobiyografik bellek ile de benzer bir örüntüyü göstererek kişisel anıların göç öncesi veya sonrası fark etmeksizin daha iyi hatırlanmasına yol açmasıdır. Buna karşın, asimilasyon stratejisi ise otobiyografik hatırlama süreçlerine olumsuz yönde etki etmektedir. Söz konusu bulgular psikolojik açıdan olduğu kadar sosyopolitik bağlamda da önem arz

etmektedir. Benzer şekilde Suriyeli göçmenlerde öz kültürün korunumu psikolojik sağlığa katkı sunmaktadır. Sonuçlar, uyumu arttırmaya yönelik müdahale programları ve devlet politikaları geliştirilirken Suriyeli göçmenlerin öz kimliklerinin korunmasının önemini vurgulamaktadır.

Her bilimsel araştırmada olduğu gibi söz konusu tez çalışmasının da birtakım sınırlılıkları mevcuttur. İlk sınırlılık iki dillilik kavramının tanımı ile ilgilidir ve bu kavramın tanımı bileşik iki dillilik ve birlikte iki dillilik olmaz üzere iki kategoride incelenmektedir. Bileşik iki dilli olabilmek için her iki dili de aynı seviyede anlamak, konuşmak, yazmak ve okumak gerekmektedir (Weinrich, 1953, aktaran Schrauf, 2002: 104). Bu tanım göçmenlere uygulandığında, çoğunlukla ev sahibi ülkede doğmuş ve doğduğundan beri ev sahibi ülkenin dilini ana dili ile birlikte eş zamanlı öğrenmeye başlamış en az ikinci nesil göçmenler iki dilli olarak kabul edilebilmektedir. Birlikte iki dillilik ise günlük hayatında aktif bir biçimde iki dili de kullanabilen kişiler için kullanılmaktadır. Bileşik iki dillilik kavramı dikkate alındığında, bu araştırmanın katılımcılarını oluşturan Suriyeli yetişkin grubu iki dilli tanım kapsamında değil iken ikinci görüşe göre iki dilli kapsamındadır. Türkiye'deki ikinci nesil Suriyeli göçmenlerin halen 18 yaşın altında olduğu göz önüne alındığında ilerleyen dönemlerde Türkiye'de doğmuş Suriyeli yetişkinlerle benzer bir çalışma yapılarak sonuçların gerçekten iki dillilik olgusundan etkilenip etkilenmediğine dair daha tutarlı bulgulara ulaşılabilir.

Söz konusu çalışmanın ikinci sınırlılığı ise kültürleşme kavramının tanımı ile ilgilidir. Kültürleşmenin ilk işevuruk tanımı Gordon (1964: 152) tarafından tek boyutlu bir şekilde tanımlanmıştır. Daha detaylı bir anlatımla, bu tanıma göre göçmen birey sadece bir kültüre aidiyet hissedebilmektedir. Buna karşın son otuz yıldır göç çalışmalarına rehberlik etmiş olan Berry'nin (1990: 202) anlayışına göre kültürleşme iki boyutlu bir kavramdır; yani kültürleşme, göçmenlerin her iki kültüre (öz ve ev sahibi kültür) aidiyet düzeylerine göre değerlendirilmektedir. Ancak hem Gordon'un hem de Berry'nin kültürleşme kavramı sabit bir olguyu vurgulamaktadır. Güncel alan yazında kültürleşen bireylerin iki kültürlü (*bicultural*) benliklerinin sabit değil dinamik bir süreç olabileceği ve bunun sonucunda da kültürleşmenin kategorik değil sürekli bir değişken olarak ve daha da önemlisi bağlamsal olarak değerlendirilebileceği tartışılmaktadır (Aydınlı-Karakulak ve Bender, 2015: 6; Arends-Toth ve van de

Vijver; 2003: 258; Hong, Morris, Chiu ve Benet-Martinez, 2000: 710; Oyserman, 2011: 206). Örneğin, Çin kökenli bir Amerikalının özel hayatında öz kültürleşme yönelimi baskın iken; iş yerinde ev sahibi kültürleşme yönelimi kendini daha çok gösterebilmektedir (Aydınlı-Karakulak ve Bender, 2015: 6). Alan yazında iki kültürlü bireylerde çeşitli manipülasyon ve hazırlama yöntemleri kullanılarak farklı benliklerin ortaya çıktığı görülmüştür (Gardner ve arkadaşları, 1999: 325; Oyserman ve Lee, 2008: 328). Örneğin, katılımcılara benlikle (ben, bana, benim) ve grupla (biz, bize, bizim) ilgili zamirler kullanılarak oluşturulan iki hikaye sunulduğunda benlik zamirlerinin kullanıldığı hikaye koşulunda bireysel, grup zamirlerinin kullanıldığı hikaye koşulunda ise ilişkisel benliğin ortaya çıktığı görülmüştür (Gardner ve arkadaşları, 1999: 324). Benliğin bireysel ya da ilişkisel özellikler göstermesi ise kültürleşme yönelimini değiştirmektedir. Dolayısıyla iki kültürlü bireylerde kültürel benliğin ve bunun bir uzantısı olan kültürleşmenin dinamik bakış açısıyla incelenmesi daha sağlıklı sonuçlar verebilir.

Psikolojik dayanıklılık olgusu güncel alan yazında bir kişilik özelliği yerine öz kaynaklar açısından incelenmektedir (bkz., Güngör ve Perdu, 2017: 1-12; Masten, Cutuli, Herbers ve Reed, 2009: 793-796). Mevcut çalışmada yer alan ölçüm aracı kısa bir form olmakla beraber psikolojik dayanıklılığı öz kaynak çerçevesinde ölçmemektedir. Otobiyografik belleğin de birey için önemli bir öz kaynak olabileceği göz önüne alınarak, gelecek çalışmalarda psikolojik dayanıklılığı bu kapsamda değerlendiren ölçüm araçlarının kullanılması ile daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.

Araştırmada katılımcılardan belli bir otobiyografik anıyı betimlemeleri istenmemiş, geçmişe dair genel hatırlama özellikleri öz bildirim ölçekleri aracılığıyla ölçülmüştür. Bunun sonucunda anıların duygu değeri ve içeriği gibi niteliklerine dair çıkarımlar yapılamamıştır. Bu bağlamda, nicel yöntemlerin yanı sıra otobiyografik anılar katılımcının yönergeye göre ifade ettiği nitel yöntemler de kullanılarak incelendiğinde daha kapsamlı sonuçlar öngörülebilir.

Araştırmanın son sınırlılığı ise bazı değişkenler arası aracılık ilişkilerinin incelenememesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Otobiyografik bellek süreçlerindeki birtakım güçlüklerin bireylerin psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkilediği pek çok araştırmada görülmüştür (örn., Waters ve Fivush, 2015: 446; Waters, 2014: 270). Buna bağlı olarak, otobiyografik bellek süreçlerinde göç deneyiminden kaynaklı görülmesi

muhtemel sorunların otobiyografik bellek aracılığıyla psikolojik sağıık üzerindeki etkisi gelecek çalışmalarda incelenerek alan yazına çok önemli katkılar sunabilir. Mevcut çalışmada otobiyografik bellek özelliklerinin psikolojik sağıık üzerindeki aracı etkisi, sağııklı bir aracılık analizi için görece yeterli katılımcı sayısına ulaşılamaması ve halihazırda pek çok istatistiksel testin yapılması dolayısıyla bu çalışmaya eklenememiştir.



KAYNAKÇA

Abu-Rayya, H. M. ve Abu-Rayya, M. H. (2009). Acculturation, Religious Identity, and Psychological Well-Being Among Palestinians in Israel. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(4): 325-331.

Acar, B. (2020). *Suriyeli Mültecilerde Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyüme İle İlişkili Değişkenler* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Alea, N. ve Bluck, S. (2003). Why Are You Telling Me That? A Conceptual Model of the Social Function of Autobiographical Memory. *Memory*, 11(2): 165-178.

Anakwah, N., Horselenberg, R., Hope, L., Amankwah-Poku, M. ve Van Koppen, P. J. (2020). Cross-Cultural Differences in Eyewitness Memory Reports. *Applied Cognitive Psychology*, 34(2): 504-515.

Antmen, D. (2019). *Türkiye Bağlamında Ulusal Kimlik Özdeşimi ve Suriyeli Mültecilere Karşı Tutum Arasındaki İlişki: Sosyal Temas ve Kontrol Odağı Faktörlerinin Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

Arends-Tóth, J. ve Van De Vijver, F. J. R. (2003). Multiculturalism and Acculturation: Views of Dutch and Turkish-Dutch. *European Journal of Social Psychology*, 33(2): 249–266.

Asvat, Y. ve Malcarne, V. L. (2008). Acculturation and Depressive Symptoms in Muslim University Students: Personal–Family Acculturation Match. *International Journal of Psychology*, 43(2): 114-124.

Aydın, Z. B. (2020). *Suriyeli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Algılanan Sosyal Destek ve Başa Çıkma Stilleri Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.

Aydinli, A. ve Bender, M. (2015). Cultural Priming As A Tool to Understand Multiculturalism and Culture. *Online Readings in Psychology and Culture*: 2(1), 1-21.

Békés, V., Perry, J.C. ve Starrs, C.J. (2017). Resilience in Holocaust Survivors: A Study of Defense Mechanisms in Holocaust Narratives. *J Aggress Maltreat Trauma*. 26: 1072–1089.

Berntsen, D., Hoyle, R. H. ve Rubin, D. C. (2019). The Autobiographical Recollection Test (ART): A Measure of Individual Differences in Autobiographical Memory. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 8(3): 305-318.

Berry, J. W. (1992). Acculturation and Adaptation in A New Society. *International Migration*, 30: 1-16.

Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1): 5–34.

Berry, J. W. (2003). “Conceptual Approaches to Acculturation” *Acculturation: Advances in Theory, Measurement, and Applied Research*. (Ed. K. M. Chun, P. Balls Organista & G. Marín). Washington D.C.: American Psychological Association. s. 17–37.

Berry, J. W. (2005). “Acculturation” *Culture and Human development: The importance of Cross-Cultural Research for the Social Sciences*. (Ed. W. Friedlmeier, P. Chakkarath & B. Schwarz). Erlbaum (UK): Psychology Press Taylor & Francis. s. 291–302.

Berry, J. W. ve Annis, R.C. (1974). Acculturative Stress: The Role of Ecology, Culture and Differentiation. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 5(4): 382-406.

Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. ve Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology*, 55(3): 303-332.

Betancourt, T. S. ve Khan, K. T. (2008). The Mental Health of Children Affected By Armed Conflict: Protective Processes and Pathways to Resilience. *International review of psychiatry*, 20(3): 317-328.

Binay, H. (2016). *Suriye ve Irak'tan Gelen Savaş Mağduru Çocuk ve Genç Mültecilerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMYK). (2019a). Figures At A Glance. <https://www.unhcr.org/afr/figures-at-a-glance.html>, (10.01.2021).

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMYK). (2019b). Syria Regional Refugee Response. https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.255806158.770274184.1555922853-2042394486.1552304866, (10.01.2021).

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (BMYK). (2019c). 2018 In Review. Trends At A Glance. <https://www.unhcr.org/5d08d7ee7.pdf>, (12.01.2021).

Bluck, S. (2003). Autobiographical Memory: Exploring Its Functions in Everyday Life. *Memory*: 11(2), 113-123.

Bluck, S. ve Alea, N. (2008). “Remembering Being Me: The Self-Continuity Function of Autobiographical Memory in Younger and Older Adults” *Self-Continuity: Individual and Collective Perspectives*. (Ed. F. Sani) New York: Psychology Press. s. 55-70

Bluck, S. ve Habermas, T. (2000). The Life Story Schema. *Motivation and Emotion*, 24(2): 121-147.

Bluck, S. ve Levine, L. J. (1998). Reminiscence As Autobiographical Memory: A Catalyst for Reminiscence Theory Development. *Ageing and Society*, 18(2): 185-208.

Bluck, S. ve Liao, H. W. (2013). I Was Therefore I Am: Creating Self-Continuity Through Remembering Our Personal Past. *The International Journal of Reminiscence and Life Review*, 1(1): 7-12.

Bluck, S., Alea, N., Habermas, T. ve Rubin, D. C. (2005). A Tale of Three Functions: The Self-Reported Uses of Autobiographical Memory. *Social Cognition*, 23(1): 91-117.

Borho, A., Viazminsky, A., Morawa, E., Schmitt, G. M., Georgiadou, E., Erim, Y. (2020). The Prevalence and Risk Factors for Mental Distress Among Syrian Refugees in Germany: A Register-Based Follow-Up Study. *BMC Psychiatry*. 20(1): 1-13.

Brewer, W. F. (1986). "What Is Autobiographical Memory?" *Autobiographical Memory*. (Ed. D. C. Rubin) Cambridge University Press. s. 25-49.

Brewin, C. R., Reynolds, M. ve Tata, P. (1999). Autobiographical Memory Processes and the Course of Depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 108(3): 511-517.

Brown, N. R. (2016). Transition Theory: A Minimalist Perspective on the Organization of Autobiographical Memory. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5(2): 128-134.

Bugelski, B.R. (1977). Imagery and Verbal Behavior. *Journal of Mental Imagery*, 1: 39-52.

Buquoi, Y. I. (2019). *Influences of Intergenerational Transmission of Autobiographical Memories on Identity Formation in Immigrant Children* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ohio: The Ohio State University.

Buxbaum, E. (1949). The Role of a Second Language in the Formation of Ego and Superego. *The Psychoanalytic Quarterly*, 18(3): 279-289.

Carta, M. G., Bernal, M., Hardoy, M. C. ve Haro-Abad, J. M. (2005). Migration and Mental Health in Europe. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 1(1): 1-16.

Cicchetti, D. ve Garmezy, N. (1993). Prospects and Promises in the Study of Resilience. *Development and Psychopathology*: 5(4): 497-502.

Coll, C. G., Crnic, K., Lamberty, G., Wasik, B. H., Jenkins, R., Garcia, H. V. ve McAdoo, H. P. (1996). An Integrative Model for the Study of Developmental Competencies In Minority Children. *Child Development*, 67(5): 1891-1914.

Conway, M. A. (2005). Memory and the Self. *Journal of Memory and Language*, 53(4): 594-628.

Conway, M. A. ve Jobson, L. (2012). On the Nature of Autobiographical Memory. *Understanding Autobiographical Memory: Theories and Approaches*. (Ed. D. Berntsen & D.C. Rubin) Cambridge University Press. s. 54-69.

Conway, M. A. ve Pleydell-Pearce, C. W. (2000). The Construction of Autobiographical Memories in the Self-Memory System. *Psychological Review*, 107(2): 261-288.

Conway, M. A., Singer, J. A. ve Tagini, A. (2004). The Self and Autobiographical Memory: Correspondence and Coherence. *Social Cognition*, 22(5): 491-529.

Cross, T. (2003). Culture As A Resource for Mental Health. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(4): 354-359.

Çavuşoğlu, M. (2014). *Otobiyografik Bellek ve Kültürleşme Arasındaki İlişki: Çocukluk Döneminde Göç Eden Yetişkinlerin Benlik Yapıları ve Çocukluk Anıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1): 93-102.

Driscoll, M. W. ve Wierzbicki, M. J. (2012). Predicting Reasons For Experiencing Depression in Pakistani and Palestinian Muslims: The Roles of Acculturation and Religiousness. *Journal of Muslim Mental Health*, 6(2): 39–61.

Dufour, R. ve Kroll, J. F. (1995). Matching Words to Concepts in Two Languages: A Test of the Concept Mediation Model of Bilingual Representation. *Memory & Cognition*, 23(2): 166-180.

Durgunoğlu, A. Y. ve Roediger III, H. L. (1987). Test Differences in Accessing Bilingual Memory. *Journal of Memory and Language*, 26(4): 377-391.

Ece, B. (2018). “Otobiyografik Anıların Yaşam Boyu Dağılımı: Yaşamımızın Hangi Dönemlerini Daha Çok Hangilerini Daha Az Hatırlıyoruz?” *Hayatı Hatırlamak :Otobiyografik Belleğe Bilimsel Yaklaşımlar*. (Ed. S. Gülgöz, B. Ece & S. Öner) İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. s. 86-109.

Ece, B., Ayturk, E., Goktas, N. ve Gulgoz, S. (26 Mart 2021). *On the Factorial Structure of Autobiographical Recollection*. <https://psyarxiv.com/x3mh9/>, (20.04.2021).

Erbaş, G., D. (2020). *Göçe Maruz Kalmış Suriyeli Öğrencilerle Türkiyeli Öğrencilerin Depresyon ve Travma Düzeyleri ile Duygularının İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Erdoğan, M.M. (2019), Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi (1.Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Esposito, A. G. ve Baker-Ward, L. (2016). Immigration, Language Proficiency, and Autobiographical Memories: Lifespan Distribution and Second-Language Access. *Memory*, 24(7): 949-960.

Ewing, K.P. (1990). The Illusion of Wholeness: Culture, Self, and the Experience of Inconsistency. *Ethos*, 18(3): 251–278.

Fırat, M. (2019). *Türklerin Kürtlere ve Suriyelilere Karşı Önyargısı: Temas, Özdeşleşme ve Tehdidin Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Fivush, R. (2007). Maternal Reminiscing Style and Children's Developing Understanding of Self and Emotion. *Clinical Social Work Journal*, 35(1): 37-46.

Fivush, R. (2010). Speaking Silence: The Social Construction of Silence in Autobiographical and Cultural Narratives. *Memory*, 18(2): 88-98.

Fivush, R. (2011). The Development of Autobiographical Memory. *Annual Review of Psychology*, 62: 559-582.

Fivush, R. ve Baker-Ward, L. (2005). The Search for Meaning: Developmental Perspectives on Internal State Language in Autobiographical Memory. *Journal of Cognition and Development*, 6(4): 455-462.

Fivush, R. ve Graci, M. (2017). Memory and Social Identity. *The Routledge Handbook of Philosophy of Memory*, 260: 119-132.

Ford, B. Q., Dmitrieva, J. O., Heller, D., Chentsova-Dutton, Y., Grossmann, I., Tamir, M., Uchida, Y., Koopmann-Holm, B., Floerke, V. A., Uhrig, M., Bokhan, T. ve Mauss,

I. B. (2015). Culture Shapes Whether the Pursuit of Happiness Predicts Higher or Lower Well-Being. *Journal of Experimental Psychology: General*, 144(6): 1053–1062.

Garcia, D. (2014). La Vie En Rose: High Levels of Well-Being and Events Inside and Outside Autobiographical Memory. *Journal of Happiness Studies*, 15(3): 657-672.

Gardner, W. L., Gabriel, S. ve Lee, A. Y. (1999). “I” Value Freedom, but “We” Value Relationships: Self-Construal Priming Mirrors Cultural Differences in Judgment. *Psychological Science*, 10(4): 321-326.

Gordon, M. (1964). Assimilation in American Life. New York: Oxford University Press. s. 391–393.

Graham, B., Herlihy, J. ve Brewin, C. R. (2014). Overgeneral Memory in Asylum Seekers and Refugees. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 45(3): 375-380.

Graves, T. D. (1967). Psychological Acculturation in a Tri-Ethnic Community. *Southwestern Journal of Anthropology*, 23(4): 337-350.

Greenson, R. R. (1950). The Mother Tongue and The Mother. *International Journal of Psycho-Analysis*, 31: 18-23.

Greenwald, A. G. ve Pratkanis, A. R. (1984). “The Self” *Handbook of Social Cognition*. (Ed. R. S. Wyer Jr. ve T. K. Srull) Erlbaum (UK): Lawrence Erlbaum Associates Publishers. s. 129–178.

Grinberg, L. ve Grinberg, R. (1984). A Psychoanalytic Study of Migration: Its Normal and Pathological Aspects. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 32(1): 13-38.

Grinberg, L. ve Grinberg, R. (1989). *Psychoanalytic Perspectives on Migration and Exile*. Yale University Press. s. 110-116.

Grosjean, F. (1998). Studying Bilinguals: Methodological and Conceptual Issues. *Bilingualism: Language and Cognition*, 1(2): 131–149.

Güngör, D. ve Perdu, N. (2017). Resilience and Acculturative Pathways Underlying Psychological Well-being of Immigrant Youth. *International Journal of Intercultural Relations*, 56: 1-12.

Habermas, T. ve Köber, C. (2015). Autobiographical Reasoning in Life Narratives Buffers The Effect of Biographical Disruptions On The Sense of Self-Continuity. *Memory*, 23(5): 664-674.

Hallford, D. J. ve Mellor, D. (2016). Brief Reminiscence Activities Improve State Well-Being and Self-Concept in Young Adults: A Randomised Controlled Experiment. *Memory*, 24(10): 1311-1320.

Han L., Berry J. W. ve Zheng Y. (2016) The Relationship of Acculturation Strategies to Resilience: The Moderating Impact of Social Support among Qiang Ethnicity following the 2008 Chinese Earthquake. *PLoS ONE*, 11(10): 1-16.

Hitchcock, C., Rudokaite, J., Patel, S., Smith, A., Kuhn, I., Watkins, E. ve Dalglish, T. (2019). Role of Autobiographical Memory in Patient Response to Cognitive Behavioural Therapies for Depression: Protocol of an Individual Patient Data Meta-Analysis. *BMJ open*, 9(6): 1-7.

Hong, Y. Y., Morris, M. W., Chiu, C. Y. ve Benet-Martinez, V. (2000). Multicultural Minds: A Dynamic Constructivist Approach to Culture and Cognition. *American Psychologist*, 55(7): 709-720.

H nler, O. S. (2007). *Factors Related to Psychological Problems and Life Satisfaction of Newcomer Turkish Immigrants in the Netherlands* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Hwang, W. C. ve Ting, J. Y. (2008). Disaggregating the Effects of Acculturation and Acculturative Stress on the Mental Health of Asian Americans. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 14(2): 147-154.

International Migration of Organization (IOM). G   Terimleri S  zl  ğ . https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf, (20.03.2021).

International Organization of Migration (IOM). World Migration Report 2020. https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf, (20.03.2021).

Javier, R. A. (1995). Vicissitudes of Autobiographical Memories in a Bilingual Analysis. *Psychoanalytic Psychology*, 12(3): 429-438.

Javier, R.A., Barroso, F. ve Munoz, M.A. (1993). Autobiographical Memory in Bilinguals. *Journal of Psycholinguistic Research*, 22: 319–338.

Javier, R.A. ve Marcos, L.R. (1989). The Role of Stress on the Language Independence and Code-switching Phenomenon. *Journal of Psycholinguistic Research*, 18: 449–472.

Ji, P. ve Duan, C. (2006). The Relationship Among Acculturation, Acculturation Stress, and Depression For A Korean And A Korean-American Sample. *Asian J. Couns.* 13: 235–270.

Kaya, A. (2014). Türkiye’de Güç ve Uyum Tartışmaları: Geçmişe Dönük Bir Bakış. *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 5(14): 11-28.

Kaya, E., Kiliç, C., Çaman, Ö. K. ve Üner, S. (2019). Posttraumatic Stress and Depression Among Syrian Refugees Living in Turkey: Findings From An Urban Sample. *The Journal Of Nervous And Mental Disease*, 20(12): 995-1000.

Keles, S., Friborg, O., Idsoe, T., Sirin, S. ve Oppedal, B. (2018). Resilience and Acculturation Among Unaccompanied Refugee Minors. *International Journal of Behavioral Development*, 42(1): 52-63.

King, L. A., Scollon, C. K., Ramsey, C. ve Williams, T. (2000). Stories of Life Transition: Subjective Well-Being and Ego Development in Parents of Children With Down Syndrome. *Journal of Research in Personality*, 34(4): 509-536.

Kirschner, K. (2008). *The Relationship Between Autobiographical Memory and Acculturation: How Identity Reconstruction Gets Represented in the Memories of Immigrants*. (Yayınlanmamış Lisans Tezi). New York: Cornell University.

Kroll, J. F. ve Sholl, A. (1992). Lexical and Conceptual Memory in Fluent and Nonfluent Bilinguals. *Advances in psychology*, 83: 191-204.

Kuyken, W. ve Dalglish, T. (1995). Autobiographical Memory and Depression. *British journal of Clinical Psychology*, 34(1): 89-92.

Larsen, S. F., Schrauf, R. W., Fromholt, P. ve Rubin, D. C. (2002). Inner Speech and Bilingual Autobiographical Memory: A Polish-Danish Cross-Cultural Study. *Memory*, 10(1): 45-54.

Lazarus, R. S. ve Folkman, S. (1986). "Cognitive Theories of Stress and the Issue of Circularity" *Dynamics of Stress. Physiological, Psychological, and Social Perspectives*. (Ed. M. H. Appley & R. Trumbull) Boston: Springer. s. 63-80.

Lee, S. (2019). *Saliency of One's Heritage Culture: Asian Cultural Values and Its Interconnections with Collective Self-Esteem and Acculturation/Enculturation As*

Predictor of Psychological Well-Being of People of Chinese Descent (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ohio: The Ohio State University.

Marian, V. ve Neisser, U. (2000). Language-Dependent Recall of Autobiographical Memories. *Journal of Experimental Psychology: General*, 129(3): 361-368.

Markus, H. (1977). Self-Schemata and Processing Information About the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(2): 63-78.

Markus, H. R. ve Kitayama, S. (1991). Culture and The Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2): 224-253.

Masten, A. S., Best, K. M., ve Garmezy, N. (1990). Resilience and Development: Contributions From the Study of Children Who Overcome Adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4): 425-444.

Masten, A. S., Cutuli, J. J., Herbers, J. E. ve Reed, M. G. J. (2009). "Resilience in Development" *Handbook of Positive Psychology*. (Ed. C. R. Synder & S. J. Lopez) New York: Oxford University Press. s. 793-796.

Matsumoto, A. ve Stanny, C. (2006). Language-Dependent Access to Autobiographical Memory in Japanese-English Bilinguals and US Monolinguals. *Memory*, 14(3): 378-390.

McCormack, P. D. (1979). Autobiographical Memory in the Aged. *Canadian Journal of Psychology/Revue Canadienne de Psychologie*, 2: 118-124.

Meghani, D. T. ve Harvey, E. A. (2016). Asian Indian International Students' Trajectories of Depression, Acculturation, and Enculturation. *Asian American Journal of Psychology*, 7(1): 1-14.

Passer M.W. ve Smith, R.E. (2004). *Psychology: The Science of Mind and Behavior*. Boston: McGraw-Hill Higher Education. s. 1-816.

Miller, A. M. ve Chandler, P. J. (2002). Acculturation, Resilience, and Depression in Midlife Women From the Former Soviet Union. *Nursing Research*, 51(1): 26-32.

Morgan, J. (2010). Autobiographical Memory Biases in Social Anxiety. *Clinical Psychology Review*, 30(3): 288-297.

Mortensen, L., Berntsen, D. ve Bohn, O. S. (2015). Retrieval of Bilingual Autobiographical Memories: Effects of Cue Language and Cue Imageability. *Memory*, 23(2): 138-156.

Motti-Stefanidi, F. (2019). Resilience Among Immigrant Youths: Who Adapts Well, and Why?. *Current Directions in Psychological Science*, 28(5): 510-517.

Motti-Stefanidi, F. ve Masten, A. S. (2013). School Success and School Engagement of Immigrant Children and Adolescents. *European Psychologist*, 18(2): 126-135.

Movahedi, S. (1996). Metalinguistic Analysis of Therapeutic Discourse: Flight Into a Second Language When the Analyst and The Analysand Are Multilingual. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 44(3): 837–862.

Needham, B. L., Mukherjee, B., Bagchi, P., Kim, C., Mukherjee, A., Kandula, N. R. ve Kanaya, A. M. (2018). Acculturation Strategies And Symptoms of Depression: The Mediators Of Atherosclerosis in South Asians Living in America (MASALA) Study. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 20(4): 792-798.

Neto, F. (2002). Acculturation Strategies Among Adolescents from Immigrant Families in Portugal. *International Journal of Intercultural Relations*, 26(1): 17-38.

Oyserman, D. (2011). Culture As Situated Cognition: Cultural Mindsets, Cultural Fluency, and Meaning Making. *European Review of Social Psychology*, 22(1): 164-214.

Oyserman, D. ve Lee, S. W. (2008). Does Culture Influence What and How We Think? Effects of Priming Individualism and Collectivism. *Psychological Bulletin*, 134(2): 311-342.

Padır, M. A. (2019). *Suriyeli Mülteciler Bağlamında Zenofobinin İncelenmesi: Algılanan Tehditler ve Sosyal Temanın Rolü* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Pak, Ş. (2019). *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Yetişkin Suriyelilerde Psikolojik Dayanıklılık ve İlişkili Etkenler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Şehir Üniversitesi.

Palombo, D. J., Williams, L. J., Abdi, H. ve Levine, B. (2013). The Survey of Autobiographical Memory (SAM): A Novel Measure of Trait Mnemonics in Everyday Life. *Cortex*, 49(6): 1526-1540.

Panter-Brick, C., Grimon, M. P., Kalin, M. ve Eggerman, M. (2015). Trauma Memories, Mental Health, and Resilience: A Prospective Study of Afghan Youth. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(7): 814-825.

Petta, A.M., Kiaris, F., Aragona, M., Begotaraj, E., Carrer, E.G., Curcio, V., Lai, C. ve Spitoni, G. F. (2018). Cultural Adaptation of the Lifespan Memory Interview in the Asylum Seekers (LMI-AS). *Dialog Philos Mental Neuro Sci*, 11:19–31.

Philippe, F. L., Lecours, S. ve Beaulieu-Pelletier, G. (2009). Resilience and Positive Emotions: Examining The Role Of Emotional Memories. *Journal of personality*, 77(1): 139-176.

Rabkin, J. G., Remien, R., Williams, J. B. ve Katoff, L. (1993). Resilience in Adversity Among Long-term Survivors of AIDS. *Psychiatric Services*, 44(2): 162-167.

Rapee, R. M. ve Heimberg, R. G. (1997). A Cognitive-Behavioral Model of Anxiety In Social Phobia. *Behaviour Research and Therapy*, 35(8): 741-756.

Redfield, R., Linton, R. ve Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the Study of Acculturation. *American Anthropologist*, 38(1): 149-152.

Robinson, J. A. (1986). “Autobiographical Memory: A Historical Prologue” *Autobiographical Memory* (Ed. D. C. Rubin). Cambridge (UK): Cambridge University Press. s. 19–24.

Rubin, D. C. (2005). A Basic-Systems Approach to Autobiographical Memory. *Current Directions in Psychological Science*, 14(2): 79-83.

Ryder, A. G., Alden, L. E. ve Paulhus, D. L. (2000). Is Acculturation Unidimensional or Bidimensional? A Head-to-Head Comparison in the Prediction of Personality, Self-Identity, and Adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(1): 49-65.

Sam, D. L. ve Berry, J. W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4): 472-481.

Sam, D. L., Vedder, P., Liebkind, K., Neto, F. ve Virta, E. (2008). Immigration, Acculturation and the Paradox of Adaptation in Europe. *European Journal of Developmental Psychology*, 5(2): 138-158.

Sarıçam, H. (2018). The Psychometric Properties of Turkish Version of Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) in Healthy Control and Clinical Samples. *Journal of Cognitive Behavioral Psychotherapy and Research*, 7(1): 19–30.

Searle, W. ve Ward, C. (1990). The Prediction of Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross-Cultural Transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 14(4): 449-464.

Schieffelin, B. B. ve Ochs, E. (1986). Language Socialization. *Annual Review of Anthropology*, 15(1): 163-191.

Schrauf, R. W. ve Rubin, D. C. (1998). Bilingual Autobiographical Memory in Older Adult Immigrants: A Test Of Cognitive Explanations of the Reminiscence Bump and the Linguistic Encoding of Memories. *Journal of Memory and Language*, 39(3): 437-457.

Schrauf, R. W. (2000). Bilingual Autobiographical Memory: Experimental Studies and Clinical Cases. *Culture & Psychology*, 6(4): 387-417.

Schrauf, R. W. ve Rubin, D. C. (2001). Effects of Voluntary Immigration on the Distribution of Autobiographical Memory Over the Lifespan. *Applied Cognitive Psychology: The Official Journal of the Society for Applied Research in Memory and Cognition*, 15(7): 75-88.

Schwartz, S. J., Waterman, A. S., Umaña-Taylor, A. J., Lee, R. M., Kim, S. Y., Vazsonyi, A. T., Huynh, Q.-L., Whitbourne, S. K., Park, I. J. K., Hudson, M., Zamboanga, B. L., Bersamin, M. M. ve Williams, M. K. (2013). Acculturation and Well-Being Among College Students from Immigrant Families. *Journal of Clinical Psychology*, 69(4): 298–318.

Sedikides, C., Wildschut, T. ve Baden, D. (2004). “Nostalgia: Conceptual Issues and Existential Functions” *Handbook of Experimental Existential Psychology* (Ed. J. Greenberg, S. L. Koole, & T. Pyszczynski), Guilford Press. s. 200–214.

Speer, M. E. ve Delgado, M. R. (2017). Reminiscing About Positive Memories Buffers Acute Stress Responses. *Nature Human Behaviour*, 1(5): 1-9.

Starck, A., Gutermann, J., Schouler-Ocak, M., Jesuthasan, J., Bongard, S. ve Stangier, U. (2020). The Relationship of Acculturation, Traumatic Events and Depression in Female Refugees. *Frontiers in Psychology*, 11: 1-11.

Steel, Z., Silove, D., Phan, T. ve Bauman, A. (2002). Long-term Effect of Psychological Trauma On The Mental Health of Vietnamese Refugees Resettled in Australia: A Population-Based Study. *The Lancet*, 360(9339): 1056-1062.

Suárez-Orozco, C., Motti-Stefanidi, F., Marks, A. ve Katsiaficas, D. (2018). An Integrative Risk and Resilience Model for Understanding the Adaptation of Immigrant-Origin Children and Youth. *American Psychologist*, 73(6): 781-796.

Turjeman, H., Mesch, G. ve Fishman, G. (2008). The Effect of Acculturation On Depressive Moods: Immigrant Boys and Girls During Their Transition From Late Adolescence to Early Adulthood. *International Journal of Psychology*, 43(1): 32-44.

Tulving, E. ve Thomson, D. M. (1973). Encoding Specificity and Retrieval Processes in Episodic Memory. *Psychological Review*, 80(5): 352.

Uzer, T. (2018). “Nasıl Hatırlarız, Nasıl Unuturuz: Kuramsal Yaklaşımlar” *Hayatı Hatırlamak :Otobiyografik Belleğe Bilimsel Yaklaşımlar*. (Ed. S. Gülgöz, B. Ece & S. Öner) İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları. s. 71-88.

Üner Yanılmaz S. (2019). *Suriyelilere Yönelik Önyargı: Yaş, Ahlaki Algı, Grup Özdeşleşmesi ve Temasın Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Vedder, P., Sam, D. L. ve Liebkind, K. (2007). The Acculturation and Adaptation of Turkish Adolescents in North-Western Europe. *Applied Development Science*, 11(3): 126-136.

Wagnild, G. M. ve Young, H. M. (1993). Development and Psychometric Evaluation of the Resilience Scale. *Journal of Nursing Measurement*, 1(2): 165–178.

Walker, W. R., Vogl, R. J. ve Thompson, C. P. (1997). Autobiographical Memory: Unpleasantness Fades Faster Than Pleasantness Over Time. *Applied Cognitive Psychology: The Official Journal of the Society for Applied Research in Memory and Cognition*, 11(5): 399-413.

Wang, Q. (2004). The Emergence of Cultural Self-Constructs: Autobiographical Memory and Self-Description in European American and Chinese Children. *Developmental Psychology*, 40(1): 3-15.

Wang, Q. (2011). Autobiographical Memory and Culture. *Online Readings in Psychology and Culture*, 5(2): 1-12.

Waters, T. E. (2014). Relations Between the Functions of Autobiographical Memory and Psychological Wellbeing. *Memory*, 22(3): 265-275.

Waters, T. E. ve Fivush, R. (2015). Relations Between Narrative Coherence, Identity, and Psychological Well-Being in Emerging Adulthood. *Journal of Personality*, 83(4): 441-451.

Weine, S.M., Becker, D.F., McGlashan, T.H., Laub, D., Lazrove, S., Vojvoda, D. ve Hyman, L. (1995). Psychiatric Consequences of “Ethnic Cleansing”: Clinical Assessments and Trauma Testimonies Of Newly Resettled Bosnian Refugees. *Am J Psychiatry*. 152: 536–542.

Wildschut, T., Sedikides, C. ve Alowidy, D. (2019). Hanin: Nostalgia Among Syrian Refugees. *European Journal of Social Psychology*, 49(7): 1368-1384.

Williams, H. L., Conway, M. A. ve Cohen, G. (2008). “Autobiographical memory” *Memory in the Real World* (Ed. G. Cohen & M. A. Conway). Psychology Press. s. 21–90.

Williams, J. M. G. ve Scott, J. (1988). Autobiographical Memory in Depression. *Psychological Medicine*, 18(3): 689-695.

Wittekind, C. E., Jelinek, L., Kleim, B., Muhtz, C., Moritz, S. ve Berna, F. (2017). Age Effect On Autobiographical Memory Specificity: A Study On Autobiographical Memory Specificity in Elderly Survivors of Childhood Trauma. *Journal Of Behavior Therapy And Experimental Psychiatry*, 54: 247-253.

Wu, Q., Ge, T., Emond, A., Foster, K., Gatt, J. M., Hadfield, K., Mason-Jones, A. J., Reid, S., Theron, L., Ungar, M. ve Wouldes, T. A. (2018). Acculturation, Resilience, and the Mental Health of Migrant Youth: A Cross-Country Comparative Study. *Public Health*, 162: 63-70.

Yılmaz, Ö., Hakan, B. O. Z. ve Arslan, A. (2017). Depresyon Anksiyete Stres Ölçeğinin (DASS 21) Türkçe Kısa Formunun Geçerlilik-Güvenilirlik Çalışması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 78-91.

Yurtbakan, T. (2019). *Suriyelilere Yönelik Tutumlarda Hayali Temasın Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2): 1685-1704.

Zagefka, H. ve Brown, R. (2002). The Relationship Between Acculturation Strategies, Relative Fit and Intergroup Relations: Immigrant-Majority Relations in Germany. *European Journal of Social Psychology*, 32(2): 171-188.



EKLER

EK 1: Türkçe Katılımcı Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Psikoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi Psikolog Hilal Ersoy önderliğinde ve Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu danışmanlığında yürütülmektedir. Amacımız, **Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin göç deneyimi ile kişisel anıları arasındaki ilişkiyi** incelemektir.

Bu çalışmada sizlere göç deneyimlerinize, psikolojik sağlığınıza ve kişisel anılarınıza yönelik kimi sorular soracağız. Anketlerin nasıl cevaplanacağıyla ilgili olarak her anketin başında bilgi verilmiştir.

Kişisel anılarınıza dair sorular, göç öncesi ve göç sonrası deneyimlerinizi içerecek şekilde iki defa uygulanacaktır.

Tüm soruların cevaplanması yaklaşık **10-15 dakika** sürmekte olup, herhangi bir süre kısıtlaması bulunmamaktadır.

Elde edilen veriler konuya ilişkin bilimsel bilgiyi arttırmak için toplu olarak değerlendirilecek, kişilere özel bir inceleme yapılmayacaktır. Bu nedenle kimlik bilgileriniz sorulmamıştır. **Tüm cevaplarınız gizli tutulacaktır.**

Bu araştırmaya katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz. Eğer katılmaya karar vererseniz, ancak araştırma esnasında fikrinizi değiştirirseniz hiçbir neden göstermeksizin araştırmadan ayrılabilirsiniz. Eğer isterseniz, sizden edinilen tüm bilgiler imha edilecektir.

Katıldığınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bu çalışma kapsamında kullanılmasını kabul ediyorum.

Tarih:

İmza/Paraf:

EK 2: Türkçe Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyet (Lütfen uygun seçeneği işaretleyin): Erkek ☐ Kadın ☐ Diğer ☐
2. Yaş (Lütfen yandaki boşluğa kaç yaşında olduğunuzu veya doğum tarihinizi yazınız): _____
3. Medeni Hali: Bekâr ☐ Evli ☐ Boşanmış ☐ Nişanlı ☐ Diğer ☐
4. Yaşamınız Boyunca En Uzun Süreyle Bulunduğunuz Yer:
Kırsal ☐ Şehir ☐ Büyükşehir ☐
5. Türkiye'ye Kaç Yılında Göç Ettiniz?: _____
6. Kaç kardeşsiniz? _____
7. Aile evinizde yaşayan bireyler kimler?
Anne ☐ Baba ☐ Kız kardeş ☐ Erkek kardeş ☐ Büyükanne ve büyükbaba ☐ Başka bir akraba ☐ (Yandaki boşluğa yazınız) _____
8. Eğitim Durumunuz (En son mezun olduğunuz okul):
İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Resmi bir eğitimim yok ☐
9. Etnik Köken: Arap ☐ Kürt ☐ Türk ☐ Diğer (belirtiniz): _____
10. Dini İnancınız (varsa ait hissettiğiniz mezhep ile birlikte): _____
11. Lütfen yandaki boşluğa mesleğinizi yazınız: _____
12. Lütfen çalışma durumunuzla ilgili size en uygun şıkkı işaretleyiniz:
Düzenli çalışıyorum ☐ Düzensiz çalışıyorum ☐ İşsizim ☐
13. Ailenizin toplam aylık kazancı kaç liradır?: _____
14. Bireysel olarak aylık geliriniz kaç liradır? _____
15. İmkânınız olsa Suriye'ye geri dönmeyi düşünür müsünüz? Evet ☐ Hayır ☐
16. Aynı mahallede yaşadığım komşularımın (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)
Hepsi Türk'tür ☐ Çoğu Türk'tür ☐ Hepsi Suriyelidir ☐ Çoğu Suriyelidir ☐
17. Beraber vakit geçirdiğim kişilerin (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)
Hepsi Türk'tür ☐ Çoğu Türk'tür ☐ Hepsi Suriyelidir ☐ Çoğu Suriyelidir ☐
18. Takip ettiğim medya kaynaklarının (Seçeneklerden birini işaretleyiniz)
Hepsi Türkçedir ☐ Çoğu Türkçedir ☐ Hepsi Arapçadır ☐ Çoğu Arapçadır ☐
19. Lütfen Türkçeyi nasıl öğrendiğinizi belirtiniz:
Okulda ☐ Dil Kursunda ☐ Kendi kendime ☐ Zaten biliyordum ☐

20. Günlük hayatınızda Türkçeyi ne sıklıkta kullanmaktasınız?

Çok fazla ☐ Orta sıklıkta ☐ Az ☐ Çok az ☐

21. Günlük hayatınızda Arapçayı ne sıklıkta kullanmaktasınız?

Çok fazla ☐ Orta sıklıkta ☐ Az ☐ Çok az ☐

22. Lütfen aşağıdaki tabloda dil bilginizle ilgili size en uygun rakamı işaretleyiniz

	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi
Türkçeyi anlama seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi okuma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi yazma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Türkçeyi konuşma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı anlama seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı okuma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı yazma seviyeniz:	1	2	3	4	5
Arapçayı konuşma seviyeniz:	1	2	3	4	5

EK 3: Türkçe Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği - Kısa Formu

Lütfen aşağıdaki cümleleri okuyunuz, <u>bugün dahil geçtiğimiz haftayı düşünerek</u> her bir ifadenin size ne kadar uyduğunu belirten rakamı işaretleyiniz.	Bana hiç uygun değil	Bana biraz uygun	Bana genellikle uygun	Bana tamamen uygun
1. Ağzımda kuruluk olduğunu fark ettim	0	1	2	3
2. Soluk almada zorluk çektim (örneğin fizik egzersiz yapmadığım halde aşırı hızlı nefes alma, nefessiz kalma gibi)	0	1	2	3
3. Geçerli bir neden olmadığı halde korktuğumu hissettim	0	1	2	3
4. Panik haline yakın olduğumu hissettim	0	1	2	3
5. Panikleyip kendimi aptal durumuna düşüreceğim durumlar nedeniyle endişelendim	0	1	2	3
6. Vücudumda (örneğin ellerimde) titremeler oldu.	0	1	2	3
7. Fiziksel egzersiz söz konusu olmadığı halde kalbimin hareketlerini hissettim (kalp atışlarımın hızlandığını veya düzensizleştiğini hissettim)	0	1	2	3
8. Hiç olumlu duygu yaşayamadığımı fark ettim	0	1	2	3
9. Hiçbir beklentimin olmadığı hissine kapıldım	0	1	2	3
10. Birey olarak değersiz olduğumu hissettim	0	1	2	3
11. Hayatın değersiz olduğumu hissettim	0	1	2	3
12. Kendimi perişan ve hüzünlü hissettim	0	1	2	3
13. Hiçbir şey bende heyecan uyandırmıyordu	0	1	2	3
14. Bir iş yapmak için gerekli olan ilk adımı atmada zorlandım	0	1	2	3
15. Olaylara aşırı tepki vermeye meyilliyim	0	1	2	3
16. Kendimi gevşetip salıvermek zor geldi	0	1	2	3
17. Sinirsel enerjimi çok fazla kullandığımı hissettim.	0	1	2	3
18. Alıngan olduğumu hissettim	0	1	2	3
19. Gevşeyip rahatlamakta zorluk çektim	0	1	2	3
20. Beni yaptığım işten alıkoyan şeylere dayanamıyordum	0	1	2	3
21. Kışkırtılmakta olduğumu hissettim	0	1	2	3

EK 4: Türkçe Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler sizin psikolojik sağlamlığınızla ilgilidir. Lütfen her cümle için size en çok uyduğunu düşündüğünüz rakamı işaretleyiniz.

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Tamamen uygun
1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	1	2	3	4	5
2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	1	2	3	4	5
4. Kötü birşeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.	1	2	3	4	5
5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	1	2	3	4	5
6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.	1	2	3	4	5

EK 5: Türkçe Otobiyografik Bellek Anketi Gelecek Formu

Aşağıdaki cümleler, gelecek zamanda yaşanması muhtemel olayları nasıl hayal ettiğimiz ile ilgilidir. Lütfen aşağıdaki ifadelerin geleceği düşündüğünüz zaman sizi ne kadar yansıttığını 1’den 5’e kadar puanlayarak belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde, bu olay zihnimde belirli bir zamanda ve yerde canlanır.	1	2	3	4	5
2. Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde olayın nasıl bir mekanda ve yerleşik düzende olduğunu gözümde canlandırabilirim.	1	2	3	4	5
3. Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde insanları ve nasıl göründüklerini gözümde canlandırabilirim.	1	2	3	4	5
4. Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde nasıl hissedebileceğimi tahmin edebilirim.	1	2	3	4	5
5. Gelecekteki bir olayı hayal ettiğimde gözümde resimler (örneğin, insanlar, nesneler vb.) canlandırabilirim.	1	2	3	4	5
6. Gelecekte olabilecek bazı olayları detaylı hayal etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5

EK 6: Türkçe Anı Paylaşım Pratikleri

1. Aile üyeleri arasında göç öncesine ait anılarınız ne sıklıkla paylaşılır?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Hemen her zaman ☐

2. Aile içerisinde Türkiye'ye göç ettikten sonraki anılarınız ne sıklıkla paylaşılır?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Hemen her zaman ☐

3. Aile içerisinde hangi tür anıları paylaştığınızı işaretleyiniz (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Bebeklik ve çocukluk hikâyeleri
- ☐ Okul anıları
- ☐ Aile atalarının hikâyeleri
- ☐ Akrabalar arası yaşanan olaylar
- ☐ Tarihsel olarak önemli dönemlerde aile üyelerinin başından geçen olaylar
- ☐ Savaş anıları
- ☐ Son dönem yaşanmış günlük olaylar
- ☐ Diğer: _____

4. Aile içerisinde Türkiye'ye göç etmeden önceki anıların baskın duygusu nedir?

Mutluluk ☐ Özlem ☐ Öfke ☐ Hüzün ☐ Diğer ☐

☐ _____

5. Aile içerisinde Türkiye'ye göç ettikten sonraki anıların baskın duygusu nedir?

Mutluluk ☐ Özlem ☐ Öfke ☐ Hüzün ☐ Diğer ☐ _____

6. Anne-babanız, bebekliğinize ve çocukluğunuza dair ilkleri (yürümeye, konuşmaya başlama gibi) içeren anıları sizinle paylaşır mı?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Her zaman ☐

7. Aile içi anı paylaşımında olayın tarihinden bahseder misiniz?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Her zaman ☐

8. Aile içi anı paylaşımında olayın içindeki diğer kişilerden bahseder misiniz?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Her zaman ☐

9. Aile içi anı paylaşımında olayın geçtiği yerden bahseder misiniz?

Asla ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sıklıkla ☐ Her zaman ☐

10. Anılarınızı aile üyelerinden en çok kime anlatırsınız? _____

11. Türkiye'ye göç etmeden önceki anılarınızı en çok hangi grubun üyeleriyle paylaşırsınız?

Türklerle ☐ Suriyelilerle ☐

12. Türkiye'ye göç ettikten sonraki anılarınızı en çok hangi grubun üyeleriyle paylaşırsınız?

Türklerle ☐ Suriyelilerle ☐

EK 7: Türkçe Göç Öncesi Otobiyografik Hatırlama Anketi

Aşağıdaki cümleler, geçmişte yaşadığımız olaylara dair hatırladıklarımız hakkındadır. Sizden her bir cümleyi **Surive'deki yaşamınızı düşünerek** cevaplamanızı istiyoruz. Bu nedenle, soruları okumadan önce Suriye'deki hayatınıza dair düşünmeniz için birkaç dakika ara veriniz ve Türkiye'ye göç etmeden önceki anılarınızı anımsadıktan sonra sorularımızı cevaplandırmaya başlayınız. Aşağıdaki ifadelerin göç etmeden önceki anılarınızı hatırlama biçimini ne kadar yansıttığını her soru için aşağıdaki numaralardan birini işaretleyerek belirtiniz.

	Kesinlikle yanlış	Büyük oranda yanlış	Kısmen yanlış	Kararsızım	Kısmen doğru	Büyük oranda doğru	Kesinlikle doğru
1. Göç öncesi geçmiş olaylara dair anılarım çok detaylıdır.	1	2	3	4	5	6	7
2. Göç öncesi geçmişe dair anılarım, bana iyi bir hikaye ve betimleme gibi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Göç öncesi geçmiş anılarımı hatırlarken, sanki onları tekrardan yaşıyormuş gibi olurum.	1	2	3	4	5	6	7
4. Çoğu zaman zihnimde göç öncesi geçmiş olaylara döner ve onlar hakkında düşünür veya konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
5. Göç öncesi geçmiş olaylara dair anılarımda eylemlerin, nesnelerin ve insanların olayın içerisinde nerede konumlandığını hatırlarım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Göç öncesi geçmiş olayları hatırlarken onları zihnimde görebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
7. Göç öncesi geçmiş olaylara dair anılarım, hayat hikayemin merkezi bir parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7

Lütfen aşağıdaki ifadelerin Türkiye'ye göç etmeden önceki anılarınızı hatırlama biçimini ne kadar yansıttığını her soru için aşağıdaki numaralardan birini işaretleyerek belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Göç öncesi bazı olayları tek tek ya da detaylı hatırlamak bana zor gelir.	1	2	3	4	5
2. Göç öncesi olayları hatırlarken ayrıntıların sırasını belirlemekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
3. Göç öncesi olayları hatırlarken genellikle çevrede bulunan nesneleri hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
4. Göç öncesi olayları hatırlarken genellikle ne giymekte olduğumu hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
5. Göç öncesi geçmiş olayları hatırlama becerime çok güvenirim.	1	2	3	4	5
6. Göç öncesi olayları çok ayrıntılı hatırlarım.	1	2	3	4	5
7. Göç öncesi olayları hatırlarken genellikle haftanın hangi günü olduğunu hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
8. Göç öncesi olayları hatırlarken, genellikle insanları, nasıl göründüklerini veya ne giymekte olduklarını hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5

EK 8: Türkçe Göç Sonrası Otobiyografik Hatırlama Anketi

Lütfen aşağıdaki cümleleri **Türkiye’deki yaşamınızı düşünerek** cevaplayınız. Bu nedenle, soruları okumadan önce Türkiye’deki hayatınıza dair düşünmeniz için birkaç dakika ara veriniz ve Türkiye’ye göç ettikten sonraki anılarınızı anımsadıktan sonra sorularımızı cevaplandırmaya başlayınız. Aşağıdaki ifadelerin göç etmeden sonraki anılarınızı hatırlama biçimini ne kadar yansıttığını her soru için aşağıdaki numaralardan birini işaretleyerek belirtiniz.

	Kesinlikle yanlış	Büyük oranda yanlış	Kısmen yanlış	Kararsızım	Kısmen doğru	Büyük oranda doğru	Kesinlikle doğru
1. Göç sonrası Türkiye’de yaşadığım geçmiş olaylara dair anılarım çok detaylıdır.	1	2	3	4	5	6	7
2. Göç sonrası Türkiye’deki geçmişime dair anılarım, bana iyi bir hikaye ve betimleme gibi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Göç sonrası yaşantılarıma dair geçmiş anılarımı hatırlarken, sanki onları tekrardan yaşıyormuş gibi olurum.	1	2	3	4	5	6	7
4. Çoğu zaman zihnimde göç sonrası geçmiş olaylara döner ve onlar hakkında düşünür veya konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
5. Göç sonrası geçmiş olaylara dair anılarımda eylemlerin, nesnelerin ve insanların olayın içerisinde nerede konumlandığını hatırlarım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Göç sonrası geçmiş olayları hatırlarken onları zihnimde görebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
7. Göç sonrası geçmiş olaylara dair anılarım, hayat hikayemin merkezi bir parçasıdır.	1	2	3	4	5	6	7

Aşağıdaki cümleler, geçmişte yaşadığımız olaylara dair hatırladıklarımız hakkındadır. Sizden her bir cümleyi **Türkiye’deki yaşamınızı düşünerek** cevaplamanızı istiyoruz. Lütfen aşağıdaki ifadelerin göç ettikten sonraki anılarınızı hatırlama biçimini ne kadar yansıttığını her soru için aşağıdaki numaralardan birini işaretleyerek belirtiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Göç sonrası bazı olayları tek tek ya da detaylı hatırlamak bana zor gelir.	1	2	3	4	5
2. Göç sonrası olayları hatırlarken ayrıntıların sırasını belirlemekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
3. Göç sonrası olayları hatırlarken genellikle çevrede bulunan nesneleri hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
4. Göç sonrası olayları hatırlarken genellikle ne giymekte olduğumu hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
5. Göç sonrası geçmiş olayları hatırlama becerime çok güvenirim.	1	2	3	4	5
6. Göç sonrası olayları çok ayrıntılı hatırlarım.	1	2	3	4	5
7. Göç sonrası olayları hatırlarken genellikle haftanın hangi günü olduğunu hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5
8. Göç sonrası olayları hatırlarken, genellikle insanları, nasıl göründüklerini veya ne giymekte olduklarını hatırlayabilirim.	1	2	3	4	5

EK 9: Türkçe Kültürleşme Yönelimleri Ölçeği

Aşağıdaki cümleler sizin kültürel tutumlarınızla ilgilidir. Lütfen bu cümlelere ne kadar katıldığınızı 1’den (Kesinlikle katılmıyorum) 7’ye (Kesinlikle katılıyorum) kadar işaretleyiniz.

	Kesinlikle	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Fikrim yok	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Arap kültürünün geleneklerini genellikle uygulayırım	1	2	3	4	5	6	7
2. Türk kültürünün geleneklerini genellikle uygulayırım	1	2	3	4	5	6	7
3. Bir Arapla evlenmeye istekli olurum	1	2	3	4	5	6	7
4. Bir Türk ile evlenmeye istekli olurum	1	2	3	4	5	6	7
5. Araplarla sosyal faaliyetlerde bulunmaktan hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
6. Türklerle sosyal faaliyetlerde bulunmaktan hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
7. Araplarla birlikte çalışırken rahat ederim	1	2	3	4	5	6	7
8. Türklerle birlikte çalışırken rahat ederim	1	2	3	4	5	6	7
9. Arap eğlencelerinden (film, müzik gibi) hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
10. Türk eğlencelerinden (film, müzik gibi) hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
11. Sıklıkla “tipik bir Arap” gibi davranırım	1	2	3	4	5	6	7
12. Sıklıkla “tipik bir Türk” gibi davranırım	1	2	3	4	5	6	7
13. Arap kültürüne özgü davranışları korumak ya da geliştirmek benim için önemlidir	1	2	3	4	5	6	7
14. Türk kültürüne özgü davranışları korumak ya da geliştirmek benim için önemlidir	1	2	3	4	5	6	7
15. Yaygın Arap kültürünün değerlerine inanırım	1	2	3	4	5	6	7
16. Yaygın Türk kültürünün değerlerine inanırım	1	2	3	4	5	6	7
17. Arap kültürünün şakaları ve mizah anlayışından hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
18. Türk kültürünün şakaları ve mizah anlayışından hoşlanırım	1	2	3	4	5	6	7
19. Arap arkadaşlar edinmek isterim	1	2	3	4	5	6	7
20. Türk arkadaşlar edinmek isterim	1	2	3	4	5	6	7

EK 10: Arapça Katılımcı Onam Formu

نموذج الموافقة المستنيرة

عزيزي المشارك/عزيزتي المشاركة، يتم إجراء هذه الدراسة بقيادة أخصائية علم النفس هلال ارسوي، طالبة دراسات عليا في قسم علم النفس الاجتماعي بجامعة دوكونز أيلول، وتحت إشراف الدكتورة المشاركة إنجي بوياجي أوغلو. هدفنا، هو دراسة العلاقة بين تجربة الهجرة والذكريات الشخصية للمهاجرين السوريين في تركيا. في هذه الدراسة، سوف نطرح عليك بعض الأسئلة حول تجارب هجرتك وصحتك النفسية وذكرياتك الشخصية. وقد تم توضيح كيفية الإجابة على الاستبيانات في بداية كل استبيان. سيتم طرح الأسئلة المتعلقة بذكرياتك الشخصية مرتين لتشمل التجارب التي خضتها في فترة ما قبل الهجرة وبعدها. تستغرق الإجابة على جميع الأسئلة حوالي دقيقة، دون وجود قيود زمنية على مدة الإجابة. وسيتم تقييم البيانات، التي يتم الحصول عليها، ككل من 10-15 أجل زيادة المعرفة العلمية حول هذا الموضوع، ولن يتم إجراء دراسة خاصة على الصعيد الفردي. لذلك، لم يُطلب منك بيانات الهوية الشخصية، وستبقى جميع الإجابات سرية المشاركة في هذا البحث طوعية تماماً، ويمكنك رفض المشاركة. إذا قررت المشاركة، وغيّرت فيما بعد رأيك أثناء الإجابة على الأسئلة، يمكنك الانسحاب من البحث دون إبداء أي مبرر. وفي حال الطلب، سيتم تدمير جميع المعلومات التي يتم الحصول عليها منك. للمزيد من المعلومات حول البحث، يمكنك التواصل مع أخصائية علم النفس هلال ارسوي عن طريق البريد الإلكتروني. نشكرك على مشاركتك في هذا الاستبيان، والتكرم بمنحنا بضع دقائق من وقتك الثمين.

أشارك في هذه الدراسة بشكل طوعي تماماً، وأعلم أنني يمكنني التوقف عن الإجابة على الأسئلة والانسحاب وقتما أريد. أوافق على استخدام المعلومات التي أقدمها في نطاق هذه الدراسة.

EK 11: Arapça Demografik Bilgi Formu

1. الجنس (يرجى تحديد الخيار المناسب):

☐ ذكر

☐ أنثى

☐ غير ذلك

2. العمر (يرجى كتابة العمر أو تاريخ الميلاد في السطر أدناه):

3. الحالة الاجتماعية:

☐ أعزب/عزباء

☐ متزوج/ة

☐ مطلق/ة

☐ خاطب/مخطوبة

☐ غير ذلك

4. السكن (المكان الذي أمضيت فيه الفترة الأطول من عمرك):

☐ الريف

☐ المدينة

☐ المحافظة

5. أي سنة هجرت فيها إلى تركيا؟

6. كم عدد الإخوة لديك، بما فيهم أنت؟

7. من هم الأفراد الذين يعيشون في منزل أسرتك؟

☐ الأم

☐ الأب

☐ الأخت

☐ الأخ

☐ الجد والجدة

☐ قريب آخر

8. المستوى التعليمي (آخر مرحلة تخرجت منها):

☐ الإعدادية

☐ الثانوية

☐ الجامعة

☐ الماجستير

☐ لم ألتحق بأي تعليم رسمي

9. العرق:

☐ عربي/ة

☐ كردي/ة

☐ تركي/ة

☐ غير ذلك

10. المعتقد الديني (مع الطائفة التي تشعر أنك تنتمي إليها، إن وجدت):

11. يرجى كتابة مهنتك في السطر أدناه:

12. يرجى تحديد الخيار الأنسب فيما يتعلق بوضع عملك:

☐ أعمل بانتظام

☐ أعمل بشكل غير منتظم

☐ عاطل/ة عن العمل

13. كم ليرة تركية إجمالي الدخل الشهري لأسرتك؟

14. كم هو دخلك الشهري، بشكل فردي؟

15. هل تفكر في العودة إلى سوريا إذا سنحت لك الفرصة؟

☐ أجل. ☐ لا

16. جيرانك الذين يعيشون في نفس الحي (حدد أحد الخيارات):

☐ كلهم أتراك

☐ معظمهم أتراك

☐ كلهم سوريون

☐ معظمهم سوريون

الأشخاص، الذين أقضي معهم وقتي (يرجى تحديد أحد الخيارات). 17.

☐ كلهم أترك

☐ معظمهم أترك

☐ كلهم سوريون

☐ معظمهم سوريون

لغة مصادر وسائل الإعلام التي أتعابها (يرجى تحديد أحد الخيارات). 18.

☐ كلها تركية

☐ معظمها تركية

☐ كلها عربية

☐ معظمها عربية

يرجى تحديد كيف تعلمت اللغة التركية. 19.

☐ في المدرسة

☐ في معهد لغة

☐ بنفسني

☐ كنت أعلم من قبل

ما مدى استخدامك للغة التركية في حياتك اليومية؟ 20.

☐ كثير جداً

☐ بمعدل وسط

☐ قليل

☐ قليل جداً

ما مدى استخدامك للغة العربية في حياتك اليومية؟ 21.

☐ كثير جداً

☐ بمعدل وسط

☐ قليل

☐ قليل جداً

يرجى قراءة العبارات التالية واختيار الرقم الذي يناسبك فيما يتعلق بمعرفتك للغة. 22.

	سيئ جداً	جيد	وسط	سيئ	سيئ جداً
مستوى فهمك للغة التركية:	5	4	3	2	1
مستوى قراءتك للغة التركية:	5	4	3	2	1
مستوى كتابتك باللغة التركية:	5	4	3	2	1
مستوى تحدثك باللغة التركية:	5	4	3	2	1
مستوى فهمك للغة العربية:	5	4	3	2	1
مستوى قراءتك للغة العربية:	5	4	3	2	1
مستوى كتابتك باللغة العربية:	5	4	3	2	1
مستوى تحدثك باللغة العربية:	5	4	3	2	1

EK 12: Arapça Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği - Kısa Formu

يرجى قراءة الجمل التالية، واختيار الرقم الذي يشير إلى مدى ما تناسبك كل عبارة، بالتفكير في الأسبوع الماضي، بما في ذلك اليوم	لا يناسبني أبداً	يناسبني قليلاً	يناسبني بشكل عام	يناسبني تماماً
1. لاحظت جفاف في فمي.	0	1	2	3
2. شعرت بصعوبة في التنفس (على سبيل المثال، شعرت بالتنفس السريع (المفرط أو ضيق في التنفس، على الرغم من عدم ممارستي للرياضة	0	1	2	3
3. شعرت بالخوف على الرغم من عدم وجود أي سبب	0	1	2	3
4. شعرت بحالة قريبة من الذعر	0	1	2	3
5. قلقْتُ بسبب المواقف التي أفرع فيها وأشعر بالحمق	0	1	2	3
6. عانيت من رعشات في جسمي (مثلاً، في يدي)	0	1	2	3
7. شعرت بخفقان في قلبي (شعرت أن معدل ضربات قلبي يتسارع أو يصبح غير منتظم)، على الرغم من عدم ممارستي لأي تمارين رياضية	0	1	2	3
8. لاحظت أنني لم أعش مشاعر إيجابية قط	0	1	2	3
9. شعرت أنه ليس لدي أي توقعات/طموحات	0	1	2	3
10. شعرت بأنني شخص لا قيمة له	0	1	2	3
11. شعرت أن الحياة لا قيمة لها	0	1	2	3
12. شعرت بحالة بؤس وحزن	0	1	2	3
13. لم يكن يثيرني أي شيء	0	1	2	3
14. واجهتُ بصعوبة في اتخاذ الخطوة الأولى اللازمة للقيام بعمل ما	0	1	2	3
15. أميل إلى المبالغة في ردة فعلي على الأحداث	0	1	2	3
16. واجهت صعوبة في الاسترخاء	0	1	2	3
17. شعرت أنني أستخدم الكثير من طاقتي العصبية	0	1	2	3
18. شعرت أنني حساس/سريع التأثر	0	1	2	3
19. واجهت صعوبة في الاسترخاء والراحة	0	1	2	3
20. لم أستطع تحمل الأشياء التي تمنعني من القيام بما أفعله	0	1	2	3
21. شعرت وكأنني أتعرض للاستفزاز	0	1	2	3

EK 13: Arapça Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

غير مناسب أبداً	غير مناسب	مناسب قليلاً	مناسب	مناسب تماماً	تتعلق العبارات التالية بصحتك النفسية. يرجى اختيار الرقم الذي يشير إلى مدى ما تناسبك كل عبارة
1	2	3	4	5	يمكنني التعافي بسرعة بعد الأوقات العصيبة.
1	2	3	4	5	أواجه صعوبة في التعامل مع الأحداث المتوترة.
1	2	3	4	5	لا يستغرق الأمر وقتاً طويلاً حتى أعود إلى طبيعتي بعد المواقف العصيبة.
1	2	3	4	5	عندما يحدث شيء سيء، أواجه صعوبة في تخلي ذلك.
1	2	3	4	5	أغلب على الأوقات الصعبة بالقليل جداً من العناء.
1	2	3	4	5	يستغرق الأمر وقتاً طويلاً حتى أتخلص من آثار المواقف السلبية في حياتي.

EK 14: Arapça Otobiyoğrafik Bellek Anketi Gelecek Formu

غير موافق على الإطلاق	غير موافق	محايد	موافق	موافق تماماً
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

تتعلق الجمل الواردة أدناه بكيفية تخيلنا للأحداث المحتمل وقوعها في المستقبل. يرجى الإشارة إلى مدى ما تعكسك العبارات التالية عند التفكير في المستقبل من خلال التقييم من 1 إلى 5

1. عندما أتخيل حدثاً مستقبلياً، أتصوره في ذهني في زمان ومكان معينين.

2. عندما أتخيل حدثاً مستقبلياً، يمكنني تصوره مع شكل مكان وقوعه وترتيب ذلك المكان.

3. عندما أتخيل حدثاً مستقبلياً، يمكنني تصور الناس وكيف يبدون.

4. عندما أتخيل حدثاً مستقبلياً، أستطيع أن أتخيل كيف سأشعر.

5. عندما أتخيل حدثاً مستقبلياً، يمكنني تصور العناصر (على سبيل المثال، الأشخاص، الأشياء، إلخ) في ذهني.

6. أجد صعوبة في تخيل بعض الأحداث المحتمل وقوعها في المستقبل بالتفصيل.

EK 15: Arapça Anı Paylaşım Pratikleri

تتعلق العبارات التالية بممارسات مشاركة الذكريات الخاصة بعائلتك وبك. يرجى تحديد الخيار الذي يناسبك.

1. ما مدى مشاركة ذكريات ما قبل الهجرة بين أفراد أسرتك؟ (يرجى تحديد خيار واحد).

- ☐ أبداً
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

2. ما مدى مشاركة ذكريات ما بعد الهجرة إلى تركيا بين أفراد أسرتك؟ (يرجى تحديد خيار واحد).

- ☐ أبداً
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

3. يرجى تحديد نوع الذكريات التي تتم مشاركتها في أسرتك (يمكنك تحديد أكثر من خيار).

- ☐ قصص الطفولة
- ☐ ذكريات المدرسة
- ☐ قصص أجداد الأسرة
- ☐ الأحداث الواقعة بين الأقارب
- ☐ الأحداث التي مر بها أفراد الأسرة في فترات مهمة تاريخياً
- ☐ ذكريات الحرب
- ☐ الأحداث اليومية في الفترة الأخيرة

4. ما هي المشاعر السائدة التي تخلقها الذكريات ما قبل الهجرة إلى تركيا في الأسرة؟

- ☐ السعادة
- ☐ الحنين
- ☐ الغضب
- ☐ الحزن

5. ما هي المشاعر السائدة التي تخلقها الذكريات ما بعد الهجرة إلى تركيا في الأسرة؟

- ☐ السعادة
- ☐ الحنين
- ☐ الغضب
- ☐ الحزن

هل يشاركك والديك الذكريات الأولى عن مرحلة طفولتك (مثل البدء في المشي، والتحدث)؟ 6.

- ☐ أبدأ
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

هل تذكرون تاريخ الحدث عند مشاركة الذكريات في العائلة؟ 7.

- ☐ أبدأ
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

هل تتحدثون عن الأشخاص الآخرين الموجودين في الحدث عند مشاركة الذكريات في العائلة؟ 8.

- ☐ أبدأ
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

هل تتحدثون عن مكان الحدث عند مشاركة الذكريات في العائلة؟ 9.

- ☐ أبدأ
- ☐ نادراً
- ☐ أحياناً
- ☐ غالباً
- ☐ دائماً تقريباً

من الذي تخبره أكثر عن ذكرياتك من أفراد العائلة؟ 10.

ما هي المجموعة التي تشارك ذكرياتك ما قبل الهجرة إلى تركيا مع أعضائها أكثر؟ 11.

- ☐ مع التراك
- ☐ مع السوريين

ما هي المجموعة التي تشارك ذكرياتك ما بعد الهجرة إلى تركيا مع أعضائها أكثر؟ 12.

- ☐ مع الأتراك
- ☐ مع السوريين

EK 16: Arapça Göç Öncesi Otobiyoğrafik Hatırlama Anketi

تتعلق الجمل الواردة أدناه بما نتذكره حول الأحداث التي شهدناها في الماضي. نرجو منكم الإجابة على كل سؤال بالتفكير في حياتكم في سوريا. لهذا السبب، وقبل البدء في قراءة الأسئلة، خذوا بضع دقائق للتفكير في حياتكم في سوريا والبدء في الإجابة على أسئلتنا بعد تذكر ذكرياتكم ما قبل الهجرة إلى تركيا. يرجى تحديد مدى ما تعكسه العبارات التالية الطريقة التي تتذكرون بها ذكرياتكم ما قبل الهجرة إلى تركيا من خلال اختيار رقم لكل سؤال

	غير صحيح على الإطلاق	غير صحيح إلى حد كبير	غير صحيح جزئياً	محايد	صحيح جزئياً	صحيح إلى حد كبير	صحيح تماماً
1. ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما قبل الهجرة مفصلة للغاية.	1	2	3	4	5	6	7
2. ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما قبل الهجرة تبدو لي وكأنها قصة ووصف جيدين	1	2	3	4	5	6	7
3. عندما أتذكر ذكرياتي السابقة ما قبل الهجرة، أشعر وكأنني أعيشها مجدداً.	1	2	3	4	5	6	7
4. غالباً ما أعود في ذهني إلى الأحداث السابقة ما قبل الهجرة وأفكر فيها أو أتحدث عنها	1	2	3	4	5	6	7
5. عندما أتفكر ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما قبل الهجرة، أتذكر مواضع الأفعال والعناصر والأشخاص في الحدث	1	2	3	4	5	6	7
6. عندما أتذكر الأحداث السابقة ما قبل الهجرة، أستطيع تصورها في ذهني	1	2	3	4	5	6	7
7. ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما قبل الهجرة هي جزء مركزي من قصة حياتي	1	2	3	4	5	6	7

تتعلق الجمل الواردة أدناه بما نتذكره حول الأحداث التي شهدناها في الماضي. يرجى تحديد مدى ما تعكسه العبارات التالية الطريقة التي نتذكرون بها ذكرياتكم ما قبل الهجرة إلى تركيا من خلال اختيار رقم لكل سؤال

موافق تماماً	موافق	محايد	غير موافق	غير موافق على الإطلاق	
5	4	3	2	1	1. أجد صعوبة في تذكر بعض أحداث ما قبل الهجرة فرادى أو بالتفصيل
5	4	3	2	1	2. أجد صعوبة في تحديد ترتيب التفاصيل عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة
5	4	3	2	1	3. عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، يمكنني عادةً تذكر العناصر الموجودة في البيئة
5	4	3	2	1	4. عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، يمكنني عادةً تذكر ما كنت أرتيه
5	4	3	2	1	5. أثق جداً في قدرتي على تذكر الأحداث السابقة ما قبل الهجرة
5	4	3	2	1	6. أتذكر أحداث ما قبل الهجرة بتفصيل دقيق
5	4	3	2	1	7. عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، عادةً ما يمكنني تذكر أي يوم من أيام الأسبوع كان وقوعها
5	4	3	2	1	8. عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، عادةً ما يمكنني تذكر الناس وكيف كانوا يبدوون أو ما كانوا يرتدونه

EK 17: Arapça Göç Sonrası Otobiyoğrafik Hatırlama Anketi

يرجى الإجابة على كل سؤال بالتفكير في حياتكم في تركيا. لهذا السبب، وقبل البدء في قراءة الأسئلة، خذوا بضع دقائق للتفكير في حياتكم في تركيا والبدء في الإجابة على أسئلتنا بعد تذكر ذكرياتكم ما بعد الهجرة إلى تركيا. يرجى تحديد مدى ما تعكسه العبارات التالية الطريقة التي تتذكرون بها ذكرياتكم ما بعد الهجرة إلى تركيا من خلال اختيار رقم لكل سؤال.

	غير صحيح على الإطلاق	غير صحيح إلى حد كبير	غير صحيح جزئياً	محايد	صحيح جزئياً	صحيح إلى حد كبير	صحيح تماماً
1. ذكرياتي عن الأحداث السابقة في تركيا بعد الهجرة مفصلة للغاية	1	2	3	4	5	6	7
2. ذكرياتي حول ماضي في تركيا ما بعد الهجرة تبدو لي وكأنها قصة ووصف جيدين	1	2	3	4	5	6	7
3. عندما أتذكر ذكرياتي السابقة ما بعد الهجرة، أشعر وكأنني أعيشها مجدداً	1	2	3	4	5	6	7
4. غالباً ما أعود في ذهني إلى الأحداث السابقة ما بعد الهجرة وأفكر فيها أو أتحدث عنها	1	2	3	4	5	6	7
5. عندما أتفكر ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما بعد الهجرة، أتذكر مواضع الأفعال والعناصر والأشخاص في الحدث	1	2	3	4	5	6	7
6. عندما أتذكر الأحداث السابقة ما بعد الهجرة، أستطيع تصورها في ذهني	1	2	3	4	5	6	7
7. ذكرياتي عن الأحداث السابقة ما بعد الهجرة هي جزء مركزي من قصة حياتي	1	2	3	4	5	6	7

تتعلق الجمل الواردة أدناه بما نتذكره حول الأحداث التي شهدناها في الماضي. يرجى تحديد مدى ما تعكسه العبارات التالية الطريقة التي نتذكرون بها ذكرياتكم ما قبل الهجرة إلى تركيا من خلال اختيار رقم لكل سؤال

غير موافق على الإطلاق	غير موافق	محايد	موافق	موافق تماماً	
أجد صعوبة في تذكر بعض أحداث ما قبل الهجرة فرادى أو بالتفصيل	1	2	3	4	5
أجد صعوبة في تحديد ترتيب التفاصيل عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة	1	2	3	4	5
عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، يمكنني عادةً تذكر العناصر الموجودة في البيئة	1	2	3	4	5
عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، يمكنني عادةً تذكر ما كنت أرتديه	1	2	3	4	5
أثق جداً في قدرتي على تذكر الأحداث السابقة ما قبل الهجرة	1	2	3	4	5
أتذكر أحداث ما قبل الهجرة بتفصيل دقيق	1	2	3	4	5
عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، عادةً ما يمكنني تذكر أي يوم من أيام الأسبوع كان وقوعها	1	2	3	4	5
عند تذكر أحداث ما قبل الهجرة، عادةً ما يمكنني تذكر الناس وكيف كانوا يبدون أو ما كانوا يرتدونه	1	2	3	4	5

EK 18: Arapça Kültürleşme Yönelimleri Ölçeği

تتعلق الجمل الواردة أدناه بمواقفك الثقافية. يرجى تحديد مدى اتفاقك مع هذه الجمل من خلال التقييم من 1 إلى 7

	غير موافق على الإطلاق	غير موافق	غير موافق قليلاً	محايد	موافق قليلاً	موافق	موافق تماماً
1. عادةً ما أطبق تقاليد الثقافة العربية.	1	2	3	4	5	6	7
2. عادةً ما أطبق تقاليد الثقافة التركية.	1	2	3	4	5	6	7
3. أنا على استعداد للزواج من شخص عربي.	1	2	3	4	5	6	7
4. أنا على استعداد للزواج من شخص تركي.	1	2	3	4	5	6	7
5. أحب المشاركة في الأنشطة الاجتماعية مع العرب.	1	2	3	4	5	6	7
6. أحب المشاركة في الأنشطة الاجتماعية مع الأتراك.	1	2	3	4	5	6	7
7. أرتاح للعمل مع العرب.	1	2	3	4	5	6	7
8. أرتاح للعمل مع الأتراك.	1	2	3	4	5	6	7
9. أحب الترفيه العربي (مثل الأفلام والموسيقى).	1	2	3	4	5	6	7
10. أحب الترفيه التركي (مثل الأفلام والموسيقى).	1	2	3	4	5	6	7
11. "غالباً ما أتصرف مثل "شخص عربي عادي".	1	2	3	4	5	6	7
12. "غالباً ما أتصرف مثل "شخص تركي عادي".	1	2	3	4	5	6	7
13. إن حماية أو تطوير سلوكيات خاصة بالثقافة العربية أمر مهم بالنسبة لي	1	2	3	4	5	6	7
14. إن حماية أو تطوير سلوكيات خاصة بالثقافة التركية أمر مهم بالنسبة لي	1	2	3	4	5	6	7
15. أؤمن بقيم الثقافة العربية الواسعة الانتشار.	1	2	3	4	5	6	7
16. أؤمن بقيم الثقافة التركية الواسعة الانتشار.	1	2	3	4	5	6	7
17. أحب النكات وروح الفكاهة للثقافة العربية.	1	2	3	4	5	6	7
18. أحب النكات وروح الفكاهة للثقافة التركية.	1	2	3	4	5	6	7
19. أود تكوين صداقات مع العرب.	1	2	3	4	5	6	7
20. أود تكوين صداقات مع الأتراك.	1	2	3	4	5	6	7

EK 19: Etik Kurul İzin Belgesi

Çok İvedi



T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-87347630-640.99-31359

19/03/2021

Konu : Etik Kurul İzni Hak.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21.01.2021 tarih ve E-57485104-300.99-7203 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 08.03.2021 tarihli toplantısında alınan 26 sayılı kararda Enstitünüz Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hilal ERSOY'un "Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Tutumlarının Göç Bağlamında Otobiyografik Belleğe Etkisi" adlı tez çalışmasında uygulayacağı anketin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrağınızı <http://dogrulama.deu.edu.tr> linkinden 5333ECDBXB kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü
Adres: Cumhuriyet Bulvarı No:144 35210 Alsancak / İZMİR
Tel: 0(232) 412 1212 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr
Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi İçin İrtibat:
Merve ÇÜRÜK
Dahili:
E-Posta: merve.curuk@deu.edu.tr



EK 20: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İzin



T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı



Sayı :E-62103649-000-21842
Konu :TEZ UYGULAMASI (Hilal Ersoy)

18.05.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 28.04.2021 tarihli ve 49637 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hilal ERSOY'un "Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Tutumlarının Göç Bağlamında Otobiyoğrafik Belleğe Etkisi" konulu tez çalışması için görüş talebi yer almaktadır.

Söz konusu çalışma 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" 94 üncü maddesi ile 2014/6883 karar sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği 51 inci maddesinde belirtilen gizlilik ilkelerine gerekli hassasiyetin gösterilmesi; çalışmaya konu kişilerden ve/veya aile üyelerinden yapılacak araştırmanın hiçbir aşamasında ad, soyad, telefon, e-posta adresi, ikametgâh adresi ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi, konunun hassasiyeti göz önünde bulundurularak kişilerin rızalarının alınması, gönderilen sorular dışında soru sorulmaması; ses/video kaydı alınmaması ve Covid-19 Pandemisi kapsamında Sağlık Bakanlığının önerilerine uygun hareket edilmesi kaydı ile uygun bulunmuş olup, çalışma sonuçlarının Genel Müdürlüğümüzle de paylaşılması hususunda,

Gereğini rica ederim.

Mehmet Sinan YILDIZ
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Dağıtım:
Gereği:
T.C.DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

Bilgi:
İZMİR VALİLİĞİ
(İl Göç İdaresi Müdürlüğü)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: W1sh4L-Bnr3K6-ww58anNiz8AA0nk-4n6-516-1n Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Evrağımızı <http://dogrulama.deu.edu.tr> linkinden AFDE9E4DX2 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Lalegül Çamlıca Mahallesi 122 sk. No: 4, 06370 Yenimahalle/ Ankara
Telefon No: (312)422 05 00 Faks No: (312)422 09 00
e-Posta: gocpolitikaveprojeleridairesi@goc.gov.tr İnternet Adresi:
<https://www.goc.gov.tr>
Ken Adresi: icisleribakanligi@hs01.ken.tr

Bilgi için: Ayça TOP
Göç Uzmanı
Telefon No:

